

L'aigua: bé públic, negoci privat

DOSSIER, pàgina 13

El transport públic descarrila

L'increment desmesurat de les tarifes, la supressió del bus de barri en festius, les restriccions de freqüències a FGC i, possiblement al Tram, desincentiven l'ús del transport públic. Veïns i usuaris es mobilitzen per aturar un canvi de ruta marcat per una gestió deficient combinada amb manca de finançament

GEMMA AGUILERA

“És una gota d'aigua en plena crisi, però per a molts veïns és una tragèdia. No només no han ampliat l'horari, com reclamàvem, sinó que han suprimit el Bus de Barri 112 diumenges i festius. Això significa, ras i curt, recloure a casa seva moltes persones grans, un 43% dels veïns, que han de caminar en pendents de fins a 40% si volen sortir al barri”, lamenta Heliodoro Delgado, de l'Associació de Veïns Sant Genís dels Agudells. Sant Genís, Nou Barris i la Bordeta afronten la supressió

creïble que l'esperit original del Bus de Barri era connectar amb serveis els dies laborables, com per exemple el CAP de Numància. Però ¿i l'estació de Renfe de Sants, que tanca, els diumenges? Es basen en la poca rendibilitat que li treuen al servei, però obliden que el servei ja era dolent, tant del 115 de barri com de la línia regular 91, que només feia quatre viatges d'anada i quatre de tornada, amb un mateix vehicle”, denuncia Jordi Falcó, membre de la Comissió de Veïns i Veïnes de la Bordeta.

A Nou Barris les coses no van massa millor. Si bé la línia 31 solapava el seu recorregut amb una altra línia en un 80%, era molt utilitzada, com també les tres línies de Bus de Barri. Els veïns lamenten que s'hagi destruït “una xarxa de Busos de Barri que facilitava molt la mobilitat de la gent gran que s'havia de desplaçar a centres hospitalaris, i especialment als barris de muntanya com el Turó de la Peira, Roquetes i Vallbona”, explica Pep Ortiz, membre de la Coordinadora d'Associacions de Veïns i Entitats de Nou Barris. Com passa en altres barris d'orografia similar, la supressió d'aquests serveis “provoca l'aïllament social de gent gran i persones amb mobilitat reduïda que no tenen altre recurs que el transport públic per desplaçar-se, perquè l'accés al centre dels

barris queda interromput”.

A tota la ciutat, TMB només ha salvat de la purga del Bus de Barri les línies 111 i 116, ha eliminat totalment les línies regulars 31, 35, 105 i 158 i ha reduït la freqüència de 23 línies més amb l'objectiu d'estalviar 56 milions d'euros. La companyia justifica la mesura assegurant que les línies de barri tenien una molt baixa ocupació, entre el 3,5% i el 22%, per a unes necessitats de finançament d'entre 1,32 i 10,85 euros per viatger. A això cal sumar-hi la supressió del servei de Ferrocarrils de la Generalitat de les línies 6, 7 i 8 entre les 2 de la matinada i les 5.30 el cap de setmana, la supressió del Tram de la T6 entre Sant Adrià i Gorg i la reducció de les freqüències de pas d'algunes línies, tant del TramBesòs com del TramBaix. La tisorada en el servei ha arribat acompanyada d'un increment tarifari despropor-

cionat, que en el cas del títol més utilitzat, la T-10, l'opció del 70% dels usuaris, s'ha disparat un 12%.

Remar en contra del públic

El 2011, el nombre de passatgers del transport públic a la ciutat va créixer un 1,3%, arribant als 652,32 milions de desplaçaments. Però el 2012 les circumstàncies són diferents. Sense inauguracions de metro a la vista, un servei minvat i unes tarifes disparades, “hi ha un risc molt elevat que el transport públic perdi clients”, adverteix Ricard Riol, portaveu de la Plataforma en Defensa del Transport Públic. Remarca que els joves estan optant per la moto, “que és més barata que el transport públic, i si bé hi ha 100 vegades més possibilitats de morir per cada hora de circulació i a nivell d'ocupació d'espai públic és un problema, la moto guanya terreny perquè s'ha

trenat l'equilibri entre tarifa, demanda i servei. TMB ha d'apostar per menys línies d'autobús i més freqüència, això és molt més atractiu per als usuaris”. Certament, la principal queixa dels usuaris no és tant el preu com la minva de la qualitat del transport ofert. “Si el bitllet és més car i es redueix el servei, es perd eficiència, de manera que s'està abonant el terreny perquè la gent abandoni l'ús del transport públic”, remarca Jordi Giró, vocal de Mobilitat de la FAVB, que considera que l'administració “ha passat la tisorada atenent només a la gestió empresarial, oblidant que és un servei públic i que cada barri té unes necessitats concretes”.

És doncs, un problema de gestió. Ricard Riol considera imprescindible que TMB retalli algunes partides, com “la massa salarial dels alts càrrecs directius”, que els sindicats

La tisorada del servei ha arribat acompanyada d'un increment tarifari desproporcionat, en el cas de la T-10 d'un 12%

d'aquest servei com quelcom més que una retallada més. És, asseguren, una condemna per a molts dels seus veïns, que queden incomunicats.

A la Bordeta, per exemple, alguns veïns pugen al bus 91 i el 115 per fer un tram de pendent de 500 metres, el carrer Olzinelles, o bé per anar de la Gran Via fins a la plaça de Sants. Sense aquest servei diumenges i festius, “es posa en greus dificultats la mobilitat de moltes persones, amb l'argument in-

Iniciativa veïnal contra la pujada de preus

Per comptes d'arraconar un llibre que ja hem llegit, podem deixar-lo en un punt de recollida perquè algú altre el pugui gaudir. És el *bookcrossing*, prou arrelat a la nostra ciutat. Doncs la FAVB ha donat el tret de sortida a un altre intercanvi, la T-11, en aquest cas per denunciar la pujada abusiva del preu del transport públic. Es tracta de cedir a un altre passatger una T-10 ja esgotada perquè aquest aprofiti el darrer dret de transbordament, que dura una hora i 15 minuts, lliurant-la en mà o deixant-la en llocs visibles de línies de transport diferents de la que ja s'hagi agafat. La FAVB, que calcula que la iniciativa beneficiarà uns 15.000 usuaris al dia, també promou la iniciativa T-20, un intercanvi de targetes entre usuaris que coincideixen regularment en el moment en què un abandona el transport públic i un altre es dirigeix a agafar-lo. Joan Maria Soler, membre de la junta de la FAVB i

ideòleg de la T-11, està convençut que la iniciativa veïnal tindrà un efecte real en el transport públic i serà una mesura de pressió perquè l'ATM “reaccioni i rectifiqui”. De moment l'ATM no s'ha pronunciat, però sí l'alcalde de Barcelona, que va anunciar que l'Ajuntament de la ciutat “intentarà que la T-11 no vagi endavant i no s'apliqui”. Tota la informació, al blog <http://t11targeta.blogspot.com/>

IL·LUSTRACIONS: RICARDO HERMIDA 'SR. PLASTIKO'

situen en el 17% del total de l'empresa, però també que es racionalitzi el servei, "perquè algunes línies són prescindibles perquè se solapen amb altres línies de bus o mitjans de transport com el tramvia, el metro o Renfe". El representant de la Plataforma en Defensa del Transport Públic considera que el preu dels bitllets s'ha d'abaratir, però és conscient que "les obres de perllongament del metro i d'adaptació d'estacions a persones amb mobilitat reduïda també tenen un cost. Per tant, és un debat dual, cal abaratir els preus i millorar el servei, però tothom ha de ser conscient que hi ha un problema de base, el mal finançament".

Per la seva banda, la FAVB creu que TMB hauria de fer

Usuaris i treballadors consideren que es poden abaratir les tarifes racionalitzant el servei i tocant sous d'alts càrrecs directius

una política de fidelització dels usuaris, i no pas castigar aquells que precisament en fan un major ús. "S'ha anat a carregar les tintes allà on hi ha més usuaris, a la T-10, perquè l'empresa ha pensat que si és el producte més venut, traurà un rendiment més elevat si pressiona els preus per aquí. Però també corre el risc que aquests usuaris diguin no a aquest abús. Per tant, la millor manera d'incrementar els passatgers, i per tant, fer més rendible el servei, és fidelitzar-los amb descomptes i promocions", proposa Jordi Giró.

Però TMB i l'ATM no mouen fitxa davant les protestes veïnals. És més, curiosament, TMB manté la seva intenció d'iniciar aquest 2012 el desplegament del Retbus, un nou transport exprés, més eficaç, amb més freqüència de pas i capacitat. Durant el segon semestre està previst que entrin en funcionament les dues primeres línies, i més endavant, si el servei funciona bé, començaran a operar una desena de línies que connectaran Barcelona de dalt a baix i d'esquerra a dreta.

Al alcalde Xavier Trias le ha faltado información

M. EUGENIA IBÁÑEZ
PERIODISTA

El 7 de mayo de 1978, Manuel Vital, trabajador de Transportes de Barcelona (TB) y vecino de Torre Baró, desvió el autobús de la línea 47 que conducía y lo dejó plantado en la plaza de este barrio. El secuestro del vehículo se planificó con el objetivo de demostrar que el transporte colectivo podía llegar al barrio, hecho negado por TB, y en definitiva por el Ayuntamiento de Barcelona, para justificar la negativa a dotar de un servicio público a esta olvidada zona de la ciudad. Vital, el entrañable luchador vecinal, falleció en septiembre del 2010, a los 86 años, tras una larga experiencia en reivindicaciones ciudadanas, algunas vinculadas a los deficientes metro y autobuses, una constante en la lucha vecinal para conseguir un servicio a la altura de las necesidades de la ciudad. Desde 1978, por poner un límite en el pasado, han sido pocas, muy pocas, las mejoras en el transporte colectivo que no hayan estado precedidas de reclamaciones populares. Hasta que llega enero del 2012 y lo que fue progreso se convierte en retroceso, en recortes en un servicio público básico.

No voy a detallar las veces que los barceloneses se han echado a la calle por su metro y sus buses, sería una relación en exceso prolija, pero alguien debería haberle mencionado ese historial a Xavier Trias antes de que autorizara el tijejetazo perpetrado contra las comunicaciones de la ciudad. Quizá el alcalde no sabía, por ejemplo, que Nou Barris mantuvo una lucha de 10 años hasta que consiguió la prolongación de la línea 3 del metro, y tampoco recordaba que Montbau y Vall d'Hebron festejaron a lo grande la inauguración de la línea 10 de autobuses, la única que arranca en Collserola y acaba en el mar, y seguro que Trias no guardaba en su memoria las concentraciones en la plaza de Sant Jordi de barrios de toda la ciudad para reclamar mejoras generales en el transporte público. Quizá, con esa información, el alcalde hubiera tenido más sensibilidad a la hora de recortar y suprimir lo que tantos años y tantas batallas ha costado conseguir. En su toma de decisiones el primer edil tampoco tuvo en cuenta el estudio del Centre de Recerca en

Epidemiologia Ambiental (CREAL) que concluye que un día de tráfico elevado produce un aumento del 6% de las muertes diarias. Ese informe recomienda reducir el tráfico, crear zonas atmosféricas protegidas, recurrir al transporte colectivo y limitar el uso de los coches más contaminantes.

Recorte en las inversiones

La supresión de cuatro líneas de autobús, los recortes en otras 47 y el fuerte incremento de las tarifas más utilizadas no son, de ninguna manera, una decisión técnica, una medida de ahorro presupuestario. Son una decisión política insensible y poco inteligente si lo que de verdad pretende un gobierno municipal es el buen funcionamiento de la ciudad. El transporte público no es un lujo, no debe ser un servicio del que se pueda prescindir o cercenar en tiempos de crisis. El transporte público es una

necesidad, también lo es la sanidad pública, cierto, otro servicio básico recortado, pero con la diferencia de que el alcalde no impone el cierre de quirófanos en los hospitales públicos y sí decide estacionar decenas de autobuses en las cocheras.

Transportes Metropolitanos de Barcelona (TMB) ya redujo costes en el 2011 al limitar sus inversiones a 36 millones de euros de los 70 presupuestados para ese año. ¿No era suficiente? ¿Qué se conseguirá ahora con la supresión de líneas y la reducción de horarios? Aumentará el uso del coche privado, crecerá la contaminación y, en definitiva, se perjudicará a los más débiles, aquellos que no dispongan de vehículo propio o no puedan conducirlo. Lo mismo de siempre.

Y ya no nos queda ningún Manuel Vital capaz de plantar un autobús en la plaza de Sant Jaume.

Rebuig popular a la 'tarifada'

MANEL SALA 'ULLS'

ANDRÉS NAYA

Les accions contra l'augment de les tarifes del transport públic tenen diversos antecedents a la nostra ciutat. Dues de les protestes més importants i cridaneres van ser la vaga de transports del 1951, que va parilitzar tota la ciutat, i la campanya "No paguis", organitzada per la Favb i d'altres entitats el 1993, quan 150.000 veïns i veïnes es van colar al transport públic en protesta per l'augment de preus. Però, hi ha hagut nombrosíssimes accions de protesta per aquest tema en les últimes dècades. L'augment desmesurat i sense precedents del preu del transport públic a principis del 2012 ha donat lloc a diverses iniciatives de rebuig popular. La primera va ser el 10 de gener. Mitjançant les xarxes socials, es va endegar la campanya Vaga de Transport Públic, que va tenir un fort impacte mediàtic pel seu contingut de denúncia i el seu mínim seguiment. Seguidament, la campanya "Jo no pago", va convocar centenars de ciutadans en diversos punts de la ciutat per colar-se als transports. Després va venir l'ocupació d'un autobús de la línia 47 pels "Iaioflautas", la secció sènior del 15-M, que van denunciar la pujada de preus durant tot el recorregut de la línia, des del centre fins a Canyelles. Els treballadors de la TMB van unir a les seves reivindicacions laborals de finals de febrer la denúncia per la pujada abusiva de les tarifes. I el dia de Santa Eulàlia (a la foto), Trias va inaugurar el monument als castellers entre crits de protesta dels treballadors i ciutadans empenyats.

Sogeur, SA, Gestora de Cooperatives d'Habitatge a Catalunya

Algunos comentarios sobre diversas formas de acceder a una vivienda social: alquiler, cesión de uso, derecho de superficie y compra. *Máximo Loizu.*

III. EL ACCESO ASEQUIBLE A LA PROPIEDAD DE UNA VIVIENDA

Prácticamente la única posibilidad para un enorme segmento social de acceder a una vivienda en propiedad ha sido y es la vivienda protegida, sea en régimen especial, general o concertado. Ese segmento puede representar el 80% de la población total y comprende trabajadores por cuenta propia o ajena, funcionarios de la Administración ordinaria (local, provincial, autonómica o estatal), de la militar y de la judicial, es decir, capas populares de la sociedad que tienen trabajo (algo no excepcional salvo en época de recesión o grave crisis). Este segmento hace un enorme esfuerzo de ahorro a fin de acceder a la propiedad de una vivienda social, que lo será en la mayoría de los casos, para una pareja y sus hijos futuros, dando estabilidad a su vida. Al final de su ciclo vital dispondrá de esa propiedad como capital propio amortizado con el que hacer frente a necesidades sobrevenidas de enfermedades u otros imponderables. El acceso a esa propiedad a través del régimen cooperativo ha sido una vía óptima en todo el Estado español, permitiendo que centenares de miles de familias modestas disfruten de su vivienda. Sogeur, que lleva 24 años dedicada a gestionar cooperativas de vivienda vecinales, puede hoy proclamar con orgullo que más de 3.000 familias han accedido a una vivienda protegida en ese periodo en Cataluña:

COMARQUES	PROMOTORS							TOTAL
	PROHA	POR FONT	SUMA	PROHABITAT	EL TEU BARRI	LLARS DE CAT.	3er MIL-LENNI	
Alt Penedès	148					39		187
Anoia	36							36
Bages		97					20	117
Baix Ebre	145					14		159
Baix Empordà	40					16		56
Baix Llobregat	359	63	142					564
Barcelonès	219	445	25	184	144			1017
Garraf	59		69					128
Garrotxa		21						21
Gironès						9		9
La Selva						28		28
Maresme		40					75	115
Segrià		18						18
Tarragonès	68							68
Vallès Occidental	427	166	103					696
Vallès Oriental		135						135
TOTAL	1501	985	339	184	144	106	95	3.354

Pero no sólo estas Cooperativas, ligadas a movimientos vecinales, sino otras, de matriz sindical o religioso (sobre todo Habitatge Entorn y Qualitat Habitatge Social, relacionados respectivamente con CCOO y UGT) han enraizado en Cataluña consiguiendo que hubiera más suelo público dedicado a la vivienda de protección oficial.

Després d'anys de denúncies, el Govern espanyol es compromet a regular els Centres d'Internament d'Estrangers, on les persones migrants són tancades pel simple fet de no tenir els papers en regla i a l'espera de ser deportats. Fins ara els centres, com el de la Zona Franca, han funcionat opacament

La fi de la impunitat dels altres Guantánamo?

MARC FONT

El guineà Idrissa Diallo va morir el 6 de gener al Centre d'Internament d'Estrangers (CIE) de la Zona Franca. Segons la versió oficial, i a l'espera que es coneguin els resultats de la investigació encarregada per la jutge, el decés es va produir "arran d'una aturada cardíaca provocada per causes naturals". La desaparició de Diallo, de 21 anys, sembla haver marcat un punt d'inflexió en els centres on els estrangers sense la documentació en regla són retinguts a l'espera de ser deportats als seus països d'origen. Des de fa anys, entitats i organitzacions en denuncien l'existència, la total opacitat amb què funcionen, les violacions de drets humans que s'hi donen i els maltractaments que, en alguns casos, han exposat els migrants. Diverses persones han mort en els nou CIE que hi ha a l'Estat espanyol. Només al centre de la Zona Franca, inaugurat el 2006, tres persones hi han perdut la vida.

Les habituals condemnes de les entitats van aconseguir en aquesta ocasió trencar el silenci informatiu que els grans mitjans mantenien sobre unes instal·lacions que en les darreres setmanes han estat denunciades per la Síndica de Greuges de Barcelona, advocats i partits polítics, entre d'altres, a causa de les enormes mancances que presenten i la falta de drets dels migrants detinguts. La pressió va fer que el ministre de l'Interior, Jorge Fernández Díaz, es comprometés el propassat 31 de gener a consensuar un reglament que reguli el funcionament d'uns espais que, fins ara, han funcionat segons el criteri del director de cada centre.

El ministre va assegurar que la policia es limitarà a desenvolupar-hi tasques de seguretat -fins ara assumien tasques més pròpies dels funcionaris de presons, cosa que havia generat queixes dels sindicats policials-, que es millorarà l'atenció sanitària -abastament denunciada-, i s'ampliaran les zones comunes

Aspecte exterior del CIE de la Zona Franca, que porta 6 anys en funcionament

ANNA CARLOTA

Fins a 60 dies tancats

L'any 2010, 1.742 persones van passar pel CIE de la Zona Franca, segons les dades d'un informe de Migregroup, la xarxa d'entitats socials que treballen amb immigrants. Al voltant del 33% no van ser expulsats, ja fos per motius econòmics o per la manca d'acords de repatriació amb el país d'origen. Els alliberats queden en una situació molt vulnerable, perquè tenen una ordre d'expulsió oberta, de manera que queden abocats a la marginalitat. Des del 2008, arran de la Directiva de Retorn o de la Vergonya, els migrants poden passar-s'hi fins a 60 dies tancats, tot i que a Barcelona la mitjana, segons Migregroup, va ser d'uns 25 el 2010.

i d'esbarjo, encara que tot dependrà de les possibilitats presupostàries. Les entitats ho van valorar com un pas endavant, a l'espera de veure el reglament definitiu, però són partidàries del tancament total dels CIE, tal com van deixar clar uns dies abans a través d'un manifest -presentat a la seu de la FAVB- i que compta amb l'adhesió de 170 organitzacions de tot l'Estat.

Pitjor que una presó

Els CIE neixen el 1985 i, oficialment, les persones hi estan

retingudes cautelarment per assegurar l'execució de l'ordre d'expulsió que tenen oberta. No tenen caràcter penitenciari, però a l'hora de la veritat, i segons exposa Cristina Fernández, cap de l'àrea d'Immigració de l'Observatori del Sistema Penal i Drets Humans de la Universitat de Barcelona (UB), "són presons policials on es priva de llibertat les persones migrants pel sol fet de no tenir papers", és a dir, no per cometre un delictes sinó per incórrer en una simple falta administra-

tiva. A diferència dels centres penitenciaris, però, no tenen normativa, no hi ha treballadors socials que atenguin els interns, l'atenció jurídica hi és molt deficient i l'alimentació, escassa i de mala qualitat. En tot moment, els migrants estan sota control policial, amb l'afegit que l'accés està gairebé vetat per a les entitats, fet que genera una enorme opacitat i que fa molt difícil que transcedeixi què hi passa.

"Són espais on es consolida una política racista i rebem moltes denúncies de les situacions que s'hi viuen, però tenim moltes dificultats per intervenir-hi a causa de l'opacitat amb què funcionen", apunta Alba Cuevas, portaveu de SOS Racisme, una de les entitats que fa uns mesos va poder entrar per primera vegada al centre de la Zona Franca. Fernández, que també va participar a la visita, explica que als CIE hi van a parar persones que acaben d'arribar a l'Estat, ja sigui amb passaport o avió, i se les vol expulsar immediatament; migrants que són víctimes de les batudes i els controls de documentació amb criteris racistes que normalment agents de la policia se-

creta fan en espais públics com places o boques de metro -una pràctica denunciada per Amnistia Internacional i tipificada com il·legal per la UE-; i persones que hi aterren després que la seva condemna penal hagi estat substituïda per l'expulsió o que en estar empresonats no han pogut renovar el permís de residència i en sortir hi són enviats directament, sense tenir-ne la més mínima idea.

El CIE de la Zona Franca es va estrenar fa sis anys i va substituir el centre de la Verneda. Va costar 3,7 milions d'euros que, cínicament, van ser comptabilitzats com ajuda oficial al desenvolupament i des de fa uns mesos està dirigit per José Manuel Casado. La millora de les instal·lacions, ubicades en un amagat i inhòspit lloc de la ciutat, no va anar acompanyada d'un millor tracte als migrants, que veuen vulnerats drets fonamentals com el dret a la llibertat o a la tutela judicial efectiva. El recinte té capacitat per a 226 places i,

Les dones migrants detingudes a Catalunya són enviades a Madrid o València, quedant del tot desemparades del seu entorn

segons Alba Cuevas, transmet "sensació d'amuntegament". Des de fa més d'un any i mig només rep homes i les dones migrants retingudes a Catalunya són enviades a Madrid o València, quedant totalment desemparades del seu entorn. "És una institució discriminatòria, basada en criteris arbitraris, la gent no és detinguda i expulsada per allò que hagin fet, sinó per d'on són i depèn de qui el trobi", conclou Cristina Fernández, advocant pel tancament dels també coneguts com els altres Guantánamo, presents arreu de la UE i símbol d'una Europa fortalesa cada cop més tancada en si mateixa i que aposta per polítiques clarament racistes.

En 5 paraules

Tot a un euro

El propietari dels supermercats Valvi i de la petita televisió de Girona compra el diari *El Punt/Avui* per un euro. Joan Bosch va ser senador de CIU el 1996. El diari acabava de tramitar un ERE que implicava l'acomiadament de mig centenar de treballadors. Durant anys l'empresa va rebre benediccions de tot tipus i diverses subvencions milionàries. Tot això per acabar regalant la publicació. ¿Estem assistint al primer acte de liquidació d'un mitjà de comunicació? Els professionals d'*El Punt/Avui* van destacar per informar de les realitats dels barris. Una pena.

La Caixa enganya

Més de 325.000 persones estan afectades per la compra de "participacions preferents" a La Caixa i d'altres entitats. Els oferien un alt interès. Els titulars no van ser informats que els seus títols eren convertits en obligacions o accions de l'entitat. De ser un "chollo" econòmic va passar a ser una inversió escombrària. Molts dels afectats són veïns i veïnes d'edat avançada. Uns estalvis destinats a cobrir els anys de la vellesa que ara estan bloquejats durant 10 anys i el valor dels quals dependrà del mercat. Un frau en tota regla.

Poden acabar a la presó

En uns terrenys entre Esplugues de Llobregat i Barcelona es va iniciar un gran projecte especulatiu, l'anomenat Pla Caufec. Nou joves van ser detinguts mentre boicotejaven les obres en senyal de protesta, i la fiscalia demana per a ells 27 anys de presó! Cinc d'ells poden acabar entre reixes. El seu delicte: defensar la serra de Collserola. Els acusats tenen tot el nostre suport: en el pròxim número de *Carrer* tractarem el tema en profunditat i explicarem la situació dels joves, les accions de recolzament i el futur d'un projecte que mai no hauria d'haver-se aprovat.

Pla d'Actuació Municipal

Al març ha d'aprovar-se el PAM, i tindrà la majoria suficient l'equip de govern? L'alcalde Trias va manifestar a Catalunya Ràdio que aplicarà el PAM encara que no es pugui aprovar. Ho té difícil, l'alcalde. D'altra banda, als districtes hi ha una greu desinformació i confusió en relació als PAD. Els regidors no donen calendaris per a la seva elaboració. En alguns districtes es posa en dubte que es tirin endavant el 2012. Els PAD són els compromisos davant els barris i la seva elaboració és un mecanisme de participació. No s'entendria la seva congelació.

Acomiadaments a l'ACA

La reforma laboral facilita els acomiadaments a les empreses públiques. No ha perdut el temps l'Agència Catalana de l'Aigua: prepara un expedient de regulació d'ocupació que afectarà un centenar dels 640 treballadors que té. L'empresa arrossega un deute de 1.250 milions. Els treballadors pagaran la pèssima administració. Les responsabilitats polítiques no les trobem enlloc.

Del Maremagnum als iots de luxe

Amb l'aquiescència de l'Ajuntament, l'Autoritat Portuària i la societat Marina Port Vell inicien una qüestionada remodelació del moll en complex turístic

ANAÏS BARNOLAS

L'Autoritat Portuària de Barcelona (APB) és l'organisme públic estatal que s'encarrega de la gestió del port barceloní. Aquest consorci té cedida en règim de concessió la gestió de l'àrea del port esportiu a la societat Marina Port Vell, l'accionista majoritari de la qual és el grup inversor anglès Salamanca Investment. El seu director general és Martin Bellamy, un exoficial de l'exèrcit britànic.

Marina Port Vell té la intenció que el port de Barcelona "sigui una de les millors destinacions del món per a iots de gran eslora", segons proclama el mateix web de l'empresa que, a més, especifica que a la tardor estarà enllestit el nou port amb cabuda per a embarcacions de 60 a 90 metres d'eslora.

Les obres de reparació, substitució dels pantalans i remodelació del Moll del Dipòsit situat davant de l'edifici del Palau de Mar ja van començar a finals d'any. Però tant els portaveus del Port de Barcelona com els de Marina Port Vell neguen que aquestes actuacions tinguin per objectiu construir el port de luxe i afirmen que responen tan sols a l'adequació i millora de les instal·lacions per tal que puguin acollir 150 embarcacions de fins a 180 metres d'eslora, tal com indica el web.

Aquesta insistència en negar que estiguin començant les obres estrictament del port de luxe es pot deure al fet que el projecte encara no ha superat el requisit d'haver estat aprovat pel consell d'administració del Port, pel Departament de Territori i Sostenibilitat de la Generalitat i per l'Ajuntament de Barcelona. Tant el Port de Barcelona com el consistori han afirmat que "encara l'estan estudiant", però mentre l'alcalde Trias ja el va donar per fet en la seva conferència al Col·legi de Periodistes, des del Departament de Territori i Sostenibilitat s'assegura que no en tenen cap informació i que ni tan sols els consta que hagin rebut els documents del projecte. No obstant això, Marina Port Vell ja va fer el seu llançament de la idea el passat setembre al Monaco Yacht Show.

La ubicació d'aquest port de luxe davant del Palau de Mar es deuria al fet que, segons el Doctor en Ciència i Enginyeria Nàutica Francesc Xavier Moreno, s'hi troba Pinmar, la companyia capdavantera en la pintura de les naus i l'escar més gran del Mediterrani, l'MB92, que es dedica a reparar superiots. Un escar és una estruc-

DANI CODINA

Embarcacions al Moll de la Fusta

I els pescadors?

Malgrat que l'Ajuntament de Barcelona ven la imatge de la Barceloneta com a barri típic mariner, la realitat és que la pesca n'és la gran abandonada. Entre el Maremagnum i l'W Hotel Barcelona hi ha el Moll dels Pescadors, on es troba la Confraria dels Pescadors. Actualment hi ha aproximadament 14 barques al port de Barcelona que cada dia surten a feinejar i que després a la tarda venen el peix a la Llotja. L'arquitecte Carles Ferrater, que en dissenya el projecte de remodelació, explica que està previst que es faci una nova llotja i una plaça a l'entorn del monument del Rellotge on els ciutadans tindran accés. Part del Moll dels Pescadors l'ocuparan els superiots i, per tant, part de les barques de pesca hauran de ser reubicades.

tura que permet elevar embarcacions fora de l'aigua. A banda d'això, Moreno destaca que "amb Marina Port Vell no serà la primera vegada que el port acollirà iots de luxe, ja que en rep tot i que estan apartats del moll per mesures de seguretat", afirma.

El Marina Port Vell suposarà la implementació d'unes mesures de seguretat molt restrictives, ja que estem parlant de vaixells

Tot i que les obres han començat i l'alcalde el va donar per fet, el projecte no ha superat cap tràmit institucional

com l'Abramovich, de 168 metres d'eslora, i que, segons una portaveu del Saló Nàutic, val uns 300 milions d'euros. "Fins i tot alguns tenen un vaixell de remolc per si s'espantlen i helicòpter propi", apunta Moreno. La historiadora Mercè Tatjer lamenta que no es potenciï un model de turisme que reivindiqui els pescadors. "Es podria haver apostat per activitats marítimes

com fomentar la nàutica, els oficis marins, cursos de formació", apunta Tatjer, i es pregunta: "¿Per què no es fa un museu sobre la Barceloneta?".

L'arquitecte Josep Maria Montaner destaca que el projecte del port per a superiots només és una peça més de l'estratègia de reconvertir l'embarcador de Barcelona en un complex turístic de luxe que ja ha començat amb l'Hotel W i el restaurant d'alt standing sobre el telefèric, Torre d'Alta Mar. Segons Montaner, s'està seguint el model del port de Baltimore de grans gratacels i instal·lacions luxoses "que a l'alcalde Pasqual Maragall sempre el va fascinar". Un model que "arquitectònicament pot portar problemes de flux de trànsit ja que les vies són estretes i amb equipaments com la botiga Desigual a la Nova Bocana incrementarà la densitat de població".

Però a banda d'això, el projecte comportarà que no es disposarà d'ubicacions en la marina per a tots els vaixells, i per tant no es renovaran els contractes i algunes embarcacions s'hauran de reubicar en altres ports propers, tal com es va informar en una carta que van rebre els amarradors el passat setembre.

Gala Pin, de l'Associació de Ve-

ïns i Veïnes de l'Òstia, considera que la marina luxosa erosionarà el teixit comercial en la mesura que les botigues "no compliran les necessitats bàsiques del barri, s'incrementarà el lloguer dels pisos, tornaran a reflotar els apartaments turístics i, com que es necessitarà més seguretat, es donarà la imatge d'un barri insegur i turístic". Tant Pin com el president de la FAVB, Jordi Bonet, demanen que es tingui en compte el veïnatge en la redacció i participació del projecte i que es constitueixi una comissió de seguiment. Bonet afegeix que amb el pla Marina Port Vell "s'ha demostrat la concepció que té l'Autoritat Portuària, que considera que el port és independent de Barcelona".

Lluita veïnal des dels anys 80

La lluita veïnal contra l'especulació del port arrenca de finals dels anys 80, quan es va crear la plataforma Salvem el Port Vell, en què un centenar d'intel·lectuals van signar un manifest contra la destrucció del patrimoni portuari i l'impacte d'un projecte que privatitzava el sòl públic. El 1995 es va inaugurar

Els veïns temen l'erosió del teixit comercial, la pujada de preus dels pisos i l'activació dels apartaments turístics

el centre comercial Maremagnum, eix de la remodelació de la façana marítima. La plataforma no va poder aturar el projecte, però sí que va salvar l'edifici del Palau de Mar i part dels tallers Nuevo Vulcano. Ara, el veïnat s'haurà de tornar a mobilitzar contra un pla que "privatitza encara més l'espai i que donarà encara més l'esquena a la ciutat", apunta l'enginyer Francesc Magrinyà.

El caso Quirón, un varapalo judicial al Ayuntamiento

El Tribunal Supremo da la razón a cuatro asociaciones de vecinos que recurrieron la recalificación del solar de Mare de Déu de Montserrat

M. EUGENIA IBÁÑEZ
PERIODISTA

Una vez más, y ya son varias, los tribunales le han enmendado la plana al Ayuntamiento de Barcelona en materia urbanística. Dicho de otra manera, los jueces han venido a decir que los concejales de la ciudad desconocen la ley, que la aplican mal y que, vaya casualidad, esa sucesión de errores beneficia a promotores privados. La historia del nuevo cambalache tiene una larga trayectoria, empezó en el 2002 y acabó en diciembre del 2011. Se inició con la firma de un convenio y una recalificación en los que intervinieron Ayuntamiento, Generalitat y Grupo Hospitalario Quirón, y finalizó con una sentencia del Tribunal Supremo que niega el interés general de dicho acuerdo

El incremento de edificabilidad en el solar generó una plusvalía de 12 millones de euros para Quirón

Los cinco partidos que representan a los barceloneses han tenido 9 años para detectar el error

y pone en entredicho la gestión de las dos administraciones en el mismo. Entre una fecha y otra ha quedado una plusvalía de 12 millones de euros, beneficio de la Quirón en el trueque de solares y calificaciones, todo ello avalado y defendido por el consistorio en pleno, ya que

el largo proceso contó con el beneplácito de PSC, CiU, ICV, ERC y PP. Todos, sin rechistar dijeron amén.

Pero quienes no callaron fueron los vecinos. Cuatro asociaciones -Vila de Gràcia, Penitents-Taxonera, Gràcia Nord-Vallcarca y Passatge Isabel- entendieron que el proceso de la Quirón rompía la equidad exigida en esos convenios y pusieron el caso en manos del abogado Eduard Moreno y de Carlos Pérez Lamas, arquitecto y profesor de arquitectura legal, que intervino como asesor. En noviembre del 2007, el Tribunal Superior de Justicia de Catalunya (TSJC) falló a favor de los vecinos. Ayuntamiento y Generalitat, en vez de acatar la sentencia, se unieron de nuevo al grupo hospitalario y recurrieron ante el Supremo. Por segunda vez, y ya definitiva, los jueces dieron la razón a los vecinos demandantes, rechazaron el recurso del extraño terceto y situaron el punto del conflicto -el solar de la avenida Mare de Déu de Montserrat, 5-11- en el estado en que se encontraba en diciembre del 2002, con calificación de equipamiento.

Un regalo de cumpleaños

El largo serial de la Quirón se inició cuando este grupo hospitalario decidió dejar su edificio de Mare de Déu de Montserrat y construir otro más amplio y moderno. Tras diversas opciones, Ayuntamiento y Quirón firman en el 2002 un convenio de permuta entre los siguientes solares:

- Entorno del camino de Mare de Déu de Olorda (Propiedad Quirón).
- Plaza de Alfons Carles Comín (propiedad municipal).
- Avenida Mare de Déu de Montserrat (Quirón).

El objetivo del acuerdo era facilitar la construcción de la nueva clínica en el segundo solar. Y hasta aquí todo fue normal y correcto porque las cifras del convenio se ajustaban a la equidad que la ley

DANI CODINA

El solar de Mare de Déu de Montserrat en la actualidad

JOAN MOREJON

Los vecinos no se cansaron de denunciar la aberración urbanística

solar de Mare de Déu de Montserrat -12.000 metros cuadrados- generó una plusvalía de 12 millones de euros. Casual o no, esa cifra era el coste de construcción de la nueva clínica Quirón de la plaza Comín. Un bonito regalo de cumpleaños.

El informe pericial elaborado por el arquitecto Carlos Pérez Lamas en el recurso presentado ante el TSJC detecta más errores. El traslado de edificabilidad en el trueque de solares, por ejemplo, no tuvo en cuenta el uso de los terrenos y, en consecuencia, el incremento de valor si el terreno es edificable o equipamiento. También se hicieron cálculos equivocados y no se contaron terrenos cuya edificabilidad ya se había trasladado con anterioridad. En el proceso de modificación del PGM se cometió otro error que perjudicó al Ayuntamiento, es decir, a la ciudad. El polígono de actuación urbanística, que determina los costes y beneficios de los propietarios, solo incluía las tres fincas propiedad de la Quirón y excluía los solares municipales. Ello implicó que el incremento de edificabilidad solo benefició el solar de Mare de Déu de Montserrat, propiedad del grupo Quirón.

Nadie vio el error

Los cinco partidos políticos que representan a los barceloneses en el consistorio han tenido nueve años para detectar el error cometido en la aprobación de un convenio cuyos datos eran falsos. Pero no lo han hecho. Tampoco rectificó el responsable de urbanismo, el teniente de alcalde socialista Xavier Casas. Tres alcaldes -Clos, Hereu y Trias- han dado de una forma u otra el visto bueno al largo proceso y han pleiteado contra la razón vecinal confirmada por dos tribunales. Y para redondear la implicación de la clase política en el beneficio no debido de una entidad privada, el anterior Govern de la Generalitat, de izquierdas, aprobó definitivamente el cambio urbanístico que selló el incremento de edificabilidad y la plusvalía de 12 millones de euros.

¿Qué puede ocurrir ahora? El terreno de Mare de Déu de Montserrat, adquirido en su día por Habitat y ahora propiedad de un banco, es un solar abandonado y sucio. El Ayuntamiento de Trias puede salir de nuevo en rescate del grupo Quirón y recalificarlo a edificable en contra de la opinión de los vecinos que exigen que se mantenga como equipamiento, aunque no parece que la opinión vecinal haya sido tenida en cuenta a lo largo del proceso. Si se recalifica, el Ayuntamiento deberá demostrar que los equipamientos no son necesarios en aquella zona del Guinardó y, por el contrario, sí lo son las viviendas. Argumento un tanto difícil, pero cosas más complicadas se han hecho en esta ciudad en materia urbanística donde la relación entre los grandes grupos privados y el Ayuntamiento ha funcionado con excesiva frecuencia de acuerdo con esta rigurosa norma: dígame usted lo que quiere y yo le haré un plan a la medida.

Tres precedentes con fallos contrarios al Ayuntamiento

El fallo del Tribunal Supremo en el caso de la clínica Quirón contra un acuerdo del Ayuntamiento de Barcelona y a favor del recurso vecinal tiene interesantes precedentes. Citaremos solo tres. En 1998 vecinos de Sarrià recurrieron la licencia concedida a Sandoz. En 1994 ocurrió lo mismo en Vallvidrera, y en 1999, se repitió el recurso vecinal en el barrio de Penitents. En los tres casos se daba idéntica circunstancia: exceso de edificación en los edificios, amparado por la licencia

municipal. En los tres, el Ayuntamiento aceptó los argumentos urbanísticos presentados por los constructores, ignoró y manipuló el Plan General Metropolitano y se plegó a las peticiones de promotores privados. Hay más coincidencias. En los tres fallos de los tribunales, cuatro si añadimos el de la clínica Quirón, la manipulación de las técnicas urbanísticas se llevó a cabo con el teniente de alcalde Xavier Casas al frente del urbanismo municipal.

exige, es decir, la superficie y valor de los solares que intercambiaban Ayuntamiento y Quirón eran similares, e incluso el grupo hospitalario se comprometió a abonar al Ayuntamiento 1,5 millones de euros para compensar el desfase en la valoración total de los solares. Entonces ¿dónde se hizo la trampa detectada por los tribunales? Muy fácil. El Ayuntamiento modificó el Plan General Metropolitano (PGM) -mayo del 2003- tras la firma del convenio, lo que significa que el incremento real de valor del terreno no quedó reflejado en el acuerdo, con lo que las cifras de este resultaron totalmente falsas. Tras la modificación del PGM, el incremento de edificabilidad en el

La Generalitat congela els diners de la Llei de Barris

El Govern català hiverna un instrument que ha beneficiat 18 barris de Barcelona i deixa a deure més de 60 milions

JORDI BONET
PRESIDENT DE LA FAVB

Els barris són el cor i les artèries per on batega la sang de les nostres viles i ciutats. Més enllà de les cases i els carrers, un barri el formen la gent que hi resideix i treballa, el seu teixit associatiu, el seu comerç, la vida que es genera a l'espai públic. Al moviment veïnal som ben conscients d'aquest fet, perquè el barri constitueix en bona part la raó de la nostra existència. És per aquest motiu que hem reclamat sempre que es tinguessin en compte els barris, malgrat que aquests no estiguin dotats de reconeixement administratiu, i, quan ho han estat, com arran de l'aprovació del Pla de Barris de Barcelona, no es tingués prou en compte el seu traçat original.

És per aquest motiu que vam celebrar que el Parlament de Catalunya aprovés el 27 de maig de 2004 la Llei 2/2004 de millora de barris, àrees urbanes i viles que requereixen atenció especial, més coneguda com la Llei de Barris. Per

El tripartit va crear un instrument legislatiu ja provat amb èxit a països com França, Itàlia i Gran Bretanya

primera vegada a l'Estat espanyol, s'aprovava un instrument legal que permetia abocar recursos a aquells barris que ho necessitaven. Cal tenir en compte que des dels programes de remodelació urbana dels primers ajuntaments democràtics on es va treballar fort per resoldre les insuficiències del franquisme, els projectes d'intervenció prioritària als barris havien perdut embranzida alhora que apareixien nous fenòmens: l'increment de la població immigrada, l'envelliment de la població autòctona, el deteriorament de l'espai públic i del parc edificat, que requerien un nou compromís de les administracions per assegurar la cohesió social i territorial.

La Llei de Barris naixia doncs amb voluntat preventiva, a fi d'evitar el risc de la conversió en guetos de les perifèries i centres històrics de les nostres ciutats. El programa s'inspirava en legislacions ja assajades en altres països europeus com el Single Regeneration Budget britànic, els Contratti di Quartiere italians o les Politiques de la Ville franceses. Des d'aleshores ençà, s'han anat succeint set convocatòries, de les quals s'han beneficiat dotze barris de la nostra ciutat (veure taula).

A diferència d'altres projectes de millora, on és l'administració provisorament de recursos qui decideix unilateralment on han de destinar-se els recursos, la Llei de Barris introduïa un model competitiu, on es premiava els barris amb projectes; és a dir, no es valorava únicament la necessitat d'intervenció al barri en funció de les seves necessitats objectives, tot i que s'establís un sistema d'indicadors socio-econòmics i urbanístics a fi de limitar el nombre de barris que s'hi presentaven. Aquest fet promovia que la participació i implicació del teixit associatiu, i especialment del moviment veïnal, no es limités només a la fase d'implementació, sinó que s'obris al diagnòstic i a l'elaboració de la proposta.

Tanmateix, el fet que fos l'administració municipal la responsable de presentar el projecte, ocasionava que la participació prèvia no assolís la qualitat participativa esperada. L'adjudicació de l'ajut implicava que la Generalitat de Catalunya es comprometés a finançar un 50% del pressupost del projecte acceptat; l'altre 50% corria a càrrec de l'Ajuntament. I obria les portes a ajuts complementaris com el programa Treball als barris, orientat a fomentar la inserció laboral i finançat pel Departament de Treball i el programa Salut als barris finançat pel Departament de Sanitat.

A la ciutat de Barcelona, la Llei de Barris ha estat especialment significativa a fi d'urbanitzar la zona del Forat de la Vergonya al Casc Antic, posant fi a un conflicte que enfrontava el veïnat amb el districte; ha permès la rehabilitació dels habitatges de Trinitat Vella, obres importants de millora i urbanització dels barris de Poble Sec, Ciutat Meridiana-Torre Baró, Roquetes, el Coll, Besòs, la resolució del conflicte del Pla dels Ascen-

IGNASI R. RENOM

La de la zona sud del Raval és una de les intervencions que no té assegurada la continuïtat

sors a la Barceloneta i actuacions necessàries per al procés de reforma del barri del Bon Pastor. En la darrera convocatòria es va aprovar l'ajut destinat als barris de Raval Sud i la Vinya, Can Clos i Plus Ultra.

Tanmateix, el canvi de govern i les mesures d'ajust pressupostari han comportat no només una aturada de la Llei de Barris, sinó l'incompliment dels compromisos de pagament per part de la Generalitat.

La Generalitat no paga

Actualment, la Generalitat deu 147 milions de la Llei de Barris als municipis. Enguany pagarà 87 milions, però encara en deurà 60. En el cas de Barcelona, significa que

estaven finalitzats (veure taula) i especialment per a aquells que tot just acaben d'iniciar-se (Raval, la Vinya-Can Clos-Plus Ultra). Així mateix, la Generalitat ha anunciat que, donada la seva situació financera, la Llei de Barris queda hivernada, i no en preveu noves convocatòries.

Des del moviment veïnal volem alertar de l'error que suposa aquesta decisió. En un context de crisi econòmica, on estan creixent les desigualtats socials i territorials, deixar d'invertir en els barris pot tenir conseqüències greus en un futur immediat. Ningú no vol que a Catalunya es reproduixin situacions com les de les *banlieues* franceses o les *no-go* zones britàniques, però sense el respirador que suposava la Llei de Barris podem veure'ns abocats a un deteriorament de les condicions d'habitabilitat i convivència en aquells territoris que més estan patint la crisi. Si s'abandonen les polítiques preventives, en un futur a curt termini caldrà adoptar polítiques reactives de resultat incert.

El moviment veïnal alerta de l'error que suposa deixar d'invertir als barris en un context de crisi

les arques municipals rebran només la meitat dels 26,5 milions que estaven compromesos. Aquesta decisió insòlita del govern autonòmic pot tenir conseqüències negatives per als programes que encara no

BENEFICIARIS DE LA LLEI DE BARRIS PER ANYS

2004	Sant Pere - Santa Caterina (Ciutat Vella), Roquetes (Nou Barris)
2005	Poble Sec (Sants-Montjuïc)
2006	Trinitat Vella (Sant Andreu), Torre Baró-Ciutat Meridiana (Nou Barris)
2007	La Bordeta (Sants Montjuïc), El Coll (Gràcia)
2008	La Barceloneta (Ciutat Vella), Maresme-Besòs (Sant Martí)
2009	Bon Pastor-Baró de Viver (Sant Andreu)
2010	Raval Sud (Ciutat Vella) i la Vinya, Can Clos i Plus Ultra (Sants-Montjuïc)

RECURSOS PER AL DESENVOLUPAMENT DE LA LLEI DE BARRIS

Barri	Diners rebuts	Diners pendents
Ciutat Vella	14.616.000 €	Finalitzat
Roquetes	11.054.445 €	Finalitzat
Poble Sec	16.915.500 €	Finalitzat
Trinitat Vella	17.442.986 €	Finalitzat
Torre Baró-Ciutat Meridiana	18.042.000 €	4.102.590 €
La Bordeta	14.765.003 €	4.450.333 €
El Coll	15.724.370 €	5.052.881 €
Barceloneta	16.106.746 €	6.836.454 €
Besòs-Maresme	14.083.473 €	4.799.850 €
Bon Pastor-Baró de Viver	17.250.000 €	13.480.951 €
Raval Sud	15.000.000 €	14.228.092 €
La Vinya-Can Clos-Plus Ultra	12.000.000 €	9.525.658 €
TOTAL	183.000.523 €	62.476.809 €

“La por accelera el canvi neoliberal que viu Barcelona”

— Josep Ramoneda
Exdirector del CCCB

MARC ANDREU

El filòsof i periodista Josep Ramoneda va ser rellevat el 31 de desembre com a director del Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB). Gestada el 1989 i inaugurada el 1994 com un consorci entre la Diputació i l'Ajuntament de Barcelona, aquesta institució va néixer d'una reivindicació veïnal del Raval als anys 70 que Ramoneda va convertir en un centre cultural urbà de referència mundial.

— Com va lligar les dimensions local i global del CCCB?

■ Jo m'invento un projecte cultural pensant en un dels dos camps en els quals Barcelona en sap més que ningú: la biomedicina i la ciutat. La ciutat dels veïns, economistes, filòsofs, creadors, ciutadans... No tan sols la ciutat dels urbanistes i arquitectes, amb qui cal anar amb compte perquè són com els militars: així que veuen un terreny, volen ocupar-lo. Vam construir el CCCB inseparable del Raval, el barri més interessant de Barcelona, perquè és un dels pocs llocs on el cosmopolitisme no és una ficció d'intel·lectuals. Un gueto és Pedralbes: homogeni socialment i culturalment. El Raval és pluricultural, amb problemes i una conflictivitat complexa però amb una diversitat mínimament sostenible.

— Exposicions i turistes han evitat un gueto al Raval?

■ El barri fa una transformació d'un estiu per l'altre, cap a 1997, quan hi irromp la immigració. El CCCB no salva res, però aporta centralitat. I ens posem al servei d'associacions i escoles, fent programes conjunts i deixant locals. També fem de lobby, creant Tot Raval. He passejat pel Raval gent d'arreu. Un corresposal del *Herald Tribune*, acostumat a Londres, em va dir: “D'això en dius barri conflictiu?”.

— Què explica l'èxit del CCCB?

■ No som conscients de la importància de la *marca Barcelona* al món. I em sap greu utilitzar l'expressió *marca*, però és així. És evident que el *model Barcelona*, expressió que es va inventar Frédéric Edelmann a *Le Monde*, va irradiar el món des dels anys 80. Que d'aquí en sortís el primer centre cultural temàtic dedicat a les ciutats

Josep Ramoneda al seu estudi

va semblar tan natural que va facilitar el reconeixement del CCCB. Amb un factor de sort: *Le Monde* ens va incloure entre sis projectes culturals de futur i vam fer una exposició amb el Centre Pompidou. Però la clau va ser encertar el concepte i inserir el CCCB al teixit barceloní i a la xarxa de pensadors europeus.

— La gent que es va mobilitzar a favor seu: Hobsbawm, Todorov, Kadaré, Bauman, Sennet, Amin... Però el van acomiadar, això sí, amb el premi Ciutat de Barcelona.

■ Quan et fan fora i et reconeixen la feina feta és que encara som un país civilitzat.

— Per què li sap greu parlar de *marca Barcelona*?

■ Perquè cal salvar la política dels assessors d'imatge.

— Trias ha registrat la *marca Barcelona*. No diu res de refer el consens del model de ciutat que vostè ja va dir el 2004 que s'havia trencat.

■ Registrar la *marca Barcelona* és tan anecdòtic com ridícul. El consens que va néixer de la transició i que va fer possible el *model Barcelona* es trenca a finals dels anys 90 perquè canvien la societat i els seus actors: ni les classes populars són el que eren, ni les organitzacions veïnals, ni els partits. I hi ha nous actors: turistes i immigrants, Erasmus inclosos.

— Si això ja es veia al 2004, perquè Barcelona no ha sabut reinventar-se?

■ El Fòrum 2004 va ser una catàstrofe sense pal·liatius. Sóc dels pocs que ho ha dit

abans, durant i després. L'alcalde Clos no va entendre mai la meua dimissió del consell assessor. Enlloc d'una gran festa major calia un procés ciutadà. Si els diners que es van enterrar al Fòrum -no parlo de la part urbanística, també perfectament millorable- s'haguessin repartit en activitats de política cultural durant 10 anys, Barcelona hauria fet un salt extraordinari. Allò va ser una fugida endavant sense saber cap a on i, des d'aleshores, ningú no ha sabut reconstruir cap consens. El canvi d'administració a l'Ajuntament s'ha fet per esgotament de l'anterior, però no hi ha un nou model de ciutat, només un projecte de gestió. No es pensa Barcelona a l'escala metropolitana que li correspon ni s'entenen els canvis culturals i socials.

— Què ha fallat perquè, durant els fel·lícits 20 anys que Marina Subirats descriu a *Barcelona: de la necessitat a la llibertat*, no es pensés a renovar el model de ciutat?

■ Quan hi ha un model d'èxit costa preveure que s'acabarà. Barcelona ha patit el canvi d'hegemonia cultural, ideològica i social de tot el primer món. La ciutat no és aliena a la contrareforma neoliberal iniciada als anys 80. Ha aguantat més que Madrid, però Barcelona ha patit aquest canvi marcat per l'especulació urbanística, la dispersió social i la ruptura dels vincles comunitaris en favor d'una societat individualista. I ara el discurs de la por accelera el canvi d'hegemonia. No és innocent que Rajoy digui

Filòsof del periodisme

“Ahí queda la obra, física y cultural, que levantaste de la nada. Pasaste bien la prueba de los cincuenta y ahora, en el momento de la despedida, no mires mucho a los ojos de los que brindan por ti”. Ho recomana Josep Martí Gómez al seu amic Josep Ramoneda (Cervera, 1949), amb qui va fer tandem periodístic. Tele/eXprés, La Vanguardia, El País, Ara i la Cadena SER són tribunes des de les quals Ramoneda ha afinat (i afina encara) en l'anàlisi del món. Filòsof i francòfon, gestor cultural i periodista, Ramoneda és dels que recorda que la ràdio no va matar la premsa, ni la tele, la ràdio. A ell si l'han matat, però exculpa el nou director del CCCB, Marçal Sintes, d'una conspiració que “visualitza el canvi cultural”. Esquiva els rumors que atribueixen el crim a Artur Mas, Agustí Colomines i Francesc-Marc Álvaro. Com Colomines de jove, Ramoneda va militar a Bandera Roja i al PSUC. Després va ser referent de la socialdemocràcia amb prou esperit crític per torpedinar el Fòrum 2004 i Zapatero. Ara, des d'uns baixos a Sant Gervasi, treballa “en un parell de projectes estables”.

que “el 2012 serà pitjor” o que Mas-Colell sembli que s'ho passi bé quan anuncia retallades. Usen la por per fer un canvi estructural en el sistema, que no reconeixem.

— Com afronta Barcelona aquesta *doctrina del xoc*?

■ Té més eines que d'altres. Però allò fonamental és que la gent prengui consciència de la situació i recuperi motivació política i cultural. Hi ha moments de gran indignació moral que s'esvaeixen sense trobar-ne la transformació política. El fenomen dels indignats expressa un malestar profund, com el que hi va haver per la guerra d'Irak, que mobilitza molta gent però no sap articular-se.

— L'alternativa és una aliança de moviments socials, polítics i col·lectius professionals i culturals com als anys 70?

■ Sí, és clar. Amb conflictes complexos que enfronten integrats i marginats, treballadors i aturats, tot és més difícil. El teu contrincant és el veí que hauria de ser el teu aliat. Els sindicats tenen una vessant corporativista que cal eradicar... però no critiquem els corporativismes de veritat: la banca, les consultories, els fons d'inversió, escoles de negocis, despatxos d'advocats...

— A la ciutat hi ha una oferta cultural poc atractiva?

■ Hi ha un dèficit de la gran cultura-espectacle que atreu gent de fora, però Barcelona no és París, malgrat que els turistes vagin en augment...

— I els volem oferir Las Vegas?

■ Sí. Però una cosa és la cultura per al gran públic i el turisme i l'altra és la cultura com a bé de primera necessitat. Portar la Simfònica de Berlín és qüestió de diners. Allò que importa és forjar teixit cultural i espais de creació i producció que no siguin aparadors. Això s'ha de fer concentrant la inversió en les institucions potents que ja tenim i obrint-les com a veritables espais públics.

— Ferran Mascarell il·lustra el canvi d'hegemonia política?

■ Mascarell és amic meu i respecte la seva opció, fundada en la idea que les coses que pot fer en aquest Govern no són diferents de les que hauria pogut fer en un Govern d'esquerres. Però a mi em va sorprendre, sí.

— La socialdemocràcia cau amb el model de ciutat?

■ Cal repensar les polítiques d'igualtat necessàries perquè la democràcia i la societat del benestar segueixin vigents. El desconsort de l'esquerra el simbolitza la *tercera via* de Tony Blair, que va assumir un *tatcherisme* de rostre humà. Ara està gairebé tot per fer i estem lluny de tornar a lluitar per l'hegemonia.

— Vostè va ser criticat perquè cap “c” del CCCB evoca Catalunya. Ha canviat?

■ Segueixo allà on era: no sóc nacionalista, però sí que crec que la independència és probablement l'única sortida.

JORDI BORJA

12 La trampas del lenguaje

La veu del
CARRER

Tornem al segle XIX

Ens han declarat la guerra. Van començar amb les retallades a la sanitat, l'educació, les pensions, la justícia, etc. I com no hem sabut parar-los, se senten més forts que mai. Ara toca una pretesa reforma laboral que no és res més que una destrucció general de drets laborals. Tornem al segle XIX o més enllà. Els drets laborals no són un caprici ni encara menys un privilegi, simplement atenuen l'enorme poder del capital. Ens permeten garantir un mínim de dignitat. Quan s'eliminen ens apropem a la categoria de serfs, o d'esclaus, ens converteixen en un mer instrument de treball. No podem ser veïns i veïnes si la nostra vida laboral és un malson. No podem esperar bons serveis als barris si els que els fan són persones sense drets. El moviment veïnal sempre ha entès que els drets dels barris i els laborals van de la mà. Quan hi falten, augmenten les injustícies i les desigualtats.

Són insaciabls. Ja anuncien nous atacs al dret de vaga, a les pensions. Després vindrà la repressió de les protestes. Diuen que són sacrificis per sortir de la crisi. Però no són capaços d'explicar com es creen llocs de treball amb retallades i acomiadament lliure. Ni com és possible sortir-ne sense reformes de veritat del sistema financer, de les estructures productives, del sistema impositiu. Durant més de 100 anys hem lluitat pel dret a l'associació sindical, el dret a la vaga, per la negociació col·lectiva. Hem lluitat per tenir barris dignes, vides dignes, participació plena... Ara tot això està en perill. Torna a ser el moment de dir NO, de defensar els drets, de lluitar perquè la crisi no sigui l'excusa per a un atac general als drets socials sinó una ocasió per transformar un sistema social injust, insostenible, socialment ineficaç. I cal fer-ho com sempre, amb tenacitat, amb idees, promovent la implicació de tothom.

El ninot de
El Roto

La petjada d'Antoni Tàpies

Carrer se suma al dol pel pintor Antoni Tàpies (Barcelona, 1923-2012), que va morir el passat 6 de febrer, reproduint com a homenatge la portada que va dissenyar per al número 60 de la revista de la Favb. El pintor que, des de la Caputxinada, tant es va significar com a lluitador per les llibertats, va deixar-nos gratuïtament un gravat amb les seves característiques petjades i creus per escriure-hi al damunt, a banda de la seva signatura, el titular "Barcelona s. XX". És així com Carrer va encapçalat amb un artista compromès i del prestigi de Tàpies el dossier que el desembre de 1999 va publicar com a balanç del segle XX a la ciutat.

La gènesi d'aquesta portada es remunta al 1998, quan la Favb va presentar el número 50 de Carrer davant d'un centenar de persones -entre elles els aleshores alcalde de Barcelona, Joan Clos, i el regidor de Cultura, Ferran Mascarell-, en un acte a la Fundació Tàpies. Van ser els amics de la Fundació, que aleshores presidia Manuel Borja-Villel, qui, un any després, ens van posar en contacte directament amb Tàpies davant la petició de col·laboració per a la portada del canvi de mil·lenni. El pintor ens va rebre al seu estudi amb un parell de propostes de portada. Quan vam haver triat el gravat, ell mateix va accedir a estampar-hi el titular amb la seva lletra. Es va acomiadar amb una encaixada de mans amb la qual vam constatar la profunda humanitat i generositat de l'artista: aquells dits que pintaven també servien per menjar sardines a la planxa.

Premi a Carrer

L'Institut de Drets Humans de Catalunya ha concedit a Carrer la menció especial als mitjans de comunicació del premi Solidaritat 2011, atorgat al costat del sindicalista Àlvar García Trabanca. El premi, que reconeix els més de 20 anys de trajectòria de la revista, va ser recollit pels codirectors de Carrer, el 6 de febrer passat, en un acte al Parlament de Catalunya. Podeu accedir al vídeo de l'acte i al discurs que Carrer va fer amb sentit crític i agraïment a l'obra col·lectiva al web de la Favb i en aquest enllaç: www.youtube.com/watch?v=TA4R0oQzGwE

JOAN MOREJÓN

LA VEU DEL CARRER

Edita: Federació d'Associacions de Veïns i Veïnes de Barcelona
Obradors, 6-10 baixos
08002 Barcelona
Telèfon: 93 412 76 00
Fax: 93 412 58 88
e-mail: carrer@favb.cat
Web: www.favb.cat

Consell de direcció: Andrés Naya,
Marc Andreu i Jordi Bonet

Cap de redacció i maquetació: Elia Herranz

Revisió ortogràfica: Roser Argemí

Consell de redacció: Gemma Aguilera,
Anaïs Barnolas, Néstor Bogajo, Luis Caldeiro,
Vicent Canet, Anna Carlota, Dani Codina,
Marc Font, Daniel Gomis, Meritxell M. Pauné,
Jordi Martí, Joan Morejón, Ignasi R. Renom,
Alicia Tudela, Marc Villoro

Consell assessor: Manel Andreu, Anna Alabart, Roser Argemí, Jaume Asens, Alfons Barceló, José Miguel Benítez, Jesús Berrueto, Horacio Capel, Maria Favà, Josep Ramón Gómez, Maria Eugenia Ibáñez, Joan B. Isart, Alfons López, Eugeni Madueño, Pep Martí, Mariano Meseguer, Pep Miró, José Molina, Eduard Moreno, Ferran Navarro, Rosa Mª Palencia, Albert Recio, Ferran

Segarra, Josep Lluís Rueda, Mercè Tatjer, Ole Thorson, Àngel Valverde, Pau Vinyes

Portada: Ignasi R. Renom
Maqueta original: Joan Carles Magrans

Administració: Xènia Orfila
Publicitat: Isabel Mancebo

Fotomecànica i impressió: Imprintsa
Telèfon: 93 878 84 03

Distribució: Trèvol Missatgers
Telèfon: 93 498 80 70

La FAVB no està necessàriament d'acord amb les opinions que s'expressen als articles signats per particulars o col·lectius. Es permet la reproducció sense modificacions de qualsevol contingut de la revista fent esment de l'autoria i sense finalitat de lucre, segons la norma copyleft

Impressió en paper ecològic de 80 grams
Dipòsit legal B - 21300 - 1995
Aquest número té un tiratge de 8.000 exemplars i la seva distribució és gratuïta

L'edició d'aquesta publicació ha estat possible gràcies a la col·laboració del Departament d'Acció Social i Ciutadania de la Generalitat de Catalunya, Ajuntament de Barcelona i diverses entitats

La veu dels lectors

Una porta per als “de pagament” i una altra per als de la “Seguretat Social”

A l'Hospital Públic de la Seu d'Urgell subcontractat per Cat-Salut s'opera abans a pacients de pagament que als públics. Aquesta dualització és un desordre social que deriva de lleis, reglaments i d'altres finors consolidats en els últims vint anys. Una via equivocada en època de crisi social i econòmica; més encara si, com està passant, els centres subcontractats atenen també Mútues i d'altres empreses d'assegurança privada. Els que van veure una oportunitat d'eficiència en la Llei General de Sanitat de 1986 estan veient en aquesta política catalana de subcontractacions una amenaça a la solidaritat conquerida. Aquesta denúncia a l'Hospital de la Seu podria fer-se a centres subcontractats que fan proves diagnòstiques per la imatge, bioquímica, biologia molecular, etcètera. En un sistema públic no es pot oferir el logo de Gencat a una empresa jurídica-ment privada, on un pacient hagi de triar el temps de resposta d'una prova en funció de si està disposat a pagar amb targeta de crèdit bancari, d'assegurança privada o d'assegurança pública. Qüestió d'ètica a part, ningú no ha demostrat que aquest procediment sigui socialment ni econòmicament eficaç. En països com França o Suïssa, on la provisió d'assistència sanitària també està cada vegada més subcontractada a empreses jurídica-ment privades -moltes d'aquestes anomenades “sense ànim de lucre”-, tenen una inflació del cost sanitari del 30% al 50% superior a l'espanyol. ¿Quins beneficis esperen obtenir els nostres administradors públics d'aquest ordenament amb l'atur estructural, risc d'exclusió social i el deute (més privat que públic) que té aquest país?

ROGER BERNAT I MARTA CARRERA, METGES DE LA ASS. CATALANA EN DEFENSA DE LA SANITAT PÚBLICA

Recolliran la nostra ràbia

La reforma laboral que ens ha caigut a sobre afecta tots els treballadors, però ataca especialment aquells que amb carreres professionals llargues de 30 o 40 anys a l'esquena han estat aguantant les empreses i el país. Ara, una expectativa d'indemnització de 42 mesos es redueix a 12 i això permetrà a les grans corporacions acomiadar milers dels seus treballadors sèniors, els més cars. La perspectiva de trobar feina per aquests nous aturats de 50, 55 o 60 anys serà nul·la, i hauran d'anar arrossegant-se per subsidis i almoines fins acollir-se a una misèrrima pensió després d'haver estat tota la vida cotitzant com els que més. Però al meu barri diuen que “qui sembla la misèria recull la ràbia”. I els culpables d'aquests acomiadaments no són només llunyans ministres o personatges sense cara. Són empresaris i directius a qui coneixem i que viuen entre nosaltres. Són persones amb nom, adreça i entorn. Ells recolliran la nostra ràbia.

ROSER BENAVENTE, SANTIS

Les cartes enviades a la secció de La veu dels lectors han de tenir un màxim de 1.800 caràcters (mig foli). Ens reservem el dret d'adaptar-les si superen aquesta extensió.

LA CAMBRA FOSCA

Antoni Vives, tinent d'alcalde d'Hàbitat Urbà

Va entrar a Urbanisme com un “elefante en una cacharrería”. Precipitació, poca mesura, improvisació... L'Antoni Vives tira pel dret. No és conscient que en urbanisme el consens social és important i que per aprovar políticament un pla urbanístic, necessita una majoria que no té. Tres exemples:

✓ **Can Batlló.** Trias va haver de retirar el projecte un dia després d'haver-lo presentat per falta de majoria política. En paral·lel, la immobiliària Inmogaudir manifesta no tenir liquiditat, i l'Ajuntament es plega a les seves condicions. Va començar avançant 10 milions d'euros a canvi de 5.000 metres quadrats de Can Batlló i ara està disposat a pagar 22,5 milions per una finca del Guinardó qualificada com a zona verda i propietat de la citada immobiliària (en un lloc pròxim, l'anterior Ajuntament ja va pagar

6 milions d'euros per un espai semblant). Resumint: l'Ajuntament està a punt d'abonar, indirectament, els costos d'urbanització que correspondrien a la immobiliària, propietat d'una neta de l'històric delinqüent Muñoz Ramonet. No sembla que la ciutat en surti tan beneficiada.

✓ **Plaça de les Glòries.** Vives

va cessar l'autor del projecte de la plaça de les Glòries, l'arquitecte Daniel Mòdol. Sense encomanar-se a ningú i assistit per l'inclit arquitecte valencià Vicentet Gualart, va presentar un nou pla. Cap partit no els va recolzar i de nou van haver de retirar el projecte. Les associacions de la zona, a les quals ningú no va consultar ni informar, van trobar el pla improvisat i inviable. Una manera lamentable de perdre el temps. El “culebrot” continua: a finals de febrer, Trias ha tornat a fitxar l'arquitecte defenestrat.

✓ **Habitatges a Prosperitat.** Des de l'any 2003 l'AV de Prosperitat ha mantingut un pols amb l'anterior Ajuntament, el qual volia construir habitatges dotacionals per a joves en un solar qualificat de zona verda i equipaments. En aquells temps, Antoni Vives, també conegut

com a “Capitán Trueno”, va denunciar l'ajuntament socialista per fer “intercanvi de cromos” i durant la campanya electoral CIU va omplir el barri de cartells contra la construcció d'habitatges (fins i tot va arribar a pagar una sardinada reivindicativa). Ara, Vives s'oblida de tot plegat i planteja habitatges dotacionals per a gent gran en el mateix solar. Ho té complicat per tirar-ho endavant sense oposició. *Carrer* seguirà la pista d'Hàbitat Urbà. De moment, està posant molt d'ímpetu en el gran projecte de Portes de Collserola allà on veïns i entitats volen ordenació i respecte pel parc natural. També es parla d'una gran pista de salt d'esquí olímpic en una Zona Franca sense transport públic. A l'Antoni Vives li recomanem reflexió. Un retir trimestral al monestir de Montserrat on frenar els seus ímpetus juvenils.

Gas Natural

El passat 11 de febrer, en plena onada de fred, mig barri del Poblenou (18 illes de cases; uns 10.000 veïns) es va quedar sense gas (i, per tant, sense calefacció ni aigua calenta ni opció a cuinar) durant diversos dies per culpa d'una avaria que va inundar d'aigua 17 quilòmetres de canonades de gas. Gas Natural, Agbar i Endesa es van culpar mútuament del desastre atès que les tres companyies de serveis treballaven en la rasa on es va originar el problema. L'emergència, que va trigar una setmana a normalitzar-se, va omplir el barri de rases i forats perquè centenars d'operaris poguessin drenar les instal·lacions i va posar en evidència el mal estat (per manca de manteniment) de les conduccions de gas al barri. Per escarni dels veïns, 10 dies després Gas Natural Fenosa va fer públic que durant el 2011 la companyia va tenir uns beneficis de 1.325 milions d'euros, un 10,3% més que l'any anterior. Crisi? Quina crisi?

Las Vegas

Artur Mas i Xavier Trias, de la mà del Barça, destacats empresaris i el lobi jueu català s'han rendit al multimilionari ultraconservador nordamericà Sheldon Adelson, investigat per activitats mafioses, que dubta entre instal·lar una rèplica europea dels casinos i centres de convencions de Las Vegas a Madrid o en uns terrenys oferts per la Generalitat a tocar de l'aeroport del Prat. Amb la pastanaga d'una inversió de 18.800 milions d'euros i 276.000 llocs de treball, Adelson exigeix canvis en diverses lleis (laborals, fiscals, sanitàries, estrangeria...). El projecte és inadmissible pel que suposa de model de ciutat i econòmic aberrant i de cessió de sobirania democràtica.

EN POSITIU

Homenatge veïnal a Josep M. Huertas

A iniciativa de l'arquitecte i dirigent veïnal de Sarrià Mariano Meseguer, assumida per la Favb i per *Carrer* amb el suport de periodistes amics i de l'Associació de Veïns i Veïnes de Poblenou i l'Arxiu Històric de Poblenou, entre d'altres, s'ha creat una comissió ciutadana que prepara per a tot aquest any 2012 un seguit d'activitats en record del periodista Josep Maria Huertas Claveria, que va morir sobtadament el 4 de març de 2007, ara fa cinc anys. D'entrada, la comissió

ciutadana ha instat Xavier Trias i l'Ajuntament de Barcelona a concretar els dos compromisos que l'anterior alcalde, Jordi Hereu, va adquirir després de la mort de Huertas: la concessió d'un nom de carrer o plaça al periodista dels barris (la normativa del nomenclàtor ja ho fa possible) i el suport municipal a l'edició d'un llibre en memòria seva. A banda d'això, entre els mesos de març i setembre es programaran actes de record a Huertas als barris en els que va viure i va tenir-hi

especial relació: l'Eixample, el Guinardó i el Poblenou. En paral·lel, l'equip de *Carrer*, amb la col·laboració especial del periodista i historiador Jaume Fabre, està treballant en l'edició d'un llibre de la col·lecció *Quaderns de Carrer* dedicat a recopilar i analitzar l'obra periodística de Huertas relacionada amb els barris, des del seu debut a la revista *Signo*, el 1964, fins al seu empresonament, el 1975, per un article al *Tele/Exprés* sobre els *meublés* de Barcelona regits per vídues de militars.

JORDI BORJA
URBANISTA I PRESIDENT
DEL L'OBSERVATORI DESC

Las trampas del lenguaje

En el mundo actual predomina una perversión del lenguaje que consiste en el uso habitual de conceptos dudosos, por su carácter multívoco, o porque sirven para encubrir la realidad en vez de descubrirla o interpretarla, o por su función legitimadora destinada a substituir un concepto más exacto y más crítico. Citemos algunos conceptos que son de uso frecuente y que, a priori, parecen inocentes, bienintencionados, incluso progresistas, naturales, indiscutibles, positivos.

La **competitividad** es un concepto a desterrar o a usar en un marco muy específico. Los profesores no deben ser competitivos sino competentes, y esto lo percibirán los colegas y los estudiantes. Los investigadores deben aportar algo en la sociedad en la que viven, no competir en un ranking mundial. Los estudiantes no tienen por qué competir entre ellos, deben aprender algo que les interese. La competitividad también se aplica a las empresas, pero solo una pequeña parte de ellas compiten en mercados abiertos, lo importante es que sean productivas. Aplicar la competitividad a las ciudades es absurdo, las ciudades más bien necesitan cooperar entre ellas y solo en algunos casos compiten con algunas, para atraer turismo, organizar un evento o generar masa crítica para una infraestructura.

La **governabilidad** y la **governanza** son palabras que no quieren decir nada, que solo generan confusión, que sirven únicamente para enmascarar a los que detentan el poder, los gobiernos y los poderes fácticos. Palabras vacías, impropias de las ciencias sociales, que solo sirven para rechazar sin citarlo el conflicto entre “el poder” y los que lo soportan o lo resisten. O en lenguaje más antiguo y más claro: la lucha de clases.

La **seguridad**, la gran palabra para los apóstoles del miedo, es la paradoja del mundo occidental: nunca ha existido mayor seguridad que hoy, si nos atenemos al uso que se da al término en nuestros países (delincuencia urbana, es decir, robo, violencia en el espacio público). Sin

La “participación” se ha convertido casi siempre en una operación política promovida desde las instituciones para generar consensos pasivos

embargo, aparece como principal preocupación a la par que el desempleo o la inmigración! Inseguridad hay, pero por otras razones: las pensiones, las hipotecas, el trabajo, la pérdida de referentes territoriales y socio-culturales y la dificultad de entender y gestionar los cambios de la globalización.

Hemos citado la **inmigración**, que es un proceso entre dos residencias. Usar el término inmigrante referido a una población residente en un país desarrollado procedente en general de otro “menos desarrollado” sirve para escamotear dos realidades vergonzantes. Llamamos inmigrantes a residentes que no poseen el *status* completo de ciudadano: todos los que viven en un territorio, están sometidos a las mismas leyes y, si les corresponde por edad y actividad, van a la escuela, trabajan y pagan impuestos. Deben poseer los mismos derechos. La otra realidad es que “inmigrantes” se refiere a

ALEX AYASO

trabajadores, en muchos casos precarios, mal pagados, a veces “sin papeles”. No llamamos inmigrantes a empresarios, religiosos, profesionales, incluso estudiantes. La etiqueta de inmigrante, además, facilita criminalizar a unos colectivos sociales que son considerados delincuentes potenciales o sospechosos por definición, culpables además de que los autóctonos no tengan trabajo o no accedan a becas escolares o vivendas sociales.

La **globalización** sirve para todo, es decir para nada. Usamos esta palabra cuando deberíamos decir en muchos casos capitalismo especulativo, imperialismo, mercados financieros desregulados. Justificamos con la “globalización” la libertad de movimientos de los capitales y de los bienes y servicios pero cerramos los ojos al control de los movimientos de poblaciones. Siendo la globalización actual un proceso hegemonizado por el capitalismo especulativo sería más productivo contraponerlo a “internacionalismo”.

Otros términos que se toman en vano o que generan confusión incluso cuando se usan de buena fe: participación y sociedad civil, equidad y cohesión social, sostenibilidad y planeamiento.

La **participación** se ha convertido casi siempre en una operación política promovida desde las instituciones para hacer avalar a la población sus políticas públicas. En el

mejor de los casos sirve para obtener información y hacer llegar propuestas y reivindicaciones, pero en general la voluntad institucional es generar consensos pasivos. La participación real es la generada por organizaciones y conflictos sociales con fuerza suficiente para obligar a los poderes políticos a reconocer a los actores y abrir escenarios de deliberación y negociación de las políticas públicas.

Actualmente hablar de **sociedad civil** tiene escasa utilidad, pues se mezclan todo tipo de organizaciones, algunas paraestatales, otras reguladas o financiadas por los gobiernos, otras de clase (empresariales, sindicales), unas muy políticas y de amplio espectro en cuanto a intereses y formas de actuar, otras muy específicas, unas muy reconocidas por las instituciones, otras ninguneadas, etc. Y quedan fuera de la sociedad civil colectivos informales o no reconocidos que en muchos casos son los que aportan más potencial innovador. Parece más adecuado en todo caso utilizar el concepto de “sociedad política” o de “pueblo”, que permite definir un conjunto relativamente heterogéneo que se moviliza conjuntamente por objetivos compartidos.

Se supone que los conceptos de sostenibilidad y planeamiento son propios del progresismo, que indican un criterio y un instrumento respectivamente para llevar a cabo políticas públicas favorables al conjunto de la población, presente y futura, y que necesariamente mejoran las condiciones de vida de los sectores populares. Pero la cuestión no es tan simple. La **sostenibilidad** es un concepto genérico que en muchos casos no queda claro a qué se refiere y cuya aplica-

ción en muchos casos es contradictoria. Si argumentamos en favor de la sostenibilidad conviene concretarlo mediante propuestas críticas y alternativas como el control público del suelo, la compacidad de la urbanización o la supresión del automóvil en las áreas de alta densidad de población. En abstracto, la sostenibilidad puede ser utilizada con fines contrarios a los que se proclaman.

El concepto de **planeamiento** vuelve progresivamente a la actualidad. A priori el que se reconsidere su importancia, después de algunas décadas de valoración baja, parece positivo. La desregulación de las políticas económicas y territoriales nos han llevado a una situación catastrófica. Pero la reivindicación del planeamiento suena muchas veces como un brindis al sol y también como la ocasión para que se expresen intereses corporativos, legítimos pero particularistas, que identifican cualquier planeamiento con el “interés general”.

La vida local es una fuente infinita de ejemplos. Algo similar ocurre con la exaltación de la **democracia local**, la descentralización, la proximidad. No es oro todo lo que reluce. Antes de dar como positivo cualquier proceso de acercamiento entre instituciones y ciudadanos conviene evaluar sus efectos prácticos. En este contexto, finalmente nos parece urgente cuestionar el concepto y el uso de una palabra mágica que nadie discute: **democracia**.

Declarar que los países de Europa occidental no son “democráticos” parece una aberración, puesto que son Estados de derecho, con constituciones que garantizan un régimen de libertades públicas, se asientan en un conjunto de políticas sociales... Pero la democracia no se reduce a un conjunto de derechos formales, a procedimientos garantistas, a la elección de los gobernantes. La democracia es un régimen de libertades que también conlleva la realización por parte de los gobiernos elegidos de políticas públicas que hagan reales los derechos de los ciudadanos. Hoy, afortunadamente, ya no vale exaltar la democracia en abstracto. La reacción ante la crisis ha puesto sobre la mesa la “democracia real”, la que da respuestas positivas a los derechos de todos.

Considerar “democráticos” sin más, a nuestro país y a los de nuestro entorno, es por lo menos una enorme exageración. Incluso en el plano político-jurídico los déficits democráticos son visibles: sistema electoral que favorece las oligarquías partidarias y que no respeta el principio del valor igual de los votos, exclusión de la población residente que no posee la nacionalidad española, influencia decisiva de los grandes grupos económicos y mediáticos en la formación de la opinión pública, etc. El reciente fenómeno de los “acampados” ha enfatizado estos déficits al reivindicar una “democracia real”. Pero es solamente un aspecto de la “realidad democrática”. Si las políticas públicas no mejoran el bienestar de la población y no reducen las desigualdades sociales, se está negando la justificación de la democracia “representativa”. Los gobiernos elegidos no son legítimos únicamente por su origen, es preciso que luego se legitimen mediante sus políticas. Y las actuales políticas económico-sociales de la UE permiten concluir que no vivimos en países democráticos.

Considerar “democráticos”, sin más, a nuestro país y los de nuestro entorno, es, por lo menos, una enorme exageración: sus déficits son bien visibles

L'aigua: bé públic, negoci privat

DOSSIER

Articles

■ PEDRO ARROJO
■ ELOI BADIA
■ ALFONS BARCELÓ
■ ANAÏS BARNOLAS
■ JOSÉ MIGUEL BENÍTEZ
■ JAUME DELCLOS

■ CARLES ESCOLANO
■ NEUS MARGARIT
■ MERITXELL R. PAUNÉ
■ QUIM PÉREZ
■ ALBERT RECIO
■ LIDIA SERRANO

Fotografia

■ ANNA CARLOTA
■ DANI CODINA
■ JOAN MOREJÓN
■ IGNASI R. RENOM

Portada

■ IGNASI R. RENOM

En uns moments en què el Govern aposta per traslladar la gestió de l'aigua a mans privades a la vegada que s'anuncia una pujada de tarifes, *Carrer* reflexiona sobre les implicacions que pot tenir aquesta decisió en el control democràtic d'un bé essencial per a la vida

El sabotaje social de la privatización del agua

ANNA CARLOTA

Si no somos capaces de levantar un movimiento de indignación, la opción privatizadora de los servicios públicos ganará espacio social y político

PEDRO ARROJO

PROFESOR DE LA UNIVERSIDAD DE ZARAGOZA

Caracterizar las políticas de degradación social como “políticas de austeridad” sitúa el debate en el terreno que le interesa al poder financiero. Quienes defendemos la visión del decrecimiento sostenible reivindicamos la austeridad frente al consumismo, el derroche y la ineficiencia. Pero las políticas que se vienen imponiendo frente a la crisis no son propiamente de austeridad, en el sentido virtuoso del término, sino de degradación social e imposición de una dictadura del sistema financiero. Por ello, debemos impugnar el término “políticas de austeridad” y seleccionar cuidadosamente el que nos permita caracterizar de forma concisa y clara las políticas antidemocráticas y de degradación social en marcha.

Resulta tan paradójico como dramático que sea el sistema financiero, responsable de la crisis, quien dirija la estrategia frente a dicha crisis. Una vez evitado el colapso en los momentos más críticos, el omnipresente y todopoderoso sistema financiero consiguió colocar como prioridad de las políticas públicas su propia salvación, como clave para salvar al conjunto del sistema capitalista. Ello llevó desde el primer momento a desechar las estrategias de corte keynesiano, para asumir con determinación la salvaguarda de los intereses del capital financiero. Para ello se empezó volcando toda la capacidad financiera pública de

estados e instituciones internacionales en sanear, aunque sólo fuera en parte, el descomunal agujero financiero del sistema en su conjunto.

Exhaustas y saqueadas las arcas públicas, la siguiente prioridad pasó a ser garantizar el negocio privado de los mercados de deuda soberana de los estados. En este frente, las políticas en curso no sólo buscan garantizar, con el apoyo del Banco Central Europeo (BCE), el cobro de esa deuda (de forma directa o indirecta), sino el descomunal negocio que supone para los grandes bancos obtener

Los grandes operadores privados de servicios ofrecen auxilio financiero a las administraciones con el dinero público inyectado al sistema financiero

liquidez del BCE al 1% (financiación que el mismo Banco niega a los Estados en apuros) para colocarla en forma de deuda de los Estados de la propia UE al 5 o al 6%. Dicho en otras palabras, se trata de preservar, por encima de todo, la lógica del mercado en su versión más descaradamente especulativa.

En un tercer plano, y cerrando una verdadera jugada maestra del neoliberalismo imperante, emergen las llamadas “políticas de austeridad”, que más bien son de “sabotaje social”. Bajo un

argumento formalmente virtuoso, se elude en todo momento cuestionar los excesos y perversiones de la sociedad de consumo y de la libertad especulativa de los mercados, para acabar dirigiendo esas políticas al capítulo de gastos sociales esenciales. De esta forma, en plena crisis moral del neoliberalismo, asistimos a la puesta en escena del “no hay mejor defensa que un buen ataque”. El objetivo de ampliar espacios al mercado sobre la base de privatizar los servicios públicos (sanidad, educación, agua y saneamiento, energía, comunicaciones...), que en las últimas décadas ha presidido las políticas de “liberalización” y “desregulación”, acaba encontrando en esta coyuntura una ventana de oportunidad en medio del caos. Bajo el objetivo de sanear la maltrecha y saqueada hacienda pública, se nos argumenta la necesidad de privatizar patrimonios y servicios públicos.

Transformar la crisis en beneficios

En materia de servicios de agua y saneamiento, se perfila así una arquitectura argumental de un cinismo sin precedentes: los grandes operadores privados ofrecen su auxilio financiero a ayuntamientos y gobiernos con el dinero público que previamente el BCE y los propios gobiernos han inyectado en el sistema financiero que controla esos operadores. El poder financiero está transformando así su propia crisis en una ventana de oportunidad para sus intereses, apoyándose para ello en esas políticas públicas de falsa “austeridad”.

En la medida que los servicios de agua y saneamiento son un “monopolio natural”, el pretendido argumento de la eficiencia del libre mercado pierde su vigencia. Pero, en la medida que se trata de un servicio que todos tenemos que usar, ni siquiera el argumento financiero se sostiene, ya que, en nombre de mejorar las finanzas de la colectividad, se acaban aumentando las cargas globales a cubrir por la ciudadanía.

Aún en casos en los que la empresa pública a privatizar esté lastrada de deuda pública, el pago que se derivará de la privatización añadirá a los costes de amortización de esa deuda los beneficios que imponga el operador privado. En realidad, privatizar este tipo de servicios para la comunidad equivale a vender el piso en el que tenemos que vivir. A renglón seguido, tendremos que alquilárselo a quien nos lo compró, pagando la amortización de la compra, más los beneficios que nos impongan. Con el agravante de que, en estas condiciones, venderemos barato y alquilaremos caro, al precio que nos marquen. Nada que ver por tanto con la estrategia de “austeridad” que supondría vender la segunda residencia para sanear la economía cotidiana de lo imprescindible.

A falta de un debate serio, en medio de la confusión y contando con el dominio de la derecha en todas las instituciones, la opción privatizadora puede ganar espacio social y político, si no somos capaces de explicar las cosas con claridad y levantar el movimiento de indignación que estas políticas merecen.

IGNASI R. RENOM

La silueta d'un gat negre contempla les llums coporatives de la Torre Agbar

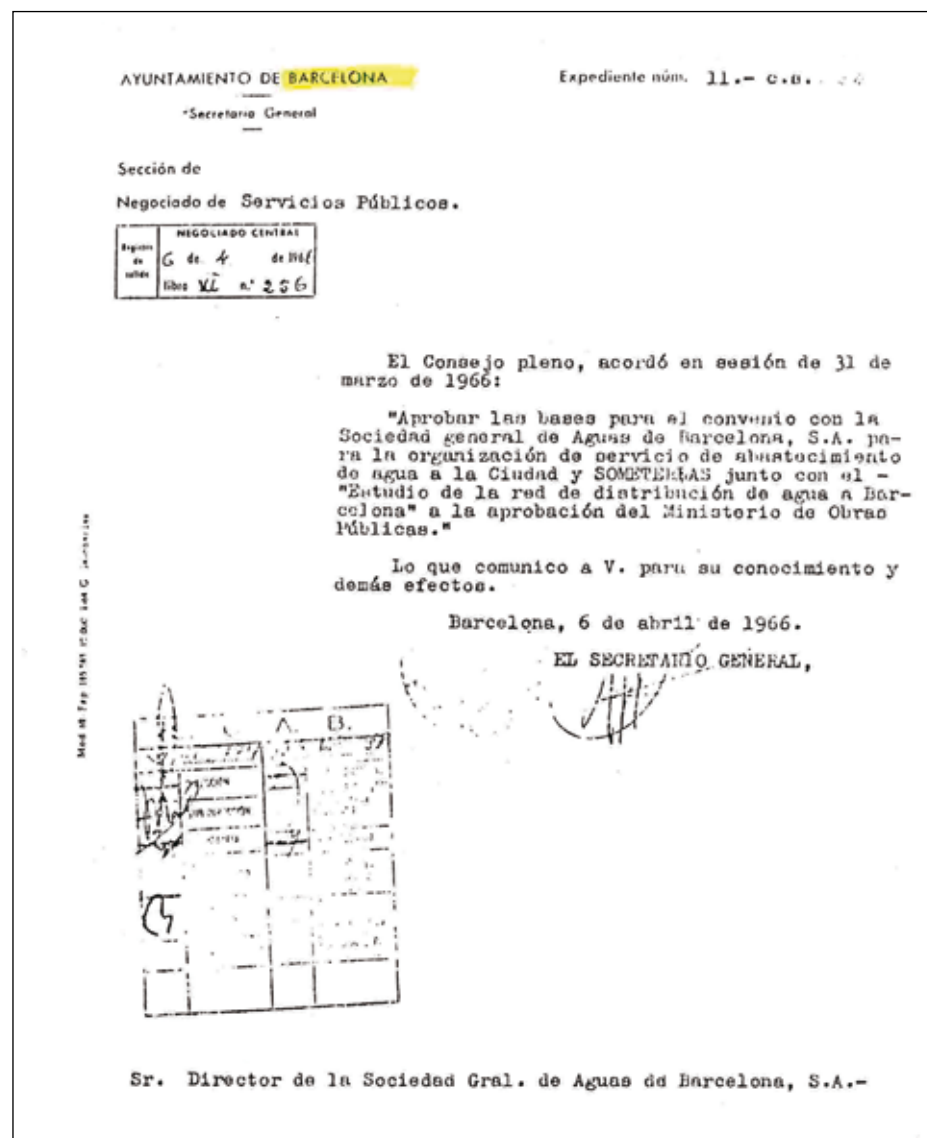
La justícia impugna la concessió d'Agbar

MERITXELL M. PAUNÉ

La concessió de la Societat General d'Aigües de Barcelona (Agbar) per al subministrament d'aigua a les llars de Barcelona té els seus peus de fang. Tot i que proveeix a la capital catalana des de 1867, el primer acord firmat amb l'ajuntament és de 1966. Es tracta d'un atorgament poc ortodox, propi de la manera de fer del règim franquista i es titula "Bases para el convenio con la SGAB [avui Agbar] para la organización del servicio de abastecimiento de aguas". Com diu el nom mateix, no és una concessió formal sinó unes bases prèvies i no prové d'un concurs públic per escollir l'oferta empresarial més convenient per a la ciutat.

Una categòrica sentència judicial d'octubre de 2010, dictaminada pel magistrat Eduard Paricio del Jutjat Contenciós Administratiu número 12 de Barcelona, qüestiona la "legitimitat" de la concessionària per a subministrar aigua als barcelonins. Resol el recurs presentat per una família de Trinitat Vella, a qui l'empresa reclamava més de 6.000 euros d'impagaments. L'únic document probatori que varen aportar l'empresa i l'Autoritat Metropolitana de Barcelona (AMB) foren aquestes Bases de 1966. "El jutge ens va donar la raó sobre la nul·litat de la reclamació, perquè la companyia no té cap concessió", recorda l'advocat de la família. El magistrat va considerar que el document aportat "no inclou altra cosa que un simple projecte d'adjudicació que no va arribar a consumir-se segons es dedueix meridianament dels termes en els quals està redactat". "Així doncs, no hi ha adjudicació del servei ni hi ha contracte", declara.

Agbar, és clar, no ho veu així. Aquell mateix octubre de 2010 va apel·lar al

Primera pàgina de l'acord firmat el 1966 entre l'Ajuntament i la llavors Sociedad General de Aguas de Barcelona (avui Agbar)

Tribunal Superior de Justícia de Catalunya (TSJC), malgrat haver anul·lat ja el deute i abonat la indemnització al veí, a mitges amb l'AMB. La sala que se n'encarrega, però, està molt sobrecarregada i pot trigar encara un any o dos a fallar. Tant si referma com si tomba l'anterior sentència, no provocarà de forma directa que Agbar deixi de prestar el subministrament domiciliari de Barcelona, perquè el cas jutjat era l'impagament d'un deutor concret. Però és obvi que pot generar una jurisprudència molt útil per a futures demandes d'abonats particulars

Una sentència considera que la documentació firmada el 1966 no és vàlida i per tant "no hi ha adjudicació del servei ni hi ha contracte"

o fins i tot d'entitats ecologistes, veïnals, de consumidors o de lliure competència.

Segons la companyia, "la concessió és vàlida i s'adapta als estàndards vigents", ja que la normativa que la regeix des de 1867 "ha anat evolucionant seguint els canvis socials i polítics del país" i actualment es basa en la regulació que la Corporació Metropolitana de Barcelona [avui AMB] va fer a principis dels anys 80 quan va assumir la competència sobre el servei d'abastament d'aigua a l'àmbit metropolità. La concessió finalitzarà el 9 de desembre de 2053, afirma. I conclou: "La validesa d'aquesta concessió va ser avalada pel tribunal de més rang amb jurisdicció sobre aquesta matèria, el TSJC, en sentència de 20 de juny de 2001".

Avui dia qui té la competència de control de les concessions és l'Àrea Metro-

Un David de la Trinitat Vella venç el Goliat de Suez

MERITXELL M. PAUNÉ

En David M., un veí de Trinitat Vella, ha viscut una veritable odissea judicial per una factura d'aigua incorrecta. La quota de desembre de 2007 d'Aigües de Barcelona (Agbar) pujava a 4.986 euros, perquè comptabilitzava com a consum privat els 1.835 m3 d'aigua que s'havien perdut en la fuita d'una canonada que discorre per sota del seu pis de 35 m2. Aquesta família, que disposa de pocs recursos econòmics i té tres fills, un d'ells discapacitat, no podia afrontar un import tan alt. Es van queixar a la companyia múltiples cops per telèfon, però no va servir de res. La companyia els va imputar 1.613 euros més, corresponents a la factura del mes de febrer, i en no pagar el deute acumulat, els va tallar el subministrament d'aigua a principis de març de 2006. Al pis, sense aigua, no podien pas viure-hi tots cinc.

El primer que se li acudí a en Da-

vid M., desesperat per la ineficàcia de les queixes i empès per la necessitat familiar, va ser empalmar d'amagat la canonada comunitària al circuit domèstic, per tornar a tenir aigua i anar tirant fins que s'aclarís la situació. Al cap d'un any, el març de 2007, Agbar els va enviar una liquidació provisional del cànon de l'aigua amb un import de 2.456 euros. El cànon es cobra per via executiva, és a dir, que si no es paga, s'embarga al deutor. Només els faltava això.

Angoixat pel deute i sense més recursos que l'autodefensa, se li va acudir trucar a l'Associació de Famílies Nombroses de Catalunya (FANOC). Aquell dia, justament, era a la seu un vocal de la Junta que és advocat de professió, així que li van passar la

Denunciants i advocat són conscients que la seva sentència podria assentar un precedent transcendent per al subministrament

trucada. En Pau S. va escoltar el relat d'en David M. i li va proposar de venir-lo a veure i iniciar accions legals per demanar la nul·litat del deute. Fins que no hi hagués sentència, el lletrat pagaria de la seva butxaca les costes judicials.

Primer ho varen intentar per la via penal, però no se'n van sortir. Sense rendir-se, van acollir-se a la via administrativa basant-se en un raonament nou: la companyia d'aigües no té en regla la concessió del subministrament a Barcelona i, per tant, la seva reclamació a la família del David no pot ésser considerada "legítima". El jutjat número 12 de Barcelona, encapçalat pel magistrat Eduard Paricio, va acceptar a tràmit el recurs i va sol·licitar documentació de la concessió a Agbar i a l'Àrea Metropolitana de Barcelona (AMB), que és qui ostenta

la competència de vetllar pel bon funcionament de la concessió. Després de moltes corredisses i trucades, entreuen unes "Bases per al conveni amb la Societat General d'Aigües de Barcelona" datades l'abril de 1966.

El jutge va emetre sentència l'octubre de 2010. Va considerar, efectivament, que el deute reclamat és "una actuació il·legítima" perquè "ni hi ha adjudicació del servei ni hi ha contracte" entre Agbar i la ciutat de Barcelona. També dona la raó als veïns de Trinitat Vella en altres arguments, com el cobrament del cànon pel mateix procediment que les factures privades, la manca d'informació sobre les reclamacions a Agbar i la passivitat de l'AMB en el control i estudi dels talls de subministrament per morositat. El jutge Paricio va anul·lar el deute i va obligar l'empresa a reestablir-los el subministrament. A més, va condemnar tant a l'empresa com a l'ens metropolità a pagar les costes, els honoraris de l'advocat i una indemnització a l'abonat per haver hagut de canviar de pis, demanar crèdits i haver patit trastorns psicològics i apnea nocturna. La indemnització es va calcular en base al cost d'un pis de lloguer equivalent al de Trinitat Vella durant els 44 mesos que van estar sense aigua corrent.

Després de gairebé quatre anys lluitant contra un deute injust i fora de les seves possibilitats, els protagonistes d'aquesta història han tornat a les seves vides. En Pau S. ha tornat a concentrar esforços al seu bufet d'advocats de Sant Gervasi, sense donar publicitat a la victòria aconseguida. En David M. i la seva família continuen vivint a Barcelona, amb el cinturó cenyit per la crisi, però sense la llosa del deute amb Agbar. No volen problemes, ni focus mediàtics, ni més lluites judicials, però són ben conscients que la seva sentència podria assentar un precedent transcendent per al subministrament de tota la capital catalana.

politana (AMB). L'ens supramunicipal detalla que el 1982 "va aprovar els protocols" sobre les condicions i tarifes del servei, "que posteriorment es formalitzaren com a contractes" el 18 d'abril de 1983. No nega, però, la inexistència al llarg del temps de cap concurs públic o sistema de selecció per triar les concessionsàries. També assegura que quan "es dicti la sentència del TSJC, l'AMB prendrà les determinacions necessàries per al millor servei d'abastament", però per ara no s'aventura a concretar si estudiaria convocar un concurs.

Diverses entitats ecologistes segueixen l'evolució d'aquesta sentència de 2010 i esperen l'última paraula del TSJC abans de moure fitxa. "Hi ha portes giratòries de càrrecs molt evidents entre administracions i Agbar, persones que passen de la direcció privada a la pública i viceversa en pocs anys, com l'actual President Executiu d'Agbar, el senyor Angel Simón", assenyala Quim Pérez, d'Ecologistes en Acció. Simón va ser gerent de l'Àrea Metropolitana de Barcelona entre 1989 i 1995 i immediatament després va fitxar per la companyia. El 23 de febrer, el diari *El Mundo* va revelar que quatre excàrrecs d'ICV (Francesc Baltasar, Imma Mayol, Eduard Pallegà i Elisenda Rius) també treballen ara, directa o indirectament, per a Agbar.

"Indefensió" dels ciutadans

La sentència de 2010 també qüestiona el procediment per tallar el subministrament als abonats que no paguen. La família deutora va provar que la companyia els el va tallar un 9 de març i que l'autorització de l'AMB no es va realitzar fins al 26 de març. A més, es féu mitjançant un llarg llistat de més de 3.500 talls d'una mateixa zona de la

Agbar ha recorregut: sosté que la concessió també emana del traspàs de competències a l'Àrea Metropolitana de Barcelona

ciutat, que només indicava el número de pòlissa, nom de l'abonat i adreça. "No pot constituir base per a una decisió conseqüent per part de l'AMB", afirma el jutge, que qualifica aquest mètode d'autorització a posteriori de "fallida generalitzada de les garanties procedimentals que assisteixen als usuaris". A més, critica que la companyia no informi "sobre la necessitat o la possibilitat d'efectuar reclamació per escrit" ni tampoc del termini d'un mes abans del tall per pagar l'import reclamat. També discuteix que Agbar tramiti taxes com la quota del servei i l'IVA "com una tarifa privada" i les considera "jurídicament no exigibles".

Respecte a l'autorització dels talls, l'AMB explica que arran de la sentència va comparar el reglament aplicat a Barcelona amb el d'altres municipis espanyols i va concloure que sí que "complia les garanties procedimentals". Va valorar endurir l'autorització i fer-la expressa tall per tall, però finalment ho descartà per "l'augment de recursos econòmics, i per extensió humans" que comportaria i perquè "en els grans municipis avaluats" tampoc no es fa. Varen requerir a Agbar "que disposés dels majors mitjans per atendre tant les reclamacions com els recursos que els usuaris presentin" i "es va modificar el redactat de l'avis de suspensió i la resposta d'Agbar per fer-los més entenedors i incloure les possibilitats de reclamació". L'empresa ha respost que "té implantats i operatius la totalitat de canals d'atenció al ciutadà existents (telèfon gratuït les 24 hores, Oficina a Internet i oficines presencials) i està adherida al sistema arbitral de consum i en concret a les Junes Arbitrals de la Generalitat i dels ajuntaments".

Primera plana de la sentència que posa fi a la lluita de quatre anys dels veïns de Trinitat Vella contra la poderosa companyia d'aigües

Un gegant francès de la gestió pública privada

ALBERT RECIO
PROFESSOR D'ECONOMIA DE LA UAB

El Grup Agbar té els seus orígens en la creació el 1867 de la Compagnie des Eaux de Barcelone per explotar l'abastiment d'aigua a diverses localitats dels voltants de Barcelona. Des dels inicis l'empresa va estar participada per grups financers francesos fins que el 1919 va passar a mans locals convertint-se en la Societat General de Aguas de Barcelona, el nucli del grup. Una empresa que ha tingut la concessió de l'abastiment en baixa (xarxa local de la ciutat). El creixement de l'empresa va estar basat en la creació de filials per a la gestió de l'aigua en diferents localitats, creant la Corporación Agbar, que finalment es va fusionar amb l'empresa mare el 1992 i va unificar tot el grup, de nou francès.

En els anys vuitanta i noranta del segle XX l'empresa va tractar de créixer diversificant la seva activitat en camps com els serveis de neteja i escombraries (Cespa), les instal·lacions elèctriques (Emte), la logística (AGM), la certificació i les ITV (Applus+) i les assegurances mèdiques (Adeslas). Fins i tot va protagonitzar un fallit intent de fusió amb Catalana de Gas. Però de mica en mica va anar liquidant aquesta política i ha acabat per vendre totes les filials no orientades al cicle de l'aigua.

En canvi, en el camp de l'aigua ha protagonitzat una contínua expansió mitjançant la compra d'empreses locals, sovint en consorcis amb ens

públics (ajuntaments) amb els quals crea empreses mixtes. Avui, Agbar és el primer gestor del servei de l'aigua a l'Estat espanyol, amb presència a ciutats com Ourense, Avilés, León, Ponferrada, Valladolid, Torrent, Alacant, Múrcia, Lorca, Albacete, Puertollano, Granada, Huelva, la Laguna i moltes altres de menors. A Catalunya gestiona la majoria de poblacions de l'Àrea Metropolitana, a més de Terrassa, Tarragona, Cambrils, Vic, Roses, Palamós, Cervera, etc. El 2011 va protagonitzar un fracassat projecte de compra de CASSA de Sabadell, una de les ciutats més importants que se li resisteix, a més de Mataró, que compta amb una empresa pública local. Aquesta expansió també s'ha produït a l'exterior, on compta amb interessos a Regne Unit (Bristol Water), Colòmbia (Cartagena de Indias), Xile (Aguas Andinas), Cuba (la Habana, Varadero), Xina (Jiangsu) i Algèria. En tot cas, el que té és una gran experiència en això que es diu gestió pública privada, que consisteix en que el sector públic corre amb la inversió en les grans infraestructures i l'empresa en la gestió i la distribució. I amb la prestació de tota una variada gamma de serveis tècnics que li garanteixen una elevada rendibilitat.

El seu capital sempre ha estat en mans d'importants grups financers. Després de molts canvis, el 2009 el grup francès Suez (que agrupa l'antiga Compagnie Lyonnaise des Eaux, una empresa semblant amb la qual Agbar ha tingut una llarga relació) va passar a controlar el 75,5%, quedant la resta en mans de Caixa Bank.

L'ACA, un desmantellament planificat

ALFONS BARCELÓ I NEUS MARGARIT
MEMBRES DEL COMITÈ D'EMPRESA
DE L'AGÈNCIA CATALANA DE L'AIGUA

Des de fa més d'un any, ens llevem cada dia amb notícies de la precària situació econòmica de l'Agència Catalana de l'Aigua (ACA). Una situació que s'ha permès des de la seva creació, l'any 2000, pel Parlament de Catalunya.

L'ACA és l'empresa pública que es va constituir com Administració Hidràulica de Catalunya i que gestiona i planifica el cicle integral de l'aigua, que inclou abastament, sanejament i gestió del medi hídric. Les seves funcions vénen definides per la Directiva Marc de l'Aigua (DMA) europea. Aquesta directiva ha representat un canvi de paradigma en la gestió del cicle integral de l'aigua, passant de la gestió d'un recurs, principalment de l'aigua, a una gestió ecosistèmica (gestió dels rius, aqüífers i la seva qualitat). L'objectiu de la DMA és assolir el bon estat ecològic dels ecosistemes aquàtics, considerant alhora aspectes quantitius i qualitius, satisfent les necessitats dels ecosistemes i dels seus usuaris. La UE fixa que aquest objectiu s'ha d'assolir o en un primer escenari el 2015, o en un segon escenari el 2027. La implementació d'aquesta política ha suposat una important millora del nostre medi ambient, però també la garantia d'abastament en l'àmbit de conca. Per tant, les inversions no s'han programat en funció de la seva rendibilitat econòmica, sinó en funció de les exigències legals, ambientals, territorials i socials, i les prioritats dels diferents governs. El marc legal ha imposat cada vegada una major exigència ambiental i un major estàndard de qualitat.

Per assolir allò que estableix la llei en matèria d'aigua i les obligacions que se li encomanen com a administració hidràulica de Catalunya, l'ingrés principal i pràcticament únic és el cànon de l'aigua,

S'han deixat en mans del sector públic els serveis deficitaris, i la ciutadania ha de pagar més per un servei de pitjor qualitat

una taxa. L'ACA neix de la fusió de la Junta d'Aigües, la Junta de Sanejament i la Direcció General de Política Hidràulica, amb un endeutament des de la seva creació de 570 milions d'euros. El desembre del 2004 ja acumulava 900 milions d'euros de deute, i el 2011 va arribar als 1.350 milions. Un endeutament aprovat al Parlament de Catalunya i sobre el qual el mateix Síndic de Comptes ja alertava els anys 2003 i 2004, subratllant "la incertesa respecte de la capacitat financera del cànon de l'aigua".

A banda del cànon de l'aigua, que és l'ingrés principal, l'ACA ha rebut aporta-

DANI CODINA

Seu de l'Agència Catalana de l'Aigua al carrer Provença

cions econòmiques a través d'altres fonts de finançament: el contracte programa, la disposició addicional tercera de l'Estatut d'Autonomia (DA 3a) i els fons europeus.

L'ACA va signar amb la Generalitat de Catalunya el primer contracte programa per al període 2006-2010 amb el compromís d'aportar 150 milions d'euros. El 2008 arribaren cinc milions menys, l'any 2009 12,5 milions menys i l'any 2010 la retallada va arribar a 27,5 milions. En total, 45 milions d'euros menys.

Respecte a les aportacions de la DA 3a entre el 2007 i el 2009, l'any 2007 van ser de 135,6 milions d'euros, l'any 2008 de 160 milions, i el 2009 de 199 milions. L'any 2010 no arribà cap aportació. Part d'aquests diners havien de finançar les obres que s'havien de realitzar en el període de sequera. Finalment aquests no hi arriben, ja que es van desviar a la línia 9 del Metro, obra que té una desviació pressupostària de més de 20 milions d'euros per quilòmetre.

Quant als fons europeus, durant el període 2000-2009 s'han ingressat 415 milions d'euros.

Sense augment del cànon

Tot i que tots els partits polítics han estat d'acord en donar viabilitat econòmica a l'ACA, els diferents governs (CiU i Tripartit) no han realitzat en el seu moment l'augment del cànon de l'aigua que pertocava, i durant molts anys hem tingut augments per sota de l'IPC. Això ha

provocat que aquest impost hagi quedat cada vegada més lluny de poder complir amb la seva finalitat. Això, conjuntament amb els incompliments de la pròpia Generalitat amb el contracte programa i la DA 3a, no ha permès reduir el nivell tan alt d'endeutament. Endeutament que, per altra banda, és fruit de tota una sèrie d'inversions que s'han realitzat per tenir una aigua de més qualitat, millorar la garantia d'abastament i fer front a

La mala gestió ha portat al Govern a presentar com a única alternativa la retallada de personal, el sou del qual només representa un 10%

sequeres. En definitiva, unes inversions destinades a la ciutadania, en benefici de tothom, i més quan es parla d'un servei públic bàsic i per millorar la qualitat dels nostres ecosistemes aquàtics.

Un cànon que per altra banda hauria d'haver estat més solidari, penalitzant totes aquelles persones o entitats que en fan una despesa excessiva, tant en l'ús domèstic, com en l'ús industrial, com en l'ús agrícola, i que no gravés aquelles persones que estan en situacions precàries (aturats, pensionistes amb rendes baixes, etc.). L'actual Govern de la Generalitat va augmentar el cànon de l'aigua per ser insuficient. Al cap de pocs dies, amb el conseller Lluís Recoder al capdavant, va arribar a un acord amb la Cambra de Comerç de Tortosa perquè no se'ls apliqués aquest augment. Tornen pràctiques que pensàvem oblidades. Potser hi ha més acords de rebaixes, però no han transcendit. Mentre se li exigeix a la ciutadania que es faci càrrec d'aquest augment, hi ha una minoria d'escollits pel Govern que se'n beneficia.

Cal destacar que les grans infraestructures de comunicació, carreteres, metros, trens, es paguen directament amb pressupost de la Generalitat, i les grans infraestructures del cicle integral de l'aigua s'imputen al cànon de l'aigua, per tant s'abandona l'administració hidràulica i se l'aboca a la situació de deute actual.

Cal recordar que els membres del Consell d'Administració, molts dels quals són càrrecs del mateix Govern de la Generalitat, reben més de 500 euros per assistència a reunions en concepte de dietes. Unes dietes que aquests últims anys han suposat uns 1,3 milions d'euros de les depauperades arques de l'ACA.

Endeutament públic irresponsable

A dia d'avui, del cicle integral de l'aigua, els usuaris d'usos domèstics, les famílies, estem pagant poc més del 50% del seu cost. Dit això, cal clarificar que no totes les parts del cicle tenen la mateixa cobertura de costos. Els serveis d'abastament recuperen més del 100% dels costos, i en els casos de gestors privats, s'ho reparteixen els accionistes. La fractura de la gestió del cicle integral de l'aigua provoca que no es puguin establir subsidis creuats en els diversos serveis, de manera que aquells que tenen beneficis serveixin per cobrir els deficitaris. Per regla general, s'han privatitzat els serveis que tenien beneficis i s'han deixat en mans del sector públic aquells que no estan coberts. El sector privat i els bancs demanen que s'aprofundeixi en aquesta situació, que provoca que la ciutadania hagi de pagar més per un servei de pitjor qualitat.

Les taxes i les tarifes de l'aigua aprovades pels responsables polítics en uns casos han garantit que el sector privat mantingués o augmentés els beneficis i han permès l'endeutament del sector públic de manera irresponsable. L'endeutament actual de l'Agència, més de 1.300 milions d'euros, l'acabarà pagant la ciutadania a través dels seus impostos i les taxes de l'aigua. Avui el Govern presenta a la ciutadania que la principal alternativa per fer front a la situació econòmica de l'ACA és dur a terme una retallada de personal, un ERO (expedient de regulació d'ocupació). Argument fals, ja que els sous dels treballadors i treballadores de l'ACA representen menys del 10% del pressupost anual d'aquesta agència. Tenir treballadors públics et pot permetre assumir tasques que fins aquell moment s'externalitzaven, i tothom sap que posar-hi intermediaris, externalitzar, significa més costos per al ciutadà.

CRISTALERÍA - CARPINTERÍA DE ALUMINIO Y PVC

DIVISIONES DE ALUMINIO
REJAS DE SEGURIDAD
PERSIANAS - MAMPARAS DE BAÑO

10% de descuento en cualquier instalación de aluminio, mamparas de baño, rejas de seguridad, cortinas plegables

Hnos. JURADO
C/. Enrique Granados, 26 - Tel. 93 453 87 16
Exposición: Major de Gràcia, 244 - Tel. 93 415 57 26
Fábrica: Polígono industrial Can Buscarons de baix, s/n, Nau 3- Tel. 93 568 21 51

ANNA CARLOTA

Es calcula que la pujada de tarifa als usuaris pot ser d'entre un 40 i un 60% segons el municipi

La privatització d'Aigües Ter Llobregat

QUIM PÉREZ I ELOI BADIA
MEMBRES D'ECOLOGISTES EN ACCIÓ
I ENGINYERIA SENSE FRONTERES

Tot i que l'aigua sigui un bé públic ja legislat en la "Llei d'aigües de 1879", vigent en l'actualitat i, per tant, és un bé proveït per l'Estat en qualsevol nivell, la seva gestió no deixa de ser paradoxal. Així, el servei públic d'aigua pot estar gestionat per fórmules totalment contràries a la seva naturalesa, com és la privatització del servei o la seva externalització, a través de concessions o empreses mixtes.

En general, parlem de privatització de l'aigua quan es transfereix una empresa o activitat pública al sector privat. Per tant, podem entendre la privatització com un procés econòmic, polític, jurídic i social de reestructuració de l'Estat, ja que permet que actors no governamentals intervinguin cada vegada més en el finançament i prestació de serveis bàsics. Així, la privatització comporta la introducció de canvis en les funcions i responsabilitats públiques i privades. En el cas de l'aigua aquests actors no governamentals són les grans corporacions i les multinacionals de l'aigua, a Catalunya SUEZ (Grup Agbar) i Aqualia (FCC).

En aquests moments Catalunya està reduint les seves institucions públiques a la mínima expressió i les està substituint pel lliure mercat, el qual esdevé l'única garantia envers serveis essencials prestats a la ciutadania. Un model que obvia qüestions tan rellevants com l'augment de les diferències socials i la falta de control democràtic que això suposarà.

En el cas concret de l'aigua, als pocs mesos d'entrar al Govern, CIU inicia el desmantellament de les seves institucions públiques fonamentals per a Catalunya: Aigües Ter Llobregat (ATLL) i l'Agència Catalana de l'Aigua (ACA) amb l'anomenada Llei Omnibus.

Així, s'inicia la privatització o externalització d'ATLL, una empresa pública creada el 1990 a la qual el Decret Llei 3/2003 atorgava un clar caràcter públic, així com també la gestió i explotació de les instal·lacions que comprenen el tractament, l'emmagatzematge i el transport d'aigua des de les fonts de captació o producció

fins al dipòsit municipal de 121 municipis, amb més de 4,9 milions d'habitants.

Sense cap raó tècnica, ja que ATLL és una empresa pública amb un molt bon rendiment, del 95,42%, i que el passat 2010 va ser considerada la segona millor empresa pública del món per la Global Water Awards. La gestió pública de l'abastament en alta ha demostrat una gran qualitat en el seu servei, fins i tot en la sequera de Barcelona (2006-2009). Les seves infraestructures estan en un molt bon estat de conservació gràcies a les inversions de manteniment, aspecte que no podem dir de les instal·lacions que gestiona el Grup Agbar (la potabilitzadora de Sant Joan Despí, per exemple, està literalment caient a trossos).

Privatització sense aval democràtic

L'ATLL és patrimoni de tota la ciutadania de Catalunya. Compta amb 700 quilòmetres de conduccions, 167 dipòsits de capçalera, 12 estacions d'impulsió i bombeig d'aigua i dos importants centres de potabilització, les estacions d'Abrera i Cardedeu. Aquestes infraestructures

No hi ha raons tècniques per a la privatització de l'ATLL, que el 2010 va ser considerada la segona millor empresa pública del món

són uns actius de 1.800 milions d'euros i han estat pagades amb l'aportació econòmica de la ciutadania a través dels seus impostos, el cànon o bé amb Fons de Cohesió europeus, que tenien com a objectiu finançar projectes d'inversió pública destinats a la millora del medi ambient. En cap cas per a infraestructures destinades a una explotació mercantil. A més a més, la privatització atempta contra les finances municipals, responsables del 50% de la inversió necessària per connectar-se a la Xarxa Aigües Ter-Llobregat. És inacceptable que no siguin tinguts en compte i a sobre se'ls vulgui incrementar el cost de l'aigua entre un 150% i un 200% segons el municipi.

I sense cap aval democràtic, ja que la privatització de l'ATLL no figura en cap programa electoral i a més es tracta d'una licitació a 50 anys, és a dir, una hipoteca democràtica i pèrdua de governabilitat i control per a les generacions futures. Cal denunciar que l'actual sistema democràtic impedeix els ciutadans de participar en una decisió tan transcendental com la privatització de l'aigua. Cal ressaltar que no ha existit en tot el món un sol procés de privatització dels serveis públics d'aigua que hagi estat recolzat per la ciutadania, al contrari, han estat moltes les iniciatives ciutadanes que han paralitzat aquests processos mitjançant referèndums, consultes populars i altres iniciatives ciutadanes. Per tant, podem afirmar que es tracta d'un clar procés de sabotatge social, espoli dels béns comuns i segrest de la democràcia.

Sense cap justificació econòmica perquè es tracta d'una privatització innecessària que, ans al contrari, augmentarà els costos de l'aigua. És cert que l'ATLL té un deute que ronda els 700 milions d'euros, que provenen de la incorporació de dues empreses públiques i de les inversions realitzades durant la sequera. Però també cal dir que el seu nivell d'inversió ha pujat de 35 milions d'euros a més de 100 milions d'euros anuals, sense que aquest augment repercutís en la tarifa en alta ni comptés amb un suport financer addicional de la Generalitat per poder fer-hi front, tal i com sí que es fa amb altres infraestructures com les carreteres, metro o aeroport. Tot i així, l'ATLL té 7 milions d'euros de benefici anuals, que reverteixen en el servei i no en els dividendes dels accionistes. Cal fer notar que les empreses públiques d'aigua, i per tant també l'ATLL, sempre reinverteixen els seus beneficis en el manteniment i millora del servei. Les empreses privades, en canvi, dediquen els seus beneficis a satisfer els seus accionistes. Un exemple és el Grup Agbar, que el 2010 va acomiadar 194 treballadors i paral·lelament repartia 90 milions d'euros en dividendes i comprava la Torre Agbar pel valor de 165 milions d'euros, o el 2009, on els dividendes foren de 379 milions d'euros. L'entrada d'un gestor privat suposa, per tant, un encariment immoral del preu de l'aigua i no

unes tarifes reals i justes. En el cas de l'ATLL, es calcula que el sobrecost que recaurà sobre tots els ciutadans i que té com a únic fi lucrar l'operador privat oscil·la entre els 30 i 50 milions anuals i que la pujada de tarifa als usuaris serà d'entre el 40 i el 60% segons el municipi.

Per altra banda, es posa en greu perill la governabilitat de l'aigua a tot el país, ja que l'externalització de la gestió de l'ATLL suposarà un abús de posició dominant i contradiu l'article 2 de la *Llei 15/2007 de Defensa de la Competència* d'Espanya i l'article 102 sobre abús de mercat del Tractat de Funcionament de la UE. Suez, accionista majoritari del Grup Agbar, ja va patir una sanció el 2009 pel valor de 1.106 milions d'euros per violar les polítiques antimonopolistes imposades per la UE en el sector energètic, i actualment està expedientada conjuntament amb Veolia i Saur per indicis de pactes en els preus de l'aigua.

Finalment, la gestió integral del Cicle de l'Aigua es veurà greument afectada. La Directiva Europea Marc de l'Aigua exigeix als estats el bon estat de les mas-

L'entrada d'un gestor privat suposa l'encariment immoral del preu i no unes tarifes reals i justes. El sobrecost recaurà sobre la ciutadania

ses d'aigua per al 2015, i la preservació de les fonts naturals d'abastament són essencials per a una aigua de qualitat. Una gestió en mans privades no possibilitarà les inversions de caràcter mediambiental, de recuperació d'aqüífers, d'aplicació del Pla Sectorial de Cabals Ambientals, dels Plans d'Espais Fluvials, etc. necessàries.

El passat 2010 l'Assemblea General de les Nacions Unides va reconèixer que l'aigua potable i el sanejament no són un bé econòmic sinó tot el contrari, un dret humà. Aquesta resolució reforça els arguments de la societat civil catalana en defensa de la gestió pública i participativa de l'aigua: avui és l'aigua, demà la vida: ¡ni un pas enrere!

Defensem l'aigua com a bé comú

**JAUME DELCLÒS, CARLES ESCOLANO
I LÍDIA SERRANO**
MEMBRES DE LA PLATAFORMA
AIGUA ÉS VIDA

Sota l'argument de fer front a la crisi econòmica mitjançant les mal anomenades mesures d'austeritat, s'està deixant que el mercat i l'economia ampliïn el seu poder i siguin els encarregats de gestionar una part encara més gran dels serveis públics i socials essencials. Les polítiques neoliberals que s'impulsen des de la Generalitat de Catalunya estan destinades a privatitzar tota l'esfera pública, a retallar els nostres drets i a destruir els serveis públics. L'accés a l'aigua potable i al sanejament no n'és una excepció.

El servei públic d'aigua s'ha construït amb l'esforç de tots i totes. Ara les institucions públiques el volen malvendre a empreses privades mentre la ciutadania perd espais de control democràtic i de participació. Ens imposen les seves solucions a un problema que ells mateixos han creat perquè els de sempre segueixin fent negoci.

Els drets humans, com ara el dret humà a l'aigua i al sanejament, es formulen a escala universal però es practiquen, es respecten i es reivindiquen a escala local. És per aquest motiu que organitzacions veïnals, ecologistes, sindicals i socials ens hem unit en la Plataforma Aigua és Vida per defensar l'aigua com a bé comú i com a dret humà que ha de ser gestionat des del sector públic. Ens hem unit per promoure un debat sincer i sense dogmatismes amb la intenció que la ciutadania tingui els elements per valorar què vol dir privatitzar un servei públic com l'aigua, què implica que l'aigua sigui considerada una mercaderia i es gestioni exclusivament sota els criteris del mercat.

Gestió pública del servei de l'aigua

Des de la Plataforma defensem la gestió pública i participativa de l'aigua. Evidenciem que la privatització del servei s'ha mostrat fallida i, entre d'altres, incrementa les tarifes, margina aquells que tenen dificultats per pagar i no garanteix la reinversió dels beneficis en la millora del servei. Desmuntem el discurs dels nostres governants que defensen la venda d'empreses públiques com a únic mitjà per poder fer front al deute públic i reclamem el retorn a la gestió pública de l'aigua en aquells municipis que s'han privatitzat.

Els municipis tenen independència per gestionar l'aigua directament i, per tant, la facultat de decidir si ho fan des del sector públic o externalitzen el servei mitjançant fórmules de gestió mixta o privada. Malauradament, la decisió sobre el model de gestió de l'aigua a cada municipi es considera una qüestió tècnica -o, el que és pitjor- exclusivament econòmica.

En cap municipi on s'ha privatitzat la gestió no s'ha obert un període de debat públic amb la ciutadania. S'ignora que aquests serveis són un llegat dels ciutadans als responsables municipals, per un breu període de temps, els quals s'han d'encarregar de gestionar-lo seguint la voluntat dels ciutadans i les ciutadanes i no vendre'ls sense debat-ho. S'ignora que la participació en la gestió de l'aigua, de la qual depèn la nostra vida, la dels ecosistemes, i de les generacions futures, és un deure i un dret de la nostra societat.

Lluites concretes

Actualment a la Plataforma lluitem contra la privatització i reducció del control democràtic de la gestió del cicle integral de l'aigua. Llitem per evitar el desmantellament i la privatització de l'empresa Aigües Ter Llobregat (ATLL), el desmantellament i descredidat de l'Agència Catalana de l'Aigua (ACA) i l'augment de poder

Acte públic per denunciar la privatització del cicle de l'aigua

PLATAFORMA AIGUA ÉS VIDA

del sector privat en la gestió de l'aigua al nostre país.

En termes socials, la privatització d'ATLL és un desastre financer per a la ciutadania, que haurà de pagar les despeses d'explotació i el deute de l'empresa -a

Les institucions volen malvendre el servei públic de l'aigua mentre la ciutadania perd espais de control democràtic i participació

través de l'augment de les tarifes- mentre que els beneficis d'explotació aniran a mans privades. Els ciutadans posarem al servei d'una empresa privada una infraestructura valorada, en el cas d'ATLL, en més de 1.800 milions d'euros. En termes mediambientals és un risc deixar la gestió del cicle integral en mans d'un operador privat supervisat per aquells que han estat incapaços de gestionar el servei correctament. És aquesta una altra operació econòmica que beneficia uns pocs i que paguem entre tots.

I si parlem del poder del sector privat del nostre país, ens trobem de front amb Aigües de Barcelona (Agbar). Arran d'una lluita d'un veí de Barcelona, una sentència judicial va deixar al descobert que Agbar s'encarrega de l'abastament de l'aigua a Barcelona sense cap contracte de concessió administrativa. S'explicita que ens trobem en una "situació il·legítima" i que "el preu que cobra en contraprestació del servei que proporciona als ciutadans de Barcelona és il·legal". Mentre Agbar recorre la sentència, els nostres polítics ni es plantegen legalitzar la situació ni la possibilitat de remunicipalitzar la gestió de l'aigua. Més enllà de denunciar una gestió gens participativa i poc transparent del servei, denunciem la falta de transparència absoluta d'aquesta situació vers una ciutadania que és la que paga el servei i a qui s'hauria de retre comptes.

Que el negoci de l'aigua ha estat rendible per a Agbar queda fora de tot dubte. Que no és tan rodó per als ciutadans, també. Així, en plena crisi, l'any 2009 Agbar incrementava la tarifa un 8,5% mentre declarava uns beneficis de 160 milions d'euros. Un any després arribava a la xifra de 310 milions mentre acomiadava un 20% de la plantilla en el marc d'un procés de "millora de la qualitat". Els mateixos governants que no s'atrevien a incrementar el cànon de l'aigua i deixaven l'ACA i ATLL ensorrades en el deute, aprovaven l'increment de tarifes proposat per una empresa privada.

El seu poder ha crescut de tal forma que s'estén més enllà dels mitjans de comunicació o els representants polítics. Recentment, el Consell General del Poder Judicial (CGPJ) i la Fundació AGBAR han signat un conveni per pro-

moure un "Fòrum de Debat sobre Drets d'Aigua". Una iniciativa que afavoreix que els interessos privats liderin el debat sobre la garantia d'una qüestió vital com és l'aigua. Nombroses entitats i plataformes d'arreu de l'Estat hem presentat una

S'ha de recuperar la gestió pública de l'aigua a Barcelona i utilitzar aquest potencial amb criteris socials i mediambientals

queixa formal davant del CGPJ on posem en dubte la independència d'aquest organisme judicial, responsable d'assentar les bases de la nostra justícia i que, per llei, ha de ser imparcial.

Des de la Plataforma ens proposem recuperar la gestió pública de l'aigua a Barcelona i la seva àrea metropolitana i utilitzar aquest potencial amb criteris socials i mediambientals. Als nostres governants no els interessa l'estalvi que es pot obtenir ni que hi hagi xarxes que fomentin l'intercanvi de coneixements entre municipis i operadors públics. A la Plataforma sí que hi treballem per fer-ho realitat.

Hem de seguir construint una xarxa social per fer front a aquest model econòmic que vol privatitzar totes les esferes de la nostra vida. Cadascú des del seu barri, poble, ciutat, té un espai de construcció social i ciutadana en defensa de l'aigua com un bé comú, com un dret humà i com un servei públic i social. Si ens privatitzen l'aigua, ens privatitzen la vida. Si tens ganes de participar en aquestes lluites o vols conèixer-nos no dubtis a posar-te en contacte amb nosaltres.

Plataforma
Aigua és Vida

aiguaesvida@gmail.com
http://aiguaesvida.wordpress.com

Llums i ombres de la lluita de l'aigua

ALBERT RECIO

PROFESSOR D'ECONOMIA DE LA UAB

Han passat més de 10 anys des que va acabar la "lluita de l'aigua", una de les més llargues i massives del moviment veïnal de l'àrea metropolitana de Barcelona. Ara que la pujada de preus públics s'ha convertit en una norma i que els problemes de la gestió de l'aigua tornen a estar en primer pla, tractarem de fer un petit balanç del que va representar aquella lluita. No per ficar el dit a l'ull de ningú (no soc imitador de Mourinho), sinó per treure conclusions útils per a lluites futures.

Mobilització i justícia social

La lluita de l'aigua va ser sobretot una lluita contra un increment inusual dels impostos i taxes que afectaven un consum considerat bàsic per a la majoria de la població. Va ser en bona mesura un moviment inicialment reactiu, per defensar-se del que es considerava un abús de les polítiques públiques, que castigaven amb impostos indirectes i taxes la població de baixos ingressos. En aquest plantejament inicial podem trobar-hi les principals virtuts i, també, les principals limitacions.

Val a dir que es va tractar d'una mobilització duta a terme per les pròpies forces del moviment veïnal, i si bé es van cercar aliats (sindicats i organitzacions de consumidors), aquests van resultar més una nosa que un reforç, ja que van entrar en una dinàmica de buscar un acord ràpid amb l'Administració i de proposar la ràpida conclusió de la lluita. I va ser un esforç pesant i sostingut en el temps, que va forçar moltes AV a buscar el suport de molta gent per fer possible l'atenció als veïns. I també va representar una sostinguda mostra de

La lluita de l'aigua va fer tremolar en algun moment una empresa gegant, Agbar, si bé va mostrar també el seu gran poder real

El moviment, inicialment reactiu, va anar evolucionant en un ampli debat sobre sostenibilitat i responsabilitat en el consum

participació de milers de persones, que van fer les feixugues gestions que significava no pagar part del rebut, participar en les nombroses manifestacions i talls de trànsit que periòdicament es van programar i que en algunes fases de la lluita van ser capaces d'enfrontar-se a l'amença d'un tall d'aigua. Una mobilització que va ser fonamentalment seguida per gent de classe treballadora, de baixos ingressos i, en molts casos, d'edat elevada. Precisament les persones per a les quals l'augment de la factura de l'aigua representava un greuge important.

Va ser una lluita que en algun moment va fer tremolar una empresa gegant, Agbar, si bé va mostrar també el seu poder real. Els primers anys, Agbar no acceptava cobrar el rebut de l'aigua sense incloure la part de taxes i impostos que ingressava com a empresa col·laboradora de l'Administració. Per evitar que l'empresa tanqués el servei al·legant impagament, es va obrir un compte bancari on la gent que estava a la campanya ingressava l'import que corresponia a la factura de l'empresa. Aquest compte va

JOSEP MASIP

Manifestació contra els abusos al rebut de l'aigua, 5 de novembre de 1995

arribar a sumar uns quants milions d'euros, cosa que afectava negativament els ingressos d'Agbar. L'empresa finalment va acceptar el pagament del rebut sense impostos (cosa que eliminava definitivament el perill del tall de subministrament), mostrant una certa feblesa, però també el seu poder per aconseguir que l'Administració li permetés renunciar al seu paper de recaptadora.

Una lluita amb aprenentatge

Allò que havia començat com una resposta al que es considerava un abús impositiu va anar prenent una altra orientació, fruit de la pròpia reflexió del moviment i dels debats que sorgiren al voltant. Especialment importants van ser les trobades que va impulsar la FAVB amb gent del moviment ecologista. En aquests debats es van fer paleses les relacions entre els preus de l'aigua i les polítiques de sostenibilitat. I, sobretot, que cal aplicar un model que castigui el malbaratament. Fruit d'aquest debat va sorgir la proposta, que finalment s'acabaria acordant, d'incloure un escalat segons consum en les taxes de l'aigua. Un escalat que tingués en compte la grandària de la unitat familiar, ja que allò que es tractava de regular era el consum per càpita. Per primera vegada, en una part del rebut de l'aigua s'introduïa el principi d'encarir el preu a partir d'un nivell de consum "excessiu". Un principi que en el futur caldrà reforçar.

Potser també hi va haver un altre aprenentatge. El debat sobre el consum excessiu també es va plantejar a una escala menor, sobretot en algunes de les nombroses assemblees de barri o de forma més individual quan es constatava que algun dels veïns implicats en la lluita tenien un consum realment desproporcionat. Sovint els propis activistes de barri donaven consells per a un consum més racional. De fet, la pròpia lluita va alimentar més el debat sobre el consum, fins i tot des de la pròpia Administració per justificar la seva pròpia política tarifària.

Un final amb molts punts negres

La lluita va concloure amb un èxit relatiu. Es va incorporar un model més solidari i racional de taxes públiques i els participants en la lluita es van veure premiats amb una rebaixa substancial del seu "deute". Però el resultat final inclou també molts "punts negres", deguts

sobretot al fet que la lluita va començar com un rebuig als impostos i no pas com un debat sobre el preu de l'aigua. El tram del rebut que correspon al servei privat no es va discutir. I, en no fer-ho, es va mantenir un sistema de preus que no castiga el consum excessiu i que inclou una quota fixa que castiga les persones que viuen soles i tenen baix consum (ja que inclou un mínim fix). La factura de l'aigua ni és justa socialment ni és eficaç per desanimar el malbaratament. Per fer-ho caldria que tot el cicle de l'aigua es contemplés en conjunt i per tant l'estructura tarifària es fixés de forma global, garantint un preu raonable per un consum bàsic i castigant de forma creixent l'excés de consum.

Hagués calgut un plantejament més global. Això suposava en primer lloc enfrontar-se no només a l'Administració, sinó també a la companyia o companyies privades que fan la gestió en baixa. Segurament hauríem tingut una oposició més aferrissada i no hagués estat possible la tàctica de no pagar el rebut. Però a canvi s'hauria generat un debat més general sobre la política de preus, el consum i el model de gestió. D'altra banda, també s'havia d'haver afrontat el problema des d'una perspectiva global, de Catalunya,

o, si més no, de l'Àrea Metropolitana. En aquest sentit cal assenyalar que tant els preus de l'aigua com els consums difereixen molt d'una localitat a una altra. De fet, el model d'habitatges barcelonins o dels pobles de la primera corona fa que el consum sigui més reduït que no pas el de la segona corona, on és més usual el model molt més consumista dels habitatges aïllats o adossats, amb gespa, jardí etc.

Es va aconseguir un model més solidari i racional de taxes però va quedar pendent el debat global sobre el preu de l'aigua i la gestió

Però fer això comportava també entrar en un debat entre interessos veïnals divergents difícilment compatible amb un programa reivindicatiu tan senzill com el de reduir i racionalitzar les taxes.

Ni es van plantejar aquests dos temes ni donaven lloc a respostes fàcils. Si bé és clar que qualsevol política seriosa de l'aigua ha d'abordar les qüestions bàsiques de garantir un subministrament bàsic i assequible a tothom, un sistema de preus que desanimi el consum excessiu, el finançament de les infraestructures necessàries per garantir la qualitat de l'aigua i una política d'ús racional d'un bé bàsic. Tampoc no es va tenir èxit en la demanda de desvincular la taxa d'escombraries del rebut de l'aigua, que en fixava el cost d'acord amb la generació de residus sòlids en lloc del consum d'aigua. Si bé els participants en la campanya paguen el rebut a part, no passa el mateix en la resta. I aquí també manca un bon model alternatiu per a la taxa d'escombraries.

L'aigua és un bé bàsic que no s'ha de malbaratar però que tothom necessita. És també una font creixent de negocis per a unes poques empreses. I un subministrament que requereix inversions i dedicació. Si alguna cosa podem aprendre de la lluita passada és que els factors ambientals i socials estan estretament lligats, i que calen noves iniciatives i lluites que ens portin a una gestió socialment justa i ambientalment responsable de tot el cicle de l'aigua.

ARXIU FAVB

Cartell cridant a la manifestació, 2001

El jeroglífic de la factura de l'aigua

ANAÏS BARNOLAS

Més clara i més propera, així és la nova factura” és l'eslògan amb el qual Aigües de Barcelona (Agbar) presenta el nou format de la factura trimestral. De totes maneres, continua sent força difícil d'entendre què és allò que l'usuari està pagant.

Si agafem una factura veurem que està desglossada en quatre apartats: el servei de l'aigua, el cànon de l'aigua, la taxa de clavegueram i la TMTR (Taxa Metropolitana del Tractament de Residus Municipals). Agbar cobra l'import d'aquests quatre conceptes tot i que el cànon de l'aigua l'administri l'Agència Catalana de l'Aigua (ACA) i que el clavegueram i la taxa dels residus l'apliqui l'Ajuntament de Barcelona. Això significa que “aquests diners els reté Agbar durant un temps abans que els ingressi als respectius ens i, per tant, durant aquell

L'Autoritat Metropolitana que fa el seguiment a Agbar només compta amb tres treballadors a temps parcial per a tot l'àmbit metropolità

marge de temps els pot invertir”, destaca el membre d'Enginyeria sense Fronteres Jaume Delclòs.

En primer lloc, a la factura trobem el servei de l'aigua, que a la ciutat de Barcelona l'aplica l'empresa privada Agbar i que inclou el consum d'aigua i la quota del servei. La quota de servei és l'import fix que s'ha de pagar pel manteniment de comptadors i connexions i també la repercussió per aquesta via d'una part dels costos fixos originats des de la captació, sigui per la compra en alta a l'empresa pública Aigües Ter-Llobregat (ATLL) o mitjançant els pous de captació propis d'Agbar, i posterior potabilització de l'aigua fins que arriba a la llar.

En canvi, la part de la tarifa que és

DANI CODINA

Per produir una ampolla d'aigua d'un litre es necessiten 80 litres d'aigua

variable segons el consum a casa, la fixa l'empresa Agbar en trams. En el cas de Barcelona, Agbar desglossa en dos o tres trams de consum diferents, “malgrat que la majoria de la població el consum el té dividit en tres trams, perquè si no gastes molta aigua no surt a compte”, apunta Agbar.

L'organisme responsable de regular aquest monopoli privat i, per tant, d'apropar la quota de servei fixa i els trams és l'Àrea Metropolitana de Barcelona. “Però les mesures semblen insuficients si és té

en compte que l'entitat tan sols té tres treballadors a temps parcial per fer el seguiment d'Agbar en tot l'àmbit metropolità”, destaca Delclòs. En l'aplicació de la

Embotellada o de l'aixeta?

És difícil respondre a la pregunta de quina aigua és millor, si l'embotellada o la de l'aixeta. Però el que sí que destaquen tant Lúcia Serrano, d'Enginyers Sense Fronteres, com Enric Tello, Catedràtic del Departament d'Història i Institucions Econòmiques de la UB, és que l'aigua embotellada és insostenible. Segons Serrano, per crear un litre d'aigua embotellada es necessiten 80 litres d'aigua, si tenim en compte la fabricació de l'ampolla de plàstic. Mentre que Tello destaca “la destrossa que s'està fent als aqüífers de Sant Hilari Sacalm, o d'altres llocs, i que transportar l'aigua en plàstic és la pitjor forma possible de fer-ho”.

lleï reguladora que així ho exigeix, Agbar també té en compte el nombre de persones de l'habitatge quan són més de tres ja que, segons indica la companyia, “si es tracta d'una família nombrosa pot demanar una bonificació a l'ACA”.

En segon lloc, a la factura hi trobem el cànon de l'aigua, que l'aplica l'ACA. El cànon és un impost que té una finalitat ecològica i grava l'ús de l'aigua i la contaminació que el seu abocament pot produir, per tal de prevenir-la. També cobreix les despeses d'inversió i d'exploració de les infraestructures públiques de captació, potabilització, depuració i sanejament d'aigües residuals, i recuperació o manteniment dels cabals ecològics. Les tarifes del cànon de l'aigua són aprovades pel Govern de la Generalitat i són iguals per a tota la ciutadania.

El tipus de gravamen depèn de l'aigua consumida, criteri que, en teoria, segons l'ACA, té com a objectiu fomentar l'ús eficient de l'aigua i estimular la reducció del malbaratament. I es divideix en tres trams de consum diferents, amb un mínim de facturació de 6m3 per abonat.

El cànon de l'aigua s'adequa a l'aigua consumida però també segons el nombre mitjà de persones per habitatge a Catalunya que, segons l'ACA, s'ha situat estadísticament en 2,7. Per tant, la dotació bàsica del cànon es basa en unitats de convivència de tres persones excepte que s'acrediti el contrari. És a dir, els domicilis de més de tres habitants poden sol·licitar el canvi de tram, d'acord amb el que estableix la llei corresponent.

A banda del cànon de l'aigua, recentment s'ha aprovat un cànon social adaptat per als abonats amb menys recursos. No obstant això, no és tan fàcil que s'apliqui ja que s'ha de complir el condicionant que la factura no superi el primer tram i només en pot gaudir la població major de 60 anys o una unitat familiar en què tots els membres estiguin a l'atur.

Amb l'actual crisi econòmica, Delclòs recorda l'Observació General Número 15 del Comitè de Drets Econòmics, Socials i Culturals de les Nacions Unides que diu que: “El dret humà a l'aigua és el dret de tots a disposar d'aigua suficient, saludable, acceptable, accessible i assequible per a l'ús personal i domèstic”. I posa en dubte i afirma que si “l'accessibilitat econòmica ha de ser assequible i no ha de comprometre ni posar en perill l'exercici d'altres drets, s'haurien de tenir en compte els ingressos dels membres de la llar alhora de fixar tarifes”.

Dessalinitzar, una bona opció?

El Catedràtic del Departament d'Història i Institucions Econòmiques de la Universitat de Barcelona Enric Tello considera que “si funcionés la dessalinitzadora hi hauria més bona qualitat de l'aigua, sobretot a la població de Barcelona abastida amb aigua del riu Llobregat i això significaria que la indústria d'aigua embotellada en sortiria perjudicada”. La membre de la comissió de Medi Ambient de la FAVB Mercedes Vidal, destaca, però, l'elevada quantitat d'energia que cal per dessalinitzar l'aigua. “Però pitjor és haver de fer un transvasament perquè la gent no té en compte l'energia requerida per transportar l'aigua”, destaca Tello, i afegeix que “si l'àrea metropolitana tingués un comportament més conscienciat potser no faria tanta falta la dessalinitzadora”. “L'han sufragat els ciutadans. Ara que està enllestida es vol privatitzar. No hi ha equitat perquè no tots els ciutadans consumeixen igual, però tots l'han pagat”, destaca Vidal.

Eficiència o estalvi?

“Cal diferenciar l'estalvi de l'eficiència”, especifica Enric Tello. Considera que l'estalvi s'ha de guardar per als moments difícils i en canvi l'eficiència s'ha d'aplicar com a comportament quotidià: amb aixetes amb monocomandament, amb obertura en posició de fred i limitador de cabal, dutxa amb aixeta termostàtica i cisternes amb dispositius de doble càrrega. “Ens fan creure que el problema és el consum humà, quan és l'ús que se li dona a l'aigua. La mercantilització preval sobre els recursos de consum humà”, destaca l'advocada i membre d'Enginyers Sense Fronteres, Lúcia Serrano.

La cultura de l'estalvi, un mèrit popular

Barcelona té un consum baix, segons l'ACA, que el 2009 se situava en 107,5 litres per habitant al dia. Com que és un municipi que gairebé no té indústria pesada, gran part de l'aigua que es consumeix és d'ús domèstic. A més, té un percentatge elevat de població envellida. L'any de la sequera, el 2008, el consum va baixar “gràcies al fet que la gent ja estava conscienciada i feia temps que estalviava, però encara va fer més esforç”, diu el Catedràtic del Departament d'Història i Institucions Econòmiques de la Universitat de Barcelona, Enric Tello.

Tello és del parer que la cultura de l'estalvi no va ser un canvi propiciat per les institucions públiques o Agbar sinó pels mateixos ciutadans. Segons Tello, “la feina que s'havia fet abans de la sequera va comptar perquè sense la resposta de la gent s'hauria arribat a situacions límit. No vam tenir restriccions perquè el missatge va calar”.

Tello destaca que l'augment de l'estalvi ja es va començar a apreciar del 1997 en endavant. A partir de l'any 2001 i fins al 2008 la població va tornar a créixer al municipi de Barcelona, però el consum domèstic seguia disminuint. Després la bombolla especulativa immobiliària ha rebotat i el consum domèstic d'aigua per càpita ha seguit baixant.

Segons Tello, Agbar no ha jugat cap paper en aquest canvi, ans al contrari: les pèrdues de l'aigua a la xarxa s'han mantingut en el 27% entre el 1985 i el 2008.

“El que estem estudiant és si la guerra de l'aigua a Barcelona (1991-2001), que es va iniciar a l'àrea metropolitana després d'un gran augment dels preus que va tenir lloc el 1990-1992 (fins un 27% en termes reals), també va suposar un punt d'inflexió en el consum d'aigua”. La Guerra de l'Aigua va arrelar principalment en els barris de classe treballadora de Barcelona i a ciutats industrials properes. Unes 70.000 famílies, o 200.000 consumidors, van deixar de pagar totes les taxes públiques de l'aigua. El conflicte va durar una dècada fins que els increments anuals inferiors a l'IPC acumulats van situar de nou els preus de l'aigua al nivell de 1990 en termes reals i també quan l'estructura de la tarifa es va fer menys regressiva i ajustada a les famílies nombroses.

“Perquè hi hagi estalvi la gent ha de col·laborar, i no ho fa fins que l'Administració no parla seriosament. Quan l'Administració no confia en la gent, ni la gent en l'Administració, es crea una relació recíproca perversa que impedeix l'avenç de l'estalvi i l'eficiència”, destaca Tello.

Remunicipalitzar l'aigua per redemocratitzar la vida

JAUME DELCLÒS I CARLES ESCOLANO
MEMBRES D'ENGINYERIA
SENSE FRONTERES I D'ATTAC

La privatització de l'aigua es va estendre ràpidament arreu del món durant els anys 90: es plantejava com la gran solució als problemes d'abastament. Aquesta privatització, que es va dur a terme principalment als països del Sud, s'està estenent a algunes parts de l'Europa en "crisi" com Portugal, Grècia, i al mateix Estat espanyol.

A dia d'avui, estem en condicions d'analitzar el resultat de la privatització dels serveis d'aigua i sanejament i podem afirmar que ha fracassat. Un model que ha servit per omplir les butxaques d'unes corporacions transnacionals i ha servit de ben poc a la societat. L'any 2006 el mateix Banc Mundial (BM) reconeixia l'error en les seves previsions sobre el sector privat, ja que no havien aportat la injecció de capital prevista i la realitat era que les aportacions continuaven sent del sector públic en un 90%.

Malgrat l'assumpció d'aquest error, les polítiques de les institucions financeres internacionals (BM, Fons Monetari Internacional, Bancs regionals de Desenvolupament, Banc Central Europeu) segueixen impulsant i defensant la privatització com la millor de les solucions. Això sí, assumint que l'aportació de capital i de riscos és responsabilitat del sector públic (la ciutadania) mentre que el sector privat aporta, suposadament, el seu "know-how" i s'emporta els beneficis.

Però si les institucions financeres internacionals segueixen impulsant la privatització, no és menys cert que, en tot el planeta, el subministrament d'aigua domiciliari és gestionat en més del 90% pel sector públic. Aquest impuls fallit de privatització, que va suposar l'increment de tarifes, la incapacitat de dur a terme les millors promeses i que va prioritzar els beneficis empresarials per sobre de la vida de les persones i de la qualitat del servei ha trobat en la societat la construcció d'alternatives.

Municipis, regions i països sencers arreu del món estan retornant al sector públic allò que mai no hauria hagut de deixar de ser-ho: la gestió del cicle integral de l'aigua. Cada cop més comunitats i pobles han decidit lluitar per tornar serveis d'aigua i sanejament a la gestió pública a través de la remunicipalització, i obliguen les multinacionals a sortir de la gestió de l'aigua a Amèrica Llatina, Estats Units, Àfrica, Àsia i Europa.

Fins i tot a França, en el seu moment coneguda com el cor de la privatització de l'aigua i que compta amb dues de les transnacionals més grans del món en temes d'aigua (Grup Suez, propietat d'Aigües de Barcelona, i Vivendi), hi ha al voltant de 40 municipis, entre ells París, Grenoble i Tolosa, que ja han retornat a la gestió pública els serveis d'aigua i sanejament. Com a resultat, les tarifes són més ajustades i els serveis són millors.

París torna a la gestió pública

L'any 2003 la ciutat de París va iniciar les negociacions per renovar el contracte del servei d'aigua i sanejament que acabava l'any 2010. El municipi va demanar que es realitzessin una sèrie d'obres importants que, malgrat tenir assignat el pressupost necessari, mai havien estat realitzades per l'empresa privada responsable. L'Ajuntament va comprovar, en primera persona, el seu poc marge de maniobra un cop delegada la gestió a una empresa privada. El municipi va analitzar quines eren les millors opcions i calcularen que, si la gestió fos pública, es podia estalviar

IGNASI R. RENOM

La ciutat de Barcelona té una gran oportunitat per gestionar públicament un servei vital com l'aigua

35 milions d'euros anuals, diners que es podrien reinvertir en la millora del sistema o, tal i com es va fer, en la reducció de tarifes l'any 2011. Actualment, al consell d'administració de l'empresa pública hi ha 10 membres escollits per l'alcaldia de París que representen tots els grups polítics de l'ajuntament, el personal de l'empresa i representants de la societat civil (incloent consumidors i entitats ecologistes, entre d'altres).

A la ciutat de Hamilton, Canadà, l'any

La privatització dels serveis de l'aigua ha omplert les butxaques de corporacions transnacionals i ha servit de ben poc a la societat

1994, la Municipalitat de Hamilton i l'empresa privada Philip Utilities Management Corporation (PUMC) van signar un contracte que passava la responsabilitat de l'operació, la gestió i el manteniment de l'aigua de la regió a PUMC. En aquell moment va ser el procés de privatització més gran impulsat a Nord Amèrica i els sindicats canadencs ja alertaren dels nombrosos problemes que suposaria aquell procés de privatització.

En el contracte original, tots els riscos potencials derivats del proveïment dels serveis, de les despeses de capital i de les principals qüestions de manteniment havien de ser coberts per la ciutat. L'accés a la informació i la transparència van ser aspectes que, a posteriori, es

van demostrar claus. Així, un cop sota gestió privada, fins i tot els regidors municipals van veure impedit l'accés a la informació. De res va servir apel·lar a la llibertat d'informació respecte a informació financera i del contracte. Durant els 10 anys de concessió el contracte per part del sector privat va canviar de mans quatre vegades: PMUC va ser comprada per una subsidiària d'Enron, després per American Water Services i finalment per l'alemanya RWE/Thames. El contracte que s'exhauria a finals del 2004 es va començar a negociar amb RWE/Thames malgrat la forta oposició social. L'Ajuntament va encarregar un informe a un membre amb una forta vinculació amb el sector privat. La mateixa empresa va presentar una oferta dos terços inferior respecte al contracte anterior i finalment va ser rebutjada pel consistori. El setembre del 2004, es va aprovar la cancel·lació del contracte i el retorn a la gestió pública. El 2007, després dels esforços públics per tornar els serveis públics a un bon nivell de funcionament, es va estalviar 185.000 dòlars i es va obtenir gairebé un milió de dòlars de beneficis.

De ciutats a països sencers

Això no ha passat només a nivell municipal. Coalicions estatals han estat fent una forta campanya pel retorn al sector públic de països sencers com a Itàlia, Malàisia o Irlanda del Nord. A Itàlia, una coalició d'organitzacions sindicals, religioses i ambientals varen guanyar el referèndum de l'aigua, amb més de 25 milions de vots, i varen aconseguir reformar dues lleis, la que obligava a la privatització

del servei dels serveis públics d'aigua i sanejament i la que afegia un nou impost al servei d'aigua per augmentar els beneficis del sector privat entre el 7% i un 15%.

El cas de París ens serveix per visualitzar que l'existència d'un regulador fort no és més que una bona idea teòrica que la pràctica mostra que no és realista. Si realment es vol dur un veritable control, la gestió ha de ser pública. El cas de l'Ofwat, el regulador de l'aigua a Anglaterra, un país amb forta tradició democràtica,

La ciutadania d'arreu del planeta ho ha entès: parlar de la gestió de l'aigua és parlar de democràcia. L'aigua ha de ser pública

tampoc no és un exemple de veritable capacitat de regulació i control al sector privat, tal i com demostra l'augment de tarifes d'aquest 2012.

És evident que la remunicipalització de la gestió de l'aigua és un procés que està emergint amb força a nivell mundial. La ciutadania d'arreu del planeta ho ha entès: parlar de la gestió de l'aigua és parlar de democràcia. Parlar de l'aigua és parlar de la vida. No n'hi ha prou amb què es digui que és un bé públic, l'aigua ha de ser pública, ha de retornar al control democràtic i social. La ciutat de Barcelona té una gran oportunitat per gestionar públicament un servei vital com l'aigua i aprofundir en obrir nous espais de construcció democràtica a la ciutat.

Les fonts públiques, patrimoni de la ciutat

JOSÉ MIGUEL BENÍTEZ
PERIODISTA

Seria un error eliminar fonts d'aigua pública", diu Dionisio Rodríguez Pizarro, enginyer del departament de fonts de l'Ajuntament de Barcelona, ja jubilat, que durant 15 anys va estar en primera línia del departament, a més d'altres 20 en el de clavegueram.

Les fonts tenen una gran acceptació popular, i ara l'aigua és de qualitat, "químicament perfecta", assegura Rodríguez. I encara que no ha sentit cap plantejament sobre la seva eliminació, ja sigui per descens del consum (que ho dubta) o per altres motius, tampoc no descarta que, en època de retallades, aquestes arribin també a les fonts, que a tota Barcelona sumen entre 1.500 i 2.000, entre les d'aigua potable i ornamentals. Segons les dades de Medi Ambient, en els tres últims anys hi ha hagut un increment del consum.

Sí que recorda Rodríguez casos en què s'ha desinstal·lat alguna font per queixes dels veïns, però "mai no plou a gust de tothom", assegura, "treus una font a petició de la gent i, a l'estona, un altre grup de veïns t'estan demanant que la tornis a instal·lar". Reconeix que, en algun cas, algú no ha fet un bon ús de les fonts, utilitzant-les per rentar roba, per exemple, la qual cosa degrada l'entorn ràpidament. Però desconeix si últimament s'han donat casos similars.

Es mostra especialment orgullós de la seva contribució a l'elaboració dels criteris tècnics que han de tenir les fonts i que se centren en la seva resistència, consistència, altura adequada, mesures exactes de les seves connexions i canalitzacions i, sobretot, estalvi d'aigua. Per això prefereix la que denomina "Model Barcelona", que consisteix en un cos de ferro forjat, compost per una columna cilíndrica i una reixeta a la seva base, muntada també sobre ferro forjat o formigó, i una aixeta de polsador i tancament automàtic, de color daurat. Per a Rodríguez aquest model, amb les seves variants, és un referent de fonts públiques d'aigua potable, ja que han estat "exportades" a altres ciutats de Catalunya i l'estranger. A Barcelona les dues tercers parts de les fonts són d'aquest model i, segons l'enginyer Rodríguez, no se n'instal·len més perquè són més cares que les últimes de disseny que han anat ocupant el seu lloc, aprofitant la rehabilitació, per diferents motius, de places i carrers.

Rodríguez també es mostra orgullós de la instal·lació de fonts adaptades a persones amb discapacitat, com la que existeix a la plaça Catalunya, en l'exterior de l'espai central, propera a la cantonada situada a l'altura de la Ronda de Sant Pere. Té dues piltes, una més baixa que l'altra, i amb accessibilitat per a les cadires de rodes. Segons el departament de comunicació de Medi Ambient, el 30% de les fonts de la ciutat estan adaptades.

L'enginyer Rodríguez no recorda grans fuites, encara que sí problemes de diferent tipus, als quals havien de donar resposta, en la seva última etapa en el departament, amb dos inspectors, als quals se sumaven els que posés cada districte i l'empresa contractada mitjançant concurs per al manteniment. Rodríguez no acaba d'assimilar els canvis de personal. En els últims 10 anys, el seu departament va passar de 50 a tres persones. En tot l'Ajuntament, remarca, "des de l'any 70 a la meua jubilació, fa tres anys, el nombre de funcionaris va passar de 17.000 a 4.000". La resta són personal de contractes.

Per al cas del manteniment de les fonts, el concurs obert el va guanyar una Unió Temporal d'Empreses (UTE) composta per dues empreses d'Aigües de Barcelona (Agbar); Acsa Xoriguer i

JOAN MOREJÓN

La font de Sant Just, situada a la plaça del mateix nom al barri Gòtic, és la més antiga de Barcelona

Aquagest, i Fomento de Construcciones i Contratas. L'Ajuntament assigna un pressupost de prop de 3,2 milions d'euros a l'any per a un total de 16 milions en el període de la contracta: de 2010 a 2014.

Rodríguez assegura que les fonts reben un manteniment adequat, amb neteja i pintat almenys una vegada a l'any. I li agradaria que la població avisés l'Ajuntament de qualsevol incidència, sobretot si es tracta de fuites. En aquest cas, diu, la intervenció és immediata.

La potabilitat de l'aigua la garanteix la distribuïdora, Aigües de Barcelona, que concentra i barreja en tres grans

El model de font barcelonina, un referent arreu per la seva resistència i estalvi d'aigua, s'ha canviat per un altre de disseny degut al seu alt cost

dipòsits, situats en la serra de Collserola (un a l'altura de l'Hospital Sant Joan de Déu, un altre a Torre Baró, i un altre entre tots dos). Allà barreja les aigües procedents dels rius Ter i Llobregat, les purifica i les distribueix a tot Barcelona. Antigament, diu Rodríguez, la ciutat estava separada en dues zones: de Còrsega cap a la muntanya i de Còrsega cap al mar, que era la que arribava del Llobre-

gat, i que contenia un alt percentatge de clor que li donava una olor i un gust desagradable per al consum, però ara, diu, l'aigua es pot beure en qualsevol lloc, "encara que sempre hi ha gent que prefereix entrar en un bar i pagar".

El mateix diu en Jordi, un amant de les fonts, del *footing* per la ciutat i de les excursions per Collserola. Per al Jordi les fonts juguen un paper fonamental per al consum de la gent. L'aigua es pot beure, "no hi ha molta diferència amb algunes de les aigües embotellades", i presten un gran servei, encara que, assegura, de vegades troba alguna en mal estat o que no funciona, llavors busca la següent.

Segons dades del balanç d'actuacions en les fonts de Barcelona 2008-2011, l'Ajuntament ha realitzat 233 intervencions en les fonts ornamentals i públiques d'aigua potable, per un valor de 15 milions d'euros. Amb l'objectiu que el 100% de les fonts estiguessin dotades de recirculació de l'aigua. Pagat amb fons europeus i estatals, amb els quals s'ha pogut completar la recirculació de 72 fonts ornamentals que encara no disposaven d'aquest sistema. En el 2011 el 100% de les fonts ornamentals de la ciutat ja disposen d'aquest sistema.

La font més antiga

Existeixen fonts de diferent tipus: imperial, capella, urbana, Georgina, etc. I existeixen també, encara, velles fonts amb segles d'història. La font de Sant

Just, la de Santa Maria del Mar, la de Portaferriera, són potser les tres més veteranes. La més antiga de totes és la primera. Es diu que la va manar construir el conseller municipal en cap, Joan Fiveller, després de descobrir una deu d'aigua durant una de les seves caceres per la serra de Collserola. De seguida va manar portar l'aigua a la ciutat, que tan necessitada estava d'ella. Uns historiadors daten el fet el 1367, mentre que uns altres el 1427. De tota manera, l'origen gòtic de la font es va veure alterat el 1831, durant l'època neoclàssica, en ser intervinguda i transformada a causa que la llei va obligar a eliminar el cementiri parroquial de la plaça, al qual donava la font. Durant aquesta transformació se li va afegir la balconada que avui la culmina. Posteriorment, el 2003, es va restaurar per última vegada, perdent una de les seves aixetes, que eren tres, inserides en cadascuna de les tres màscares de pedra de Montjuïc, que adornaven la façana, que complementava una pila també de pedra.

Ara, els veïns diuen que amb prou feines es fa servir. Solament un veí del lloc omple en ella garrafes per al seu consum personal, tal com ho fan en altres zones i fonts altres veïns i comerciants. Però, al marge d'això, són pocs els usuaris que acudeixen avui a ella a sadollar la seva set -malgrat que no té un mal sabor-, més enllà de la gent amb gossos que els dona allí de beure.

329 fonts 'perdudes'

Segons el citat balanç d'actuacions 2008-2011, existeixen 1.621 fonts d'aigua pública i 301 fonts ornamentals. No obstant això, en el llistat de fonts al qual ha tingut accés Carrer, només apareixen 1.292 i 216, que reproduïm per districtes. Segons Medi Ambient, hi ha 1 font per cada 100 habitants. Sant Martí, seguit de l'Eixample, és el districte amb major nombre de fonts públiques d'aigua potable (un 20% del total), que coincideixen en ser els més poblats. Sants-Montjuïc és el districte amb major nombre de fonts ornamentals, a considerable distància dels altres.

DISTRICTE	FONTS PÚBLIQUES	FONTS ORNAMENTALS	POBLACIÓ
Ciutat Vella	75	17	104.507
Eixample	183	11	265.785
Sants-Montjuïc	158	94	182.914
Les Corts	43	17	82.883
Sarrià-Sant Gervasi	105	11	144.537
Gràcia	91	9	122.990
Horta-Guinardó	137	7	170.195
Nou Barris	162	20	167.949
Sant Andreu	104	8	146.844
Sant Martí	234	22	230.133

Font adaptada a plaça Catalunya

25 **L'esport de base es reivindica**

26 **Memòria de la lluita per les llibertats**

27 **Masies, sobreviure a la ciutat**

CARRER

Tota la Sagrera, la revista de l'AV, porta més de 140 números informant sobre el barri

tothom pogués accedir a un habitatge i que les condicions econòmiques fossin més accessibles.

El tren d'alta velocitat

Actualment, el pas del tren d'alta velocitat pel barri i la construcció de l'estació de la Sagrera són els gran focus d'atenció per les grans transformacions urbanístiques que comportaran, tot i que la crisi immobiliària hagi ralentitzat el procés. Mentre a gran part de la ciutat els Jocs Olímpics i el Fòrum van comportar millores i canvis als barris, els veïns es queixen que a la Sagrera sempre se li deia que les millores ja arribarien amb l'AVE.

En aquest context, un grup de joves, entre els quals hi havia la posterior vicepresidenta de l'associació de veïns entre els anys 2008 i 2010 i actual membre de la junta de la Favb, Mercedes Vidal, van decidir començar a participar en l'associació. "Crèiem que la gent del barri havia d'estar informada

El moviment veïnal lluita perquè els nous habitatges estiguin acompanyats dels necessaris equipaments

de tots el canvis que comportaria el pas de l'AVE", afirma Vidal. Davant l'èxit de diferents accions de dinamització que es van fer entre els veïns, la tardor de 2008 van convocar una gran manifestació, en què també van participar altres entitats i grups culturals.

"Des del moviment veïnal no ens podem permetre supeditar el futur del barri al pas de l'AVE", afirma Vidal. L'actual membre de la Favb també explica que "sempre s'ha demanat que l'AVE i els equipaments compromesos es desenvolupin alhora" i que "cal compensar el planejament del tren amb espais verds de qualitat". De fet, el Pla de Millora Urbana de l'entorn preveu la construcció de 2.000 habitatges i, per això, des de les associacions de veïns de la Sagrera i Sant Andreu també es reclamen els equipaments necessaris per fer front a més població i als déficits històrics del barri. En principi, l'obra s'ha de finançar amb la construcció d'aquests habitatges i amb les plusvàlues es pagarà el cobriment de les vies i l'adequació de l'entorn.

40 anys treballant per millorar la Sagrera

L'Associació de Veïns de la Sagrera està d'aniversari i continua lluitant per millorar els equipaments

ALÍCIA TUDELA

Situat al bell mig del districte de Sant Andreu, el barri de la Sagrera és un dels que ha patit més transformacions en els darrers 30 anys. De tradició industrial, la transformació urbanística de l'espai va, històricament, molt lligada a l'impacte de la indústria, i més actualment, a l'impacte del pas de l'AVE i l'estació de la Sagrera. En

Una de les primeres lluites veïnals va ser per l'escola Pegaso, actual Príncep de Viana, inaugurada el 1977

aquest context i davant les necessitats socials, especialment escoles i espais verds, l'any 1971 neix l'Associació de Veïns de la Sagrera. "Cada cop que una indústria marxava del barri, sorgia un bloc de pisos sense tenir en compte la manca d'equipaments", afirma Josep Barbero, actual president de l'associació de veïns.

De fet, la primera gran lluita veïnal, i un dels motius per crear l'associació, va ser la reclamació

d'una escola que, després d'anys de dificultats, es va inaugurar el 1977, l'Escola Pegaso, actual Príncep de Viana.

La icona, però, de la tradició industrial del barri, i que marca un punt importantíssim en la seva composició i en el paper de l'associació de veïns, és la fàbrica ENASA (Empresa Nacional de Autocamiones Sociedad Anónima), fabricant dels coneguts camions Pegaso. L'any 1971, coincidint amb el procés de trasllat de la indústria als afores de la ciutat, se'n va a la Zona Franca, fet que comporta l'inici d'importants canvis al barri. La desaparició de la fàbrica va deixar un espai de nou hectàrees, davant del qual els veïns no van dubtar a reclamar, a banda de l'escola, un espai verd, un "pulmó", per al barri, que tal i com reconeixen Josep Barbero i Oleguer Méndez, president i expresident de l'associació de veïns, estava molt mancat de parcs.

Tot i que el procés de transformació d'aquests terrenys va ser molt lent i es va desenvolupar en diferents fases, finalment, l'any 1986 es va inaugurar el parc de la Pegaso. A banda d'aquest espai verd, hi ha 3 hectàrees ocupades per blocs de pisos i el CEIP Príncep de Viana. Posteriorment, a principis dels anys 90, comença la segona fase de desenvolupament del parc, que suposa tirar a terra unes cases per obrir l'espai al carrer Monlau. Actualment, la tercera fase del parc de la Pegaso, és, a dia d'avui, l'eterna reivindicació del barri que, tot i que està compromesa des de l'any 1982, l'asso-

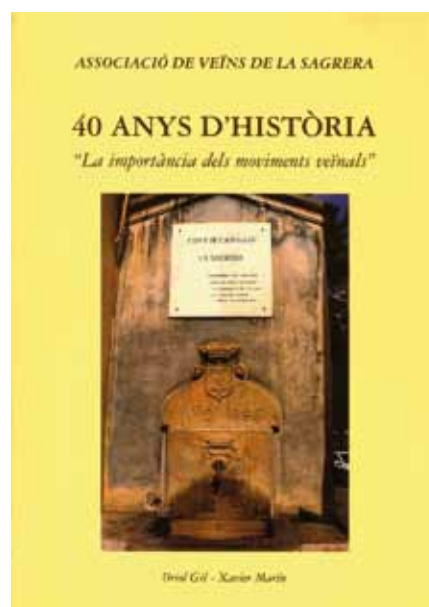
ciació de veïns continua demanant de manera molt activa. Aquesta última etapa implica l'expropiació d'unes cases per tirar-les a terra i ampliar, així, l'espai.

Les barraques de la Perona

El barri de barraques de la Perona, tocant a la Verneda i nascut el 1947, coincidint amb el boom del barraquisme a la ciutat, va ser als anys 70 un dels problemes socials de la Sagrera. El barri mai havia superat les 200 barraques fins a la desaparició del Somorrostro, el 1967, i de barris com el Torrent

de l'Animeta, que van fer augmentar les barraques a un miler, i la població a 5.000 habitants, la majoria gitanos. L'Ajuntament va actuar oferint als barraquistes uns pisos a la Mina amb facilitats per pagar-los en concepte de lloguer. L'Associació de Veïns de la Sagrera va actuar activament convocant una assemblea. El problema és que molts dels habitants no tenien ni tan sols permís per tenir la barraca i, per tant, en no tenir-la reconeguda, no podien accedir al pis. En aquest context, des de l'associació es va reclamar que

Un llibre per al record

Amb motiu del 40è aniversari de la creació de l'Associació de Veïns de la Sagrera, Oriol Gil i Xavier Marín han escrit el llibre 40 anys d'història. La importància dels moviments veïnals, que recull tota la trajectòria de l'associació des de la seva fundació, l'any 1971. El llibre, que inclou molta contextualització històrica, posa èmfasi en les reclamacions històriques dels veïns i en totes les fites que s'han aconseguit al llarg d'aquest temps.

L'arquitecte i urbanista Manuel de Solà-Morales va morir sobtadament el 27 de febrer, als 72 anys, just al moment de tancar l'edició de Carrer. Considerat un dels pares del model Barcelona, la influència del qui va ser director de l'Escola d'Arquitectura de Barcelona als anys 90 va irradiar arreu d'Europa. A la ciutat, ha deixat la seva empremta en L'Illa Diagonal i el projecte de les Casernes de Sant Andreu. Però, sobretot, a la Barceloneta i el Moll de la Fusta, atès que, després de

fundar el 1968 el Laboratori d'Urbanisme de Barcelona, a principis dels anys 70 va elaborar un Contraplà de la Ribera i va proposar l'obertura amable de la ciutat al mar. Igual que va ser crític amb la reforma del Port Vell que ha tancat de nou la ciutat al mar, també ho era amb el planejament de la plaça de les Glòries. En record de Solà-Morales, i com a element de reflexió, reproduïm aquest article pòstum publicat a l'Ara el 28 de febrer

Incertes Glòries

MANUEL DE SOLÀ-MORALES
'ARA', 28 DE FEBRER DE 2012

El dibuix d'Ildefons Cerdà de la plaça de les Glòries s'ha anat convertint amb els anys en un forat immens i indesxifrable. El que havia de ser el gran centre de la ciutat futura s'ha anat convertint en un enorme forat mental d'incògnites sense resposta. La centralitat evident d'aquella cruïlla gegant ha anat provocant successius projectes -els uns realitzats a mitges, els altres només enunciats- que, volent escapar de la complexitat del lloc on es creuen carrers, autovies, trens, col·lectors i estacions, han intentat reduir-la a formes simples, sense proposar mai una veritable idea urbana.

Primer, als anys 70, van venir les formes circulars nascudes del pensament purament circulatori. La plaça era vista aleshores només com un difícil nus de circulacions a la sortida de la ciutat i, oblidant altres interessos, van sorgir els projectes d'enginyeria que identificaven la idea de centre amb cercles de moviment rodat. Successives versions van marcar trenta anys d'obres, sempre deficients, sempre precàries, d'una plaça que neix com a anell d'autovies.

Més endavant, la justificació social d'aquell dispendi -d'espai,

d'obres, de retòrica- va refugiar-se en un nou paradigma: l'espai verd. Som als 90 i ja no venerem el trànsit sinó l'universal àlibi de l'ecologia i la clorofil·la. Combinem un tambor circular amb un parc interior. O, fins i tot, si és possible, enderroquem-lo i fem un parc quadrat buidat de la trama de l'Eixample. Hem passat dels cercles als quadrats, de la plaça rodona al parc rectangular. Fora les estructures! Pacifiquem la vida. A canvi, naturalment, de fer el forat cada cop més gran.

Ara, en la darrera versió municipal, ja són prop de vint-i-cinc les hectàrees de buidat. Això sí: en forma de plaça major barroca, quadrada i grandiosa, de façanes regulars amb voreres... que no es veuen d'una banda a l'altra (400 metres?).

A la gran ciutat feta de moviments, d'activitats i de persones, la centralitat urbana és quelcom matèric, tangible. No és tan sols un símbol o una metàfora: són persones i

trànsit que coincideixen, que miren d'ocupar un mateix lloc i que competeixen per guanyar-hi la pertinença.

Diem que busquem un centre per a la gran ciutat contemporània. Però ni Times Square a Nova York ni Shibuya a Tòquio són centres foradats, sinó tot el contrari: estan plens de densitat, moviments mixtos i activitat. La fantasia de parlar de Central Park -fins quan abusarem d'aquest terme enganyós que confon topologia i funció?- pretén una versió de centralitat absent, edulcorada.

Un lloc de tantíssima accessibilitat com les Glòries és bo per fer ciutat, és bo per omplir-la de l'activitat i dels moviments que constitueixen un centre metropolità del segle XXI. Necessitada com està de superfície útil per actualitzar-se, Barcelona no pot permetre's vint-i-cinc hectàrees de forat. Si Cerdà alcés el cap potser es desesperaria veient la seva proposta de gran centre ciutadà convertit en un *garden* gegantí. ¿O és que la seva hipòtesi d'un gran centre urbà que -per Diagonal, Meridiana i Gran Via- pugui ser nucli del Barcelonès, el Maresme i el Vallès sembla massa valenta per a les nostres Glòries d'avui? Glòries incertes són les que arrosseguem des de fa cinquanta anys...

La pretensió de fer un centre pel mer procediment de fer un forat ja té un exemple que podem contem-

plar a l'altre extrem de la Gran Via, a la plaça Europa. Pensar que el dibuix d'una plaça rodona ja dona centralitat és una ximpleria que només ha portat desolació. I és que la centralitat tampoc resulta només d'acumular façanes monumentals. Cal fer ciutat, no només forma. Són els teixits urbans de l'entorn, els que fan un centre. No a l'inrevés. És la diversitat i la promiscuïtat de persones i estructures el que crea significació i referència.

En lloc d'un espai buit, el sector de les Glòries podria ser un teixit ple de múltiples espais i edificacions, a cavall de tantes infraestructures com calgui. En contacte. Amb les architectures més valentes.

El tema és de programa, no de forma. La plaça de les Glòries pot ser una àrea d'oportunitats noves, inexistents fins ara. La seva posició i disponibilitat ho proclamen, i la connexió directa al territori metropolità la fa única.

Els centres contemporanis de grans ciutats -Tòquio, per exemple- ens ensenyen la perfecta i decidida contigüïtat d'edificació i gran vialitat, de peus a terra, sense manies. Aquest és el camí de la metròpoli moderna. Quina oportunitat per a les trenta hectàrees més centríques de la Barcelona futura! Una injecció d'intensitat japonesa al cor de la ciutat mediterrània per excel·lència.

Cal fer ciutat, no només forma. Són els teixits urbans de l'entorn els que fan un centre. No a l'inrevés. És la diversitat i la promiscuïtat de persones i estructures el que crea significació i referència

Parkings
Consell de Creu, Plaça de les Glòries,
Independència,
Avinguda Meridiana, Gran Via,
Metro,
Glòries, Clot,
Autobusos
18, 33, 34, 43, 44, 48, 51, 54, 56, 62, 92

Des d'un botó fins un canó!!

OBERT DE SOL A SOL
ELS DILLUNS, DIMECRES,
DIVENDRES I DISSABTES

UNA CIUTAT DINS UNA CIUTAT!!

ASSOCIACIÓ DE VENEDORS
Mercat Municipal
Fira de Bellcaire

LA NOSTRA OFERTA: Conjuguem el nou i el vell.

SUBHASTES: Dilluns, dimecres i divendres a les 7 del matí de
MOBLES I TRASTOS VELL:

Els més diversos objectes que vostè pugui imaginar i adquirir. On tal vegada trobi els més inesperats.

OFERTES PERMANENTS:

Tot el que es fabrica i confecciona de qualsevol tipus, que s'ofereix al públic a preus veritablement satisfactoris.

Toc d'atenció sobre l'esport de base

Un manifest impulsat per més d'un centenar d'antics esportistes alerta sobre la preocupant situació en què es troba l'esport de base i de competició al nostre país

DANIEL GOMIS

Recentment ha fet 50 anys que es va crear la residència per a esportistes Joaquim Blume de Barcelona, la qual, juntament amb la que s'havia creat uns anys abans a Madrid, es pot considerar un dels primers intents significatius per seleccionar i promoure esportistes destacats, en les disciplines bàsiques esportives, amb l'objectiu de nodrir els equips estatals i millorar els minsos resultats i l'escassa representativitat de l'esport de competició de l'Espanya d'aleshores.

La Residència Blume de Barcelona va obrir les seves portes a una munió d'esportistes vinguts de diferents clubs esportius espanyols i catalans i es pot dir que, a la llarga, el seu impacte sobre l'esport de competició fou força important. Ara, 50 anys després, un grup representatiu d'aquells esportistes ha aprofitat l'efemèride per reunir-se i debatre la situació actual de l'esport de base i de competició, arribant a la conclusió que s'està en un camí clarament erroni. Fruït de la trobada i d'aquesta inquietud, es va fer públic a finals de l'any passat un manifest d'alerta obert també a d'altres esportistes, tècnics i directius.

Nedar a contracorrent

Per parlar del seu contingut, *Carrer* es va reunir amb dos dels seus impulsors, Toni Codina, exnecedor i exdirector tècnic de la Federació Catalana de Natació, i Quim Pujol, exnecedor també i arquitecte d'infraestructures esportives, que, primer de tot, van voler reflexionar sobre l'escàs ressò mediàtic de la seva iniciativa. "En un context monopolitzat pel futbol, els resultats i els fracassos, les nostres reivindicacions no interessen, i menys encara quan se'ns malinterpreta i es pensa que estem en contra de l'esport d'elit quan en realitat no és així", assenyalen per començar. En relació a això, s'afanyen a aclarir que, més aviat, no són partidaris dels èxits i les medalles com a objectiu principal i a qualsevol preu, sinó que per a ells, l'esport autèntic s'hauria de focalitzar en l'arrelament i divulgació, dins la societat civil, d'una sèrie de valors dirigits al creixement, a tots els nivells, dels seus ciutadans. O en d'altres paraules, els agradaria que l'esport tornés a ser sinònim de cultura; un bé que, a part de salut, aportés també una formació i una educació complementàries molt per damunt dels resultats.

D'aquesta manera, consideren

ANNA CARLOTA

Són poquíssims els esportistes que poden viure durant molt de temps de la seva carrera

que "des de dalt" s'hauria d'ajudar molt més a canalitzar les energies de la joventut perquè tornin a aprendre a estimar l'esport pel que és en si mateix, deixant al marge els somnis de professionalització i reconeixement a gran escala que en realitat estan a l'abast de molt pocs.

L'enlluernament mediàtic que produeix el culte als ídols de primera línia impedeix sovint veure la crua realitat: són poquíssims els esportistes que poden viure del seu talent la resta de la seva

L'Estat ha subordinat la concessió d'ajuts econòmics a l'obtenció de resultats en forma d'èxits i medalles

vida, mentre que n'hi ha tot un munt que veuen amb desesperació com no saben què fer un cop acaben la seva carrera esportiva. En aquest sentit, els nostres entrevistats, que no volen equiparar l'esport a un ofici, destaquen com a fonamentals la vessant formativa de l'esport i la corresponent infraestructura perquè aquesta es pugui dur a terme de la forma més òptima possible. Aquest és precisament un altre dels punts claus

del manifest; el que parla de la importància de tornar a impulsar una consciència i cultura esportives en escoles, universitats i clubs de barri, facilitant els recursos i el suport tècnic, organitzatiu i estructural necessaris perquè esdevinguin bases sòlides de l'esport de competició. Això permetria, segons ells, que els nostres esportistes poguessin arribar igualment a ser figures, però sense desatendre la seva formació com a persones amb recursos, tant per saber gestionar l'èxit quan arriba i se'n va, o com si aquest no arriba mai.

Les causes del mal

A l'hora d'identificar les causes del camí erroni que creuen que ha adoptat el nostre esport en els darrers temps, els dos testimonis ho tenen molt clar: l'intervencionisme polític i la mercantilització.

Per un costat, denuncien la forma com s'ha potenciat l'esport d'elit subvencionat per l'Estat, subordinant completament la professionalització i la corresponent concessió d'ajuts econòmics, a la consecució de resultats en forma d'èxits i medalles (com és el cas del Pla ADO). Segons ells, aquesta "fabricació" d'icones ha servit als nostres polítics per justificar un malbaratament de recursos públics que, a més, ha anat en detriment de l'extensió dels valors de l'esport de base i de la

preocupació pel futur dels nostres esportistes. I d'altra banda, censuren també la progressiva comercialització de l'esport que s'ha dut a terme amb la creació de nombroses infraestructures al servei de l'exploració de les empreses de serveis, les quals inevitablement contemplan més l'esport com un negoci vinculat al lleure, sense tenir gaire en compte la vessant de cultura esportiva més formativa i competitiva.

Un cop diagnosticat el mal i amb un bon grapat de recomanacions sobre la taula un xic disperses, els hi vam demanar que intentessin concretar un bon remei a aplicar per mirar de revertir la complicada situació actual. Conscients primer de la correlació existent entre la creixent manca de valors en el nostre esport i la gran crisi de valors a escala social, tots dos coincideixen a l'hora d'assenyalar, com molta altra gent desperta, la crisi generalitzada com una bona oportunitat per iniciar un canvi i repensar el model.

Codina i Pujol consideren que, abans que amb l'esport d'elit, el gran compromís de l'Estat hauria de ser amb les etapes i els entorns formatius, i en són conscients de la dificultat, però també tenen clar que visibilitzar la problemàtica i reflexionar sobre cap a on ens porta la dinàmica actual és un necessari primer pas.

Qüestió de models

Els impulsors del manifest "Per un esport amb valors" van arribar a la Residència Blume procedents de diversos clubs esportius. Per tant, saben molt bé tot el que pot aportar la tradicional "cultura de club" a l'esport per damunt de la imatge de moda dels centres esportius gestionats per empreses de serveis, molt més preocupades pels beneficis i no tant pels valors formatius i relacionals. En una època en la que comencen a escassejar els clubs de barri i quan sembla

que ja no es podrà continuar assumint la gran despesa pública que comporta aixecar i mantenir molts dels centres amb vocació de negoci, la bona feina que realitzen els clubs de proximitat és digne d'admirar. En aquest sentit, el director tècnic del CN Terrassa, Josep Luis Salvador, remarca amb preocupació que no hi ha prou consciència de la relació directe entre esport i valors ni del perill que suposa prioritzar els diners per damunt de la vessant formativa.

Breus de barri

CONGRÉS

Canòdrom buit

La comissió delegada del Macba ha decidit situar el Centre d'Art Contemporani de Barcelona a la Fabra i Coats, al barri de Sant Andreu. Consideren que la ubicació del Canòdrom no és "adequada". Els costos del funcionament ordinari es calculaven en 1,8 milions d'euros i l'edifici necessitava unes obres d'adequació valorades en 1,6 milions. El barri del Congrés queda amb un equipament buit i sense utilitat.

CIUTAT MERIDIANA

El carrer Perafita es buida

Li diuen el carrer dels desnonaments. Només l'any 2011, les execucions hipotecàries han arribat a 25. El barri suma ja 300 embargaments i calculen que se'n produiran 400 més durant l'any en curs. Segons el president de l'AV, considerant que al barri hi ha 3.670 habitatges, estem parlant que un de cada cinc ha estat o serà desallotjat.

SANT ANDREU

Defensa del casc antic

Una concentració en la plaça Orfila el passat 11 de febrer va recollir més de 2.000 firmes rebutjant l'enderroc d'un grup de cases del nucli antic del barri que van quedar fora del pla de protecció. Nombroses pancartes a les balconades de la barriada declaraven "Salvem el casc antic". Hi ha una manifestació convocada per al dia 17 de març. També es preparen al·legacions a la modificació del PGM aprovada el passat 15 de desembre.

LA MINA

Trambesòs retallat

Castigats sense transport públic. La línia T-6 del tramvia canvia de recorregut. Deixarà de circular entre Sant Adrià i el carrer de Gorg. Amb l'excusa de l'estalvi se suprimeix la circulació per un tram que té un alt índex de viatgers sense bitllet. La supressió la sofrirà tothom: els que pagaven i els que s'hi colaven. Se'ls obliga a fer transbordament. Costa creure que no hi hagués altres solucions.

SANT ANTONI

El Racó de la Cultura

L'Associació de Veïns i Veïnes de Sant Antoni dona un pas endavant i passa a gestionar el Racó de la Cultura, equipament inaugurat el passat 14 de gener durant la celebració de la festa major del barri. Els responsables del nou equipament, ubicat al carrer Viladomat 75, s'han posat com a objectiu potenciar el treball cultural dels col·lectius del barri, com ara la Colla de Diables de Sant Antoni.

RAVAL

Per fi, la Filmoteca

Després d'un endarreriment d'anys, s'acaba d'inaugurar la Filmoteca de Catalunya entre la cridòria dels treballadors de TMB i els pares i mares indignats per les retallades en educació. El nou equipament cultural projectarà les millors pel·lícules del 2011, i el film *West Side Story* amb motiu dels 50 anys de la seva estrena. També es retrà un homenatge a la productora de la Generalitat republicana Laia Films.

Sant Andreu recorda la lluita antifranquista

JOSÉ MIGUEL BENÍTEZ
PERIODISTA

Sant Andreu recupera la memòria de la seva lluita per les llibertats a través del llibre *Retrats per a la Memòria: persones i lluita antifranquista al districte de Sant Andreu (1939-1982)*. La presentació de l'obra es va fer el 12 de desembre al Centre Cultural Can Fabra. El llibre recull, en format d'entrevistes, el testimoni de 16 veïns i veïnes de diferents orígens, generacions, ideologia i perfils, que van destacar per la seva lluita antifranquista i per la millora dels seus barris.

Retrats per a la Memòria, que inclou fotografies dels protagonistes en els llocs més simbòlics de les seves biografies, és, a més d'un just i inajornable reconeixement, un focus potent que treu a la llum la lluita per la llibertat, des dels barris, a la qual fins ara no se li ha donat la importància que mereix.

Protagonistes d'una època fosca

Els autors d'aquesta obra coral (un grup d'11 historiadors, periodistes i fotògrafs), encerten en posar rostres i nom a aquesta lluita, a través dels 16 protagonistes que en aquella època fosca es van atrevir a posar els interessos col·lectius per sobre de la seva pròpia seguretat i benestar, i que van formar part del murmur de veus invisibles que amb sacrifici, solidaritat, dubtes i molta energia, van combatre la repressió i el silenci que imposava la dictadura.

El treball de recerca i selecció de personatges va començar en el 2007, amb l'objectiu de "reivindicar la lluita antifranquista de molts veïns i veïnes anònims". Ho explica Meritxell Martínez, integrant de l'equip de professionals que de forma voluntària van engegar aquesta obra, encara que la iniciativa pretén també estimular l'activitat cultural del districte. El període estudiat no inclou la guerra civil i finalitza el 1982 "data en la qual, segons els his-

Francesc Porret i Josep Maria Moratalla

toriadors, conclou la transició", agrega Meritxell.

Però *Retrats per a la Memòria* és també un llibre important i valent, perquè, malgrat no disposar de grans recursos, estableix un diàleg fluid i directe amb el passat recent, a través dels 16 veïns i ve-

Les entrevistes posen rostres i nom a persones que es van atrevir a posar els interessos col·lectius per sobre del seu propi benestar

ïnes de Sant Andreu, que amb els seus inobjectables testimonis, fan front als intents que des de fa uns anys duen a terme diferents personatges i grups mediàtics i econòmics filofranquistes per reescriure la història, explicant-la a l'inrevés.

Així ho assenyala Josep Moratalla, històric membre del POUM de 93 anys, un dels protagonistes: "És importantíssim recuperar la memòria per a aquest país, sobretot quan uns altres volen reescriure ara la història. He vist relats que parlen de coses que jo vaig viure, i estan manipulats", assegura. Per a Moratalla, "és necessari reivindicar i recuperar aquesta història abans que es perdi, perquè els nèts sàpiguen què va costar aconseguir el que tenen".

Moratalla recorda que la lluita va ser difícil -"la gent vivia amb la por al cos"- i assegura que per això els costava molt mobilitzar els veïns i veïnes per reivindicacions concretes. "Fins que a poc a poc la por es va trencar, perquè ens unien les dificultats", conclou.

Els 13 homes i 3 dones -"la realitat de la paritat de l'època", segons Martínez- ens expliquen la seva història des de la quotidianitat de la vida andreuca.

ARXIU SANT ANDREU

Tenen diferents orígens: Múrcia, Badajoz, Osona, Eixample, Sant Andreu..., i perfils: mestres, enginyers, obrers, botiguers. Uns van militar en diferents organitzacions polítiques de l'època (motiu pel qual van estar a la presó o van haver de viure un temps en clandestinitat) o en el cristianisme de base.

Són personatges coneguts en

el districte, però desconeguts a la resta de Barcelona, malgrat que algun d'ells té la Medalla d'Honor de la ciutat. Un d'aquests és precisament Moratalla, qui diu que coneix personalment a Maria Ruiz (Maruja), "una bona lluitadora", que recentment va rebutjar l'esmentada medalla per entendre que els que governen l'actual Ajuntament estan retallant tot allò pel que ella va lluitar tota la seva vida. Moratalla diu que ara són uns altres temps però que si li haguessin donat ara a ell la medalla "segurament hagués fet el mateix".

Llibre, exposicions i web

L'edició del llibre, i tota la proposta de recuperació de la memòria, no pretén ser "sectària ni endogàmica", assenyala Martínez, per això el grup impulsor es planteja ampliar-la més endavant a altres districtes de Barcelona.

Retrats per a la Memòria, editat pel Centre d'Estudis Ignasi Iglesias, dins de la seva col·lecció *Finestrelles*, forma part d'una proposta més àmplia que inclou dues exposicions fotogràfiques -juntament amb un perfil biogràfic-, que es van presentar a la Nau Ivanow de la Sagrera i al Centre Cultural Can Fabra en els anys 2008 i 2009, i que es complementa amb una pàgina web amb tots els documents escrits i audiovisuals: www.retratsperlamemoria.cat.

Els protagonistes

Pepa Batalla (1925), Salvador Angosto Calvet (1947); Carles Castellanos i Llorens (1942); Maria Isabel Roig i Fransitorra, "la Rubia de San Andrés" (1932-2008); Josep Maria Moratalla Martínez (1918); Maria Pura Badenes i Rodríguez (1942); Àngel Pérez Moreno, "El Pequeño" (1934); Pere Serrat Portet (1925); Jaume Domènech i Gimeno (1957); Josep Bòtia Rodríguez (1910-2003); Domènec Mañà i Salís (1925-2007); Pep Miró i Gilabert (1925); Joaquim Terré Ponsa (1952); Ignasi Pujades i Domingo (1938); Francesc Porret i Gay (1929); Francesc Torrabadella i Esquerda (1929).

Fins a sempre, Isidre

Carrer ha perdut l'Isidre Tàrraga, un dels seus col·laboradors importants. A l'Isidre sempre el va preocupar que la publicació de la Favb arribés als seus destinataris. Per a ell, una de les festes més importants era la diada de Sant Jordi i la festa de la Mercè: gràcies al seu esforç i dedicació, cap exemplar de *Carrer* es quedava sense anar a les mans de les persones que visitaven la paradeta de la Favb.

El seu treball per la millora del barri, a través de l'associació de veïns de Can Peguera, va ser immens. Va ser radical en l'exercici de la solidaritat. Va quedar a l'atur i va viure amb una pensió insultant per a la seva dignitat. Els últims anys, com va llegir Maribel en el seu comiat, se'ns va anar apagant de mica en mica. Però l'Isidre es feia estimar, i la lluita contra les injustícies l'entenia plena de moments en els quals l'amistat i els gestos d'afecte ho presidien tot. Així que podia manifestava als seus veïns que "ens estimava molt i que érem la seva família".

A l'Isidre li hauria agradat veure que la plaça de Lluçmajor prenia el nom de plaça de la República. També això se li va negar. Fins a sempre, company, ha estat un luxe haver-te conegut.

IGNASI R. RENOM / DANI CODINA

La masia de Can Fargues, a Horta, va ser recuperada gràcies a la lluita del barri. No és el cas de Can Pujades, a Vallvidrera, que va acabar passant per la picota malgrat les denúncies veïnals

Masies, sobreviure al temps i a la ciutat

La transformació que ha viscut Barcelona amb els anys ha comportat la progressiva desaparició de la masia dels seus carrers. Si hom passeja per la ciutat avui dia, pot trobar-se amb notables i importants masies, però sols representen una mostra reduïda del que havien suposat aquests edificis antigament

MARC VILLORO

Les dades que recull el llibre *Masies de Barcelona*, coeditat per Angle Editorial i l'Ajuntament de Barcelona, són prou aclaridores. D'un total de 603 masies documentades, només en queden 106 en peu. Els districtes de Sarrià-Sant Gervasi (amb 32) i Horta-Guinardó (31) en reuneixen la majoria. La configuració del pla de Barcelona a partir de la ciutat vella -medieval- i el conjunt de pobles que hi havia al voltant, va propiciar la creació de nombroses masies en aquests pobles donat el seu caràcter agrícola. Amb l'arribada de la revolució industrial a mitjan segle XIX, la indústria pren protagonisme i el món rural decau. Ja en el segle XX, la ciutat creix amb les onades immigratòries (primer als anys 10, 20, 30 i després amb la gran onada de finals dels 50, 60 i 70) i molts espais que abans eren agrícoles esdevenen noves zones urbanitzades.

Segons Pau Vinyes, historiador, "moltes masies van desaparèixer durant el franquisme. La sensibilitat que hi havia als anys 60 i 70 per una masia no és la mateixa que la d'avui en dia perquè aleshores hi havia altres necessitats (equipaments, sanitat, les llibertats democràtiques...). A això s'ha d'afegir l'especulació urbanística de l'època". Tanmateix, hi ha masies que s'abandonen en minvar la feina de pagès, altres cauen pel seu mal estat, i algunes desapareixen per la

urbanització de carrers nous.

Entre els motius que expliquen la continuïtat d'altres masies, Vinyes assenyalà: "algunes perquè estan a tocar de Collserola on la pressió urbanística no ha sigut tan forta; d'altres, per la pressió veïnal que ha aconseguit que es converteixin en centres cívics o equipaments; d'altres, perquè eren patrimoni i estaven catalogades; i, en alguns casos, perquè s'han adaptat a la nova estructura urbana".

Recuperació per pressió veïnal

Les reivindicacions veïnals han evitat la desaparició de masies, que han esdevingut espais per a usos

cívics i socials conservant així el patrimoni. Aquest és el cas, per exemple, de Can Castelló (Sarrià-Sant Gervasi), Can Fargas i Can Mariner (Horta-Guinardó), Torre Llobeta i Can Verdaguier (Nou Barris), o la Torre del Fang (Sant Andreu). Per a Pau Vinyes, "la ciutat -tant veïns com administració- ha de ser sensible amb el seu patrimoni, el qual hem de preservar, donar-lo a conèixer i explicar-lo. Sense aquesta pressió, ja sigui des de les associacions de veïns o entitats culturals, moltes d'aquestes masies haguessin desaparegut".

Les masies expliquen part de la història dels barris de Barcelona, i Horta és un exponent clar, donat el seu passat rural del qual encara queden vestigis. Com explica Desideri Díez, historiador, "la masia és un dels capítols més rellevants, potser el que més, en la història d'Horta. Ho justifica la seva situació geogràfica, és la vall més important del Barcelonès. Avui la masia té un pes testimoni al històric important perquè se'n conserven poques, però les que queden són molt destacables: Can

Cortada, Can Mariner, Can Safon, Can Travi vell, Can Fargas... Són un testimoni viu del passat rural de l'expoble d'Horta, i per elles mateixes constitueixen un capítol importantíssim de la seva història social, política, econòmica i familiar". Sobre els esforços que s'han dut a terme per conservar aquest patrimoni, Díez creu que "mai s'ha fet prou per salvar un patrimoni tan important com és la masia, no sols a Horta, Barcelona o, fins i tot, a Catalunya, però sí que la societat ha estat conscien-

La pressió urbanística, l'abandonament o l'especulació han contribuït a la seva desaparició de la ciutat

ciada del seu valor històric, que ha portat a salvaguardar masies importants". I un exemple el tenim en el cas de Can Fargas, que és patrimoni públic per la pressió

dels veïns a través de la plataforma "Salvem Can Fargas", formada pel conjunt d'entitats del barri de la Font d'en Fargues. "Una masia que havia caigut en mans privades, passà a espai públic gràcies a aquesta plataforma", apunta Díez.

En altres casos, els esforços no han fructificat i s'han perdut masies com, per exemple, la de Can Nyau (Sant Andreu) que fou enderrocada, o els jardins de Can Mariner, que no es varen salvar. Actualment, Can Riera (entre Sant Martí i Sant Andreu) i Can Valent (Nou Barris) són dues masies amb un futur incert. En el primer cas, Pau Vinyes assegura que "a Can Riera no l'afecten les obres de l'AVE, però sí els efectes col·laterals d'aquestes obres, perquè s'hi ha de construir un conjunt d'habitatges privats". I es pregunta: "No es pot compaginar l'ús d'aquesta masia com a equipament amb els edificis nous que s'han de fer? No es pot tenir aquesta sensibilitat?"

Pel que fa a Can Valent, es tracta d'una masia en molt mal estat que es troba molt pròxima al cementiri de Sant Andreu. Segons José Luis Alonso, secretari de l'Associació de Veïns de Porta, "la masia cau a trossos. Hi va haver algun incendi, hi entrava gent, i les parets estan molt debilitades. Només n'hi ha una que estigui bé. El cost de rehabilitació és molt alt ja que aquesta ha de ser integral". A banda del seu estat, l'ús de la masia és un altre aspecte a resoldre. Com afirma Alonso, "segons la llei sobre recintes funeraris, a menys de 50 metres implica que ha de tenir el mateix ús. Ja van intentar posar un tanatori, però l'AV s'hi va negar abans i també ara. Amb els anteriors equips de govern no hi va haver solució, i amb el nou equip encara no n'hem parlat. No volem perdre la masia i demanem que es rehabiliti per a un ús públic, ja sigui un casal, una escola d'adults...".

Espais d'ús cívic i social

A banda de les masies que es mantenen com a habitatge privat, hi ha aquelles que han esdevingut espais per a usos cívics i socials. Així, hi ha els centres cívics de Can Castelló i Vil·la Florida (Sarrià-Sant Gervasi), Guinardó (a Can Planes, abans Can Mèlic), Can Basté, Torre Llobeta i Can Verdaguier (Nou Barris). Aquest últim està previst que obri les portes el proper curs. A més, hi ha les biblioteques de Can Rosés (les Corts) i Can Mariner (Horta-Guinardó), la ludoteca de Ca l'Arnó (Sant Martí), o l'equipament juvenil de Ca n'Ensenya (Nou Barris).

La biblioteca de Can Mariner, a Horta

Horta, el poble que rentà la roba

Donades les característiques geogràfiques d'Horta -la vall més important del Barcelonès-: zona rural, d'aigua, sol, vent..., sorgiren les bugaderes com a una activitat singular de les dones d'Horta

DESIDERI DíEZ
HISTORIADOR

En els últims temps i per mitjà de diverses activitats se n'han donat a conèixer. Una de les més rellevants va ser l'exposició *Qui té roba per rentar?*, recollida en la magnífica publicació del mateix nom (Icària, 2008). Fem un petit resum sobre les bugaderes d'Horta com a mostra d'interès vers aquelles dones emprenedores.

El treball de les bugaderes

Horta, amb abundant i bona aigua treta dels pous i mines particulars, serà el poble que rentarà la roba de les cases de senyors i menestrals acabats de Barcelona. Es forma així tota una indústria al voltant de les bugaderies, situació que duraria al llarg de la segona meitat del segle XVIII fins l'entrada del XX.

Les famílies barcelonines acomodades mostraven una preferència, gairebé unànime, a confiar la neteja de la roba de llit, de taula i d'ús personal a les bugaderes d'Horta. Preferentment contractaven dones, però també homes: la feina dels homes era posar l'aigua, i no eren pocs els que preparaven la bugada o estenien la roba a assecar, mentre les dones anaven i venien de la ciutat a cercar o tornar la feina enfardellada en grans mocadors o sacs.

Les bugaderes d'Horta anaven en carro els dilluns a Barcelona, a les posades que tenien establertes amb els clients, a recollir la roba bruta. La recollien i la distribuïen entre farcells: la roba blanca era separada de la roba de color. Dimarts i dimecres es rentava i, a les nits, es llençava l'aigua al carrer, a la riera. Dimecres i dijous s'es-

ADD

Safareig del carrer Travi

tenia i es plegava i divendres es distribuïa a les cases.

En aquest punt es podria fer esment d'una anècdota per a la classificació de la roba descrita per Joaquina Botey, una de les darres bugaderes d'Horta, en declaracions citades a *l'Avenç*: "La roba arribava en un camió des de Barcelona i les bugaderes d'Horta de més que merescuda fama i prestigi

Horta serà el poble que rentarà la roba de les cases de senyors i menestrals acabats de Barcelona

de bones rentadores havien tingut entre els seus clients importants famílies. És clar que alguna roba, com la del comte de Prim, duia una corona que la feia fàcil de distingir i que, quan en teníem molta, hi posàvem fils de color per tal de no confondre'ns".

El divendres baixaven novament a Barcelona mudades i amb els farcells de roba neta. Des de

les posades distribuïen novament la roba i la retornaven casa per casa. El contacte de la bugadera amb la senyora a vegades s'allargava amb el recompte de les peces rentades, i per a tal fi, era corrent, en els dietaris de l'època, d'incloure llistes impreses de roba per a la bugadera, la qual cosa permetia portar el control de les entrades i sortides de roba.

Quan les bugaderes es feren conegudes a les diferents parròquies de Barcelona comença a crear-se la necessitat d'establir punts de reunió, per tal de poder fer les feines d'enfardellar i distribuir la roba als carros que la retornaven cap a Horta. Així s'establiren les posades a diferents punts de la ciutat.

L'arxiver d'Horta, senyor Felip Capdevila, va establir, partint del testimoni de diverses bugaderes amb les quals va establir contacte, un plànol de les diverses posades que hi hagueren a Barcelona abans i després de les obres de l'obertura de la Via Laietana.

El rentat de la roba

Era un procés llarg i complicat rentar la roba. Després d'una prèvia rentada amb sabó, calia blanque-

Cançó de bugadera

*En el poble d'Horta
De bugaderes n'hi ha un sens fi.
És poble on s'hi porta
la millor roba i la fan lluir.*

*A Barcelona elles se'n van
amb espardenyeta blanca
i saquet curt, mocador
a la moda sense serrallet.*

*Això de les bugaderes
també n'haureu de parlar.
Que no facin basses d'aigua
que el carrer s'ha de pagar.*

*Quan passeu per ca l'alcalde,
aneu alerta a relliscar.
Que les aceres són molt altes
i en cara les ha de pagar.*

(Cançó de Joaquina Enrich,
recollida de viva veu per
l'arxiver Felip Capdevila)

jar-la: a tal fi es posava en un cossi (bugader), es cobria amb cendra de carbó vegetal col·locada dins uns draps o saquets, s'hi abocava aigua calenta que, filtrada o colada a través de la cendra, es convertia en lleixiu i blanquejava la roba. L'aigua sortia tot seguit per un forat situat a la part inferior del cossi de la bugada. Aquesta operació, la més delicada del procés, constituïa pròpiament "el fer o passar bugada". Després, la roba era repassada amb sabó, esbandida i, finalment, posada a assecar. El costum de posar fulles de llover entre la cendra perquè el lleixiu resultés més fort i aromatitzés la roba es va anar perdent amb el transcur del temps, pel fet d'haver-se estès la creença que provocava alguna malaltia.

Existeix documentació que detalla el procés del rentat de la roba que utilitzaven les bugaderes d'Horta i el prestigi de la seva professionalitat està avalat pel testimoni del doctor Pi i Gibert. Prenem per exemple el testimoni de Joaquina Botey: "Un cop disposàvem de la roba, començàvem per rentar-la amb sabó. Després la blanquejàvem, i per això la po-

sàvem en un d'aquests cossis de pedra i la tapàvem amb uns draps on posàvem cendra de la llenya al damunt, hi abocàvem l'aigua calenta, i així quedava blanca, i desinfectada, fins al punt que un dia el doctor Pi i Gibert va venir a casa a veure com ho feiem i ens va acabar dient que la nostra roba era la més desinfectada que havia vist, que no tenia cap microbi".

El transport de la roba

Hem parlat de l'anar i venir de les bugaderes d'Horta a Barcelona en carro, però cal aclarir que aquest no fou l'únic sistema de transport utilitzat. Amb el pas dels temps i l'aparició dels tramvies i el ferrocarril de Sant Andreu i donat que el lloguer de carros resultava força car, aquests sistemes de transport foren usats també per les bugaderes. També n'hi havia que feien el camí a peu. Botey ens rememora el seu viatge a Barcelona a *l'Avenç*: "...portava a sobre, a l'esquena, el sac de la roba ja plegada -planxar-la no ho feien- al llarg del passeig de Maragall, cap a Barcelona a peu, i un cop un noi em va voler fotografiar per la manera com duia la roba, i vaig deixar que ho fes, però d'esquena, que no m'agraden els retrats..."

La quantitat de bugaderes que baixaven amb els seus sacs de roba neta cada divendres cap a Barcelona era tal que portà més d'un problema a la companyia del ferrocarril i als usuaris de la mateixa, i al servei de tartanes de Sant Andreu a Horta. De tota manera, però, per pròpia comoditat, barrejada següentment amb el fet que aquesta era la forma tradicional, les bugaderes, sempre que la seva situació econòmica els ho permetés, preferien llogar carros per tragar els sacs de roba cap a Barcelona, era el costum des de les primeres generacions de bugaderes. Per tal de ratificar-lo, vet aquí el testimoni del Baró de Maldà, que amb el seu dietari ens dona també la ratificació que les bugaderes baixaven a Barcelona en dilluns ja al 1797. Així ens consta en el seu *Calaix de sastre*. ("Després de dinar, els comensals de Can Sitjar -actualment plaça de Virrey Amat- surten a passejar pel camí d'Horta... havent trobat prou embarassos de carretes amunt i avall, d'estas amb la roba bruta de Barcelona per rentar en Horta...").

La riera d'Horta

Si Horta s'havia convertit en "el lloc" ideal per a la rentada de la roba, era, entre altres característiques, per l'aigua dels pous, però també molt important, la de les rieres, entre elles la riera d'Horta, la més important.

Al voltant de la riera, hi hauran denúncies per part de l'Ajuntament, del Govern Civil... i això perquè hi havia dies, els dimecres, generalment, que les aigües baixaven brutes. Era el dia que les bugaderes buidaven els safareigs i, és clar, sense clavegueram...

D'altra banda, les bugaderes no sembla que fossin massa prestes a col·laborar. Botey ens ho concreta a *l'Avenç*: "Un altre problema era l'aigua bruta, que volien que la llencéssim només després de les nou de la nit, i és clar, no haguéssim pogut buidar els safareigs quan feia falta, i ens queia molta rera multa que em sembla no vàrem pagar-ne cap".

FORNS DEL PI
PASTISSERIA

FERRAN, 13
Tel. 93 362 75 39

BANYS NOUS, 3
Tel. 93 318 82 94

HOSPITAL, 48
Tel. 93 362 74 88

CALL, 13
Tel. 93 362 32 49

Pg. D'URRUTIA
Tel. 93 354 54 28

Pl. BONBUCCES, 2
Tel. 93 317 87 02

CARRE, CASANALS, 17
Tel. 93 318 46 81

FERRAN, 12
Tel. 93 412 77 98

AGRAIM LA SEVA COMPRA.
REPARTIM A RESTAURANTS, HOSPITALS,
HOTELS, BARS, COL·LEGIS, ETC.

GELATERIA

EL TIO CHE®

Casa fundada l'any 1912

**FABRICACIÓ PRÒPIA
I ARTESANA**

OBERT TOT L'ANY

GELATS, ORXATES, GRANIZATS
SUÏSSOS, ENTREPANS

Rambla Poblenou, 44-46
93 309 18 72 - Barcelona
www.eltioche.com
eltioche1912@hotmail.com

Truca o escriu
per anunciar-te a
CARRER
93 412 76 00
carrer@favb.cat

SI NECESSITES UN
TAXI, TRUCA'NS

**BARNA
TAXI**

93 357 77 55

Seres invisibles pueblan Barcelona. Criaturas a las que nadie, o casi nadie, presta atención: inmigrantes, chamarileros, vagabundos, manteros... Seres marginales con sus sueños y sus esperanzas. Invisibles.

Había una vez...

JESÚS MARTÍNEZ

Había una vez una choza destartada, con el techo hundido, protegido por un felpudo gigante, y la carcoma taladrando las maderas. En esta choza vivían los malandrines de este cuento, los malhechores que con droga traficaban, y estaba rodeada de mierda: latas de cerveza Damm; cartones de la Central Lechera Asturiana; una cuna partida en dos, como el espinazo del diablo; fundas desprendidas de los sillones a las que pertenecían; cajas de las panaderías próximas y cristales rotos... Y un níspero.

La choza ocupa el solar de la calle de Valldonzella, 45, convertido en estercolero. La puerta del solar, tapiado con una malla trenzada de rombos, oxidada, que recuerda a las telas metálicas de los gallineros, ha sido derribada; en la puerta había una pintada de los Latin Kings. “Hace más de un año que el solar está así. Esto es una vergüenza. Hemos avisado a la Guardia Urbana, pero se han limitado a tomar fotos del solar. Hasta hace un mes vivía aquí un rumano o un magrebí, no sé bien, pero se

El solar de la calle Valldonzella 45, en el Raval, lleva más de un año convertido en estercolero

lo llevó la policía. Traficaba con drogas, y a las diez de la mañana los yonquis iban entrando a por su dosis. El turismo, por descontado, ha huido de estas calles”, deplora Daniel, un chico de unos treinta años, con más tatuajes que el baterista de Kiss, Peter Criss, desde el pectoral izquierdo hasta cada una de las falanges de sus dedos. Regenta la tienda de ropa vintage Flamingo’s, en el número 47 de Valldonzella, esquina con la calle de Lleó, y cuyo emblema es un flamenco rosa (maniqués con vestidos largos de color bambú, chaquetas moradas con lentejuelas, abrigo retro de mouton). Daniel, con gafas de pasta negra, con una redentora armonía en sus facciones de tejón, relega al fondo oscuro de las cosas, como diría Mallarmé, el barrio del Raval que, a su juicio, se ha degradado en extremo, hasta tal punto que las comparaciones con Finsbury Park, en Londres, no son baladíes. “El Raval ya no tiene solución, no levanta cabeza. Antes venía aquí la gente a comprar, esta zona estaba muy dinamizada, pero ahora los vecinos están acojonados por cuatro camellos, y no sé por qué. Tú puedes poner mi nombre si quieres. Me llamo Daniel. No me asustan los camellos del barrio, que han venido desde la calle Joaquín Costa hasta aquí.”

MARC JAVIERRE

Al otro lado del solar de la calle de Valldonzella, 45, en el número 43, un local “en venda o lloguer”. Paredaño con esta persiana, y abierto, un negocio boyante: “Barcelona Moto Rent: lloguer de motos, scooter rental agency & city tour low cost”. Su dueño no quiere ni líos ni problemas: “Mejor no preguntes a quien entra en ese solar, no son buenas compañías”.

Y enfrente del solar, en el número 56, en Coaliment, una tienda de comestibles y verduras, su propietaria, Mayra, una chica

Los vecinos recogen firmas y la Guardia Urbana hace fotos del solar mientras el turismo ha huído

filipina con la mirada puesta en la pantalla táctil de su móvil con cáscara rosa, también lamenta el estado de dejadez del espacio que da a su negocio: “Eso está lleno de basura, y entran señores

no se sabe a qué. Bueno, sí se sabe. Entra un señor, y otro señor, y otro señor... Gente rara. El último que estuvo ahí viviendo debía de tener el síndrome de Diógenes, porque lo llenó de basura... Los vecinos están recogiendo firmas, porque hay ratas y todo, y peleas...”.

El presidente de la escalera de vecinos del número 56, Pol, del entresuelo cuarta, es de la misma opinión, pero utiliza menos palabras, no por ello menos esclarecedoras: “Son gente la de ahí a la que le falta un tornillo”.

Breus de barri

VIA TRAJANA

Un barri sense acabar

L'any 2009 l'Incasòl va presentar el projecte de l'últim edifici d'habitatges que acabaria amb l'aluminosi al barri. El cost de l'edifici era de 23 milions d'euros, amb 150 habitatges, un centre d'educació especial i un aparcament. Tres anys després, el solar està erm. La culpa, és clar, de la crisi. Els activistes veïnals Rafael Vega i la històrica Felicitat Gràcia no renuncien a aconseguir que es completi la remodelació. El veïnat, abans o després, farà que es compleixin els compromisos.

GENERAL MITRE

Ara va de debò

La urbanització del tram entre els carrers Mandri i Balmes porta anys esperant. S'argumentava que la inversió estava afectada per les retallades. Però el pacte firmat per CIU i PP per aprovar els pressupostos va incorporar el compromís d'acabar l'obra el 2015, en l'actual mandat, acabant la urbanització del tram més complicat del projecte.

BARRI GÒTIC

Bicicletes barrera

De vergonya municipal qualifica l'activista veïnal Carlos Gascón l'aparcament de bicis de la cantonada dels carrers Gegants amb Templers. Fa cinc anys que es baralla amb els diferents responsables perquè es garanteixi l'accessibilitat dels vianants a la plaça de Sant Miquel, argumentant que el pàrquing es por traslladar a diversos llocs propers. L'Ajuntament no compleix, malgrat que es va comprometre a fer-ho.

GUINEUETA

La lluita per les urgències

Davant el tancament de les urgències nocturnes i de cap de setmana, les mobilitzacions dels afectats continuen. Des del passat mes de gener, tots els dilluns i divendres, els veïns i veïnes, l'AV de Guineueta i el moviment 15-M es manifesten a Nou Barris amb una assistència molt nombrosa. També hi ha un tancament 24 hores al dia. La Generalitat no respon i la lluita continua.

MONTBAU

Dèficits de transport públic

Mitja dotzena d'entitats de Montbau han plantejat a l'Ajuntament diverses reivindicacions sobre el transport públic, entre les quals el manteniment de la línia 10 fins al barri, l'extensió de la línia 19 i la creació d'una línia de bus que comunicui els barris de la zona (Sant Genís, Montbau, Parc de la Vall d'Hebron, la Clota i Taxonera). Es pregunten com es pot plantejar el projecte de “Portes de Collserola” i al mateix temps retallar les comunicacions dels barris limítrofes a la serra.

LA VERNEDA

Can Riera en perill

El pla urbanístic del sector Prim amenaça una masia del segle XVI. Amb l'arribada de l'AVE, els 192.000 metres quadrats que l'envolten tenen un gran interès econòmic (es construiran 3.500 habitatges). Una plataforma de veïns de la Sagrera i Sant Martí reivindica la preservació de la masia i un mur del segle XVIII, que és l'últim tram de la històrica riera d'Horta.

Associacions de veïns i veïnes de Barcelona i punts de distribució de CARRER

DISTRICTE I

Amics de la Rambla

Rambles, 88-94, 3r D
93 317 29 40

Barceloneta

Guitert, 33-35, baixos
93 221 72 44
• Servei planificació (Palau de Mar)
Plaça Pau Vila, 1

Casc Antic

Rec, 27, baixos
93 319 75 65
• CCOO (USCOB)
Via Laietana, 16
• CGT
Via Laietana, 18, 9a
• Casal de Joves Alós
Sant Pere més Baix, 55

Cera, carrer de la

Carrer de la Cera, 11, int.
93 329 48 53

Coordinadora Casc Antic

Serra Xic, 4, baixos
93 310 53 33

Gòtic

Regomir, 3, principal
avbarrigotic@gmail.com
• La Bodegueta
Palma de Sant Just, 7
• La Tete-Cooperativa
Comtessa de Sobradell, 4
• El Glacià
Plaça Reial, 7
• Centre Cívic Pati Llimona
Regomir, 3

Nou de la Rambla i Rodalies

Nou de la Rambla, 22
93 301 88 67
• CIAJ
Sant Oleguer, 6-8
• El Cafeti
Sant Rafael, 18

DISTRICTE II

Dreta de l'Eixample

València, 302
615 41 80 12
• Cafeteria Anem al Gra
Còrsega, 382
• Llibreria Les Punxes
Rosselló, 260

Esquerra de l'Eixample

Avinguda Roma, 139,
baixos
93 453 28 79

Fort Pienc

Alí Bei, 94-96
93 231 11 46
• Consell de la Joventut
Ausias Marc, 60

Parc de l'Escorxador

Viladomat, 214, 5è, 2a

Ronda de Sant Antoni

Ronda de Sant Antoni, 24
93 442 24 12

Ronda de Sant Pere

Ronda de Sant Pere, 7
• Col·legi de Periodistes
Rambla de Catalunya, 10
• La Tapilla Sixtina
Bailen, 43

Sagrada Família

València, 415, local 1
93 459 31 64
• Forn d'en Pere
Dos de maig, 281

Sant Antoni, barri

Avinguda Místral, 30,
baixos
93 423 93 54
• Confeccions El Relotge
Comte Borrell, 89
• Celler de l'Estevet
Calàbria, 57
• Pastisseria Bonastre
Tamarit, 136

• Biblioteca popular Josep
Pons
Constitució, 19 (Bloc 11
de Can Batlló)

Font de la Guatlila-Magòria

Rubi Ruben, 22 B
93 424 85 06

França, barri de la

Mare de Déu del Remei,
21, 1r
93 325 08 93

Hostafrancs

Callao, 9, baixos
93 421 79 19

• Poliesportiu Espanya
Industrial

Muntades, 37

La Satalia

Cariteo, 26
93 329 36 72

Poble Sec

Margarit, 23
93 441 36 65
• Biblioteca Francesc Boix
Blai, 34

• Centre Cívic El Sortidor
Plaça del Sortidor, 1

Polvorí, el

Segura, s/n
93 432 36 42

Rambla de la Bordeta

Onzinelles, 30, baixos
93 331 10 07

Sant Cristòfol-Vivendes

SEAT

Coure, 8, baixos
93 432 34 71

• Centre Cívic Can Cadena

Mare de Déu del Port, 397

• Centre Cívic El Relotge

Pg. de la Zona Franca,
116

• Centre Cívic La Bàscula

Foc, 128

Xile, avinguda

Av. de Xile, 34, 11, 5è
93 211 62 27

• Can Deu

Plaça de la Concòrdia, 13

Zona Universitària

Jordi Girona s/n
93 401 77 43

DISTRICTE V

Amics del barri de Laforja

Madrazo, 50, 2n, 2a
93 209 89 84

Can Caralleu

Guarderia, 12
93 280 07 24

Can Rectorat

Bohemis, 23
93 205 04 87

Font del Mont-Vallvidrera

Escalles Font del Mont, 1 A

Mas Gimbau-Can Castellvi

Pg. Solé i Pla, 16-18, int.
avvmagic@hotmail.com

Mont d'Orsa-Vallvidrera

Reis Catòlics, 16-34 (casal)
93 406 90 53

• Llibreria La Kktua

Plaça de Vallvidrera, s/n

Putxet

Passeig Sant Gervasi, 39-47
avputxet@hotmail.com

Ronda General Mitre

General Mitre, 188 bis
mitre@mixmail.com

Sant Gervasi de Cassoles

Muntaner, 544, 2n
93 417 90 65

Sant Gervasi Sud

Laforja, 12-14 pral 3a
93 266 38 25

Sarrià

Canet, 4
93 204 90 58

Gràcia Nord-Vallcarca

Bolívar, 15, 2n
93 211 26 27

Travessera de Dalt

Travessera de Dalt, 6
93 210 52 89

• Lluïsos de Gràcia
Plaça Nord, 7

Vila de Gràcia

Topazi, 29, 1r
93 217 60 88

• Ateneu La Torna
Sant Pere Màrtir, 37,
baixos

• Centre Cívic La Sedeta
Sicília, 321

• Centre Moral de Gràcia

Ros de Olano, 7-9

• Hotel d'Entitats de

Gràcia

Providència, 42

• Info-espai

Plaça del Sol, 19-20

• Poliesportiu Claror

Sardenya, 333

• Poliesportiu Perill

Perill, 16-22

• Tradicionàrius

Trav. de Sant Antoni, 6-8

DISTRICTE VII

Baix Guinardó

Plaça Alfons X, 3
93 436 81 80

Can Baró

Josep Serrano, 59-71
93 219 92 24

Can Papanaps-Vallhonesta

Mura, 8, baixos
canpapanaps@yahoo.es

Carmel, el

Feijoo, 10-12
93 357 57 48

• Centre Cívic Matas i
Ramis
Feliu i Codina, 20

• Punt d'informació juvenil

Plaça Eivissa, 17, pral.

Joan Maragall del

Guinardó

La Bisbal, 40-42, baixos
93 347 73 10

• Cooperativa Rocaguinarda

Xipré, 13

Montbau

Roig Soler, 31, baixos
93 428 29 34

Parc de la Vall d'Hebron

Pl. Joan Cornudella, 13
93 428 68 66

Sant Genís dels Agudells

Naïm, 5, tenda 1
93 417 03 67

Urbanització Vallhonesta-

Font del Gos

Cami de Cal Notari, s/n
93 428 20 42

DISTRICTE VIII

Can Peguera

Vilaseca, 1
93 357 13 33

• IGOP-UAB

Passeig d'Urrutia, 17

• Casal de Barri de Can

Peguera

Biure, 1

Ciutat Meridiana

Rasos de Peguera, 210 bis
93 276 30 94

• Centre Cívic Ciutat Nord

Rasos de Peguera, 19-25

Guineueta

Rambla Caçador, 1-3
93 428 46 23

Torre Baró

Escolapi Càncer, 1
a.vecinostorrebaro@

hotmail.com

Torre Llobeta

Santa Fe, 5, 1r, 4a
93 429 07 06

• Centre Cívic Torre

Llobeta

Santa Fe, 2, bis

• SESE

Joan Alcover, 6

Trinitat Nova

Pedrosa, 21
93 353 88 44

Turó de la Peira

Pge de la Peira, 37,
local 12

93 407 21 70

• Can Basté

Passeig de Fabra i Puig,

274

Vallbona

Avinguda Alzinar, 6
93 354 89 82

Verdum

Artesania, 96, baixos
93 276 02 30

DISTRICTE IX

Bon Pastor

Sant Adrià, 101, baixos
93 346 46 18

Congrés, el

Felip II, 222
93 340 70 12

• Casal de Barri del Congrés

Acàcies, 26

Meridiano Cero

Torroella de Montgrí, 11
93 274 02 72

Navas, barri de

Biscaia, 402, baixos
93 340 51 85

Sant Andreu del Palomar

Dr. Balari i Jovany, 14
93 345 96 98

• Bar Versalles

Gran de Sant Andreu, 255

• Biblioteca Ignasi Iglesias

Segadors, s/n

• Can Guardiola

Cuba, 2

• Centre Cívic St. Andreu

Gran de Sant Andreu, 111

• Districte de Sant Andreu

Plaça Orfila, s/n

Sant Andreu Sud

Virgili, 24, 1a planta
93 346 72 03

Trinitat Vella

Mare de Déu de Lorda, 2
93 274 19 58

• C. Cívic de Trinitat Vella

Foradada, 36-38

DISTRICTE X

Clot-Camp de l'Arpa

Sibellus, 3, baixos
93 232 46 10

• Casal Joan Casanelles

Pl. Joan Casanelles, s/n

• Foment Martinenc

Provença, 595

Diagonal Mar

Selva de Mar, 22-32
93 307 91 20

Front Marítim de Bcn

Taulat, 142, 5è A
696 43 57 83

Gran Via-Perú-Espronedá

Gran Via, 1.002, 8è, 2a
93 308 77 34

Maresme

Rambla Prim, 45
93 266 18 56

Palmera Centre, la

Maresme, 218, baixos
93 305 37 05

Paraguay-Perú

Gran Via, 1.144, baixos
93 278 06 93

Parc, del

Lluïl, 1-3
93 221 04 87

Pau, barri la

Concili de Trento, 320
93 313 28 99

Poblenou

Rambla del Poblenou, 49
93 256 38 40

• El Tio Ché

Rambla del Poblenou,

44-46

• Farmàcia

Bolívia, 19

• Llibreria Etcètera

Lluïl, 203

Provençals de la Verneda

Dr. Zamenhof, 25, baixos
93 307 46 95

La Favb
informa

Comença la iniciativa popular pel dret a l'habitatge

REDACCIÓ

En el darrer any bona part del moviment veïnal de la ciutat i la mateixa FAVB venim col·laborant amb la Plataforma d'Afectats per la Hipoteca (PAH) en la defensa dels drets de les persones afectades per execucions hipotecàries, contra els desnonaments que deixen famílies sense llar i habitatges buits en mans d'entitats financeres i, en general, pel dret a l'habitatge.

Està a punt de començar la recollida de signatures a través de la Iniciativa Legislativa Popular (ILP) impulsada per la PAH i altres cinc entitats (CONFAVC, Observatori DESC, UGT, CCOO i Taula del Tercer Sector) per portar al Congrés la dació en pagament, la moratòria dels desnonaments i el lloguer social.

La tramitació d'aquesta ILP ha estat un procés difícil, ple d'entrebancs i dilatacions per part de la Mesa del Congrés i que ha estat possible sortejar i fer realitat gràcies a la pressió ciutadana. Un cop superada aquesta fase, el següent pas és la recollida d'un mínim de **500.000 signatures en un període de nou mesos** per tal de que es discuteixin al Congrés les propostes incloses dintre de la ILP. Estem convençuts/des que amb una mobilització ciutadana important, els partits polítics hauran de donar resposta a les reformes necessàries per garantir i fer efectiu el

dret a un habitatge digne i que les entitats bancàries assumeixin la seva quota de responsabilitat en la bombolla immobiliària i en la crisi econòmica actual.

Està previst que la recollida de signatures comenci a mitjans de març i des de la FAVB volem contribuir tant com puguem a aquesta recollida de signatures. Creiem que no només la causa és justa i s'ho mereix, sinó que a més és una gran oportunitat de mobilització social sostinguda

S'han de recollir un mínim de 500.000 signatures en nou mesos per portar al Congrés la Iniciativa Legislativa Popular

que ens permetrà treballar en xarxa amb el teixit associatiu de la ciutat durant nou mesos. Per això, volem animar a totes les associacions de veïnes i veïns de Barcelona a participar. La manera més senzilla és que, si en teniu, ofereu el vostre local (indicant els vostres horaris d'obertura) com a lloc on es podrà signar i que, com a mínim, un membre de la vostra associació s'ofereixi per a ser fedatari (fedatari és la persona que coordina els plecs de signatures i signa cada plec per donar fe de

que les signatures s'han recollit adequadament). Qui vulgui ser fedatari, es pot adreçar a la FAVB amb una fotocòpia del DNI tots els dimecres de 16 a 20 hores o els dijous de 10 a 14 hores.

Per tal d'informar-vos de com podeu participar i de com ens organitzarem durant els nou mesos per a la recollida de signatures us convoquem a una reunió informativa el proper **dimarts 13 de març a les 18 hores a la FAVB**. Aprofitarem també aquesta trobada per nomenar fedataris (no oblideu portar la fotocòpia del DNI) i resoldre qualsevol dubte al respecte.

Des de *Carrer*, fem una crida a la participació ciutadana en aquesta lluitadora ILP.

EL COR ROBAT

CATHERINA AZÓN

Fèlix Rodríguez

President de l'Associació de Veïns i Veïnes del Besòs

“Al Besòs encara tenim 988 habitatges amb aluminosi i 16 apuntalats. Un decret acaba d'anular les ajudes”

PUYAL

Va néixer al barri de Gràcia, es va traslladar amb la seva família a la Sagrera i el seu domicili actual és al barri del Besòs. Fa 12 anys que forma part de la junta de l'entitat veïnal i porta quatre anys com a president. El seu antecessor era especial: antic Guàrdia Civil, el seu despatx estava decorat amb un tricòrn. Amb el Fèlix i la nova junta va arribar un altre estil.

— El 3 de gener el Besòs va ser notícia. Un jove senegalès va ser assassinat per un altre veí. Els diaris anunciaven “calma tensa”. ¿Vau arribar a témer una explosió social?

— Els primers moments van ser complicats. Agredit i agressor eren de diferents ètnies. L'autor de la mort era gitano. Els gitanos porten entre nosaltres tota la vida. El col·lectiu de senegalesos va arribar ja fa 12 anys. Són, som, veïns i veïnes.

— Com es va reaccionar?

— Amb molta prudència. Vam rebre molta solidaritat. Ens vam mobilitzar contra l'assassinat d'un veí. L'associació de veïns, la Federació del Poble Gitano, els pakistanesos, els llatinoamericans, el col·lectiu senegalès, ens vam mobilitzar amb una sola veu per la convivència. El moment àlgid va ser la manifestació.

— Com ho veus ara, passat un temps?

— Tenim clar que va ser un acte delictiu. Ni racisme ni enfrontament entre col·lectius. El tema està en mans de la justícia. Els veïns senegalesos han creat una associació.

— Com va reaccionar l'Ajuntament?

— Aquells dies s'hi va abocar. Van arribar nombrosos treballadors socials, mitjancers... Ara, amb l'experiència viscuda, reivindicuem que l'Ajuntament deixi al barri més treballadors socials, si pot ser que coneguin el barri i la seva realitat social. Necessitem més treballadors socials permanents.

— Com és el barri del Besòs?

— Un barri que va construir el Patronato Municipal de la Vivienda als anys seixanta i que des de 1990 està marcat pel problema de l'aluminosi.

— Encara n'hi ha, d'aluminosi?

— Dels 3.714 habitatges afectats, queden 988 sense rehabilitar. 43 comunitats esperen les necessàries obres. Ara mateix només hi ha obres en 14 d'elles. El 15 de juny la Generalitat va anular per decret les ajudes. La “congelació” de la Llei de Barris ens està perjudicant en aquest sentit.

— Massa anys esperant...

— Sí, el Besòs no ha sigut una prioritat. I ara ho tenim pitjor per la crisi. Ens exigeixen per avançat el 15% de l'import de les obres, uns 2.000 euros per habitatge, i fins que no han pagat tots els pisos de cada escala no comencen les obres. Hi ha famílies que no tenen, ni tindran mai, aquests diners. Demanem la partida de la Llei de Barris per continuar la rehabilitació.

— No em diguis que els habitatges continuen amb puntals...

— 16 habitatges humils, de 45 metres quadrats, tenen una mitjana de quatre puntals per pis. Viure 10 anys amb la casa apuntalada té importants costos socials. És més, l'edifici del carrer Catània número 10 té apuntalats els soterranis. Esperem que no passi res, perquè la responsabilitat no serà dels veïns i veïnes.

— Una de les vostres prioritats davant les últimes eleccions municipals era un pla d'ascensors.

— Sí, és fonamental per a nosaltres. L'edat mitjana del veïnat és molt alta. Massa veïns i veïnes no poden baixar al carrer. Això afecta molt la seva qualitat de vida.

— I com evoluciona aquest tema?

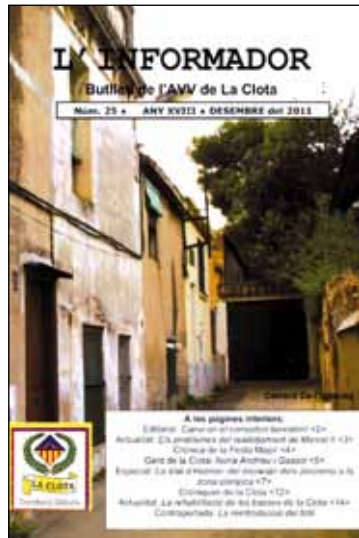
— Molt lent. Han instal·lat 12 ascensors i en queden pendent 70. Teníem una subvenció del 66% amb un màxim de 6.000 euros per habitatge, amb opció a arribar al 100% en el cas que la renda familiar fos molt baixa. La Generalitat no paga i l'Ajuntament ens diu que actuarà quan la Generalitat assumeixi el seus compromisos. Els veïns havien d'assumir el 15% i no poden. Els ascensors són imprescindibles. S'ha de trobar una solució.

Revistes de barri

Butlletí

Després d'any i mig de silenci, ha reaparegut el butlletí de l'AV de Sagrada Família. Una bona notícia. L'editorial explica aquesta tornada i reflexiona sobre la renovació de la mateixa associació, que vol ser més rica, plural i representativa. A la portada del número podem veure un dels molts autobusos que aparcuen als carrers del barri. L'any passat el van visitar dos milions de turistes. Aquest any es pensa superar la xifra de tres milions! El barri reivindica un espai públic per al seu ús social. La convivència amb el turisme és complicada. L'Ajuntament no reacciona. La portada és clara: El barri diu prou!!

L'informador

Un nou exemplar de la revista de l'AV de la Clota, on trobem reproduïts alguns escrits de l'historiador Ramon Alberdi a mode d'homenatge. Un article denuncia els problemes d'allotjament dels veïns de la Riera de Marcellí, que se senten cada vegada més abandonats per l'Administració. La nova regidora, davant la interpel·lació de l'associació, ha respost que està estudiant el tema. Que s'estudii, i que es resolgui. La revista també fa una crònica de la festa major del barri i publica l'especial “La Vall d'Hebron: del monestir dels Jerònims a la zona olímpica”.

Masala

En el número passat de *Carrer* valoràvem positivament el desè aniversari de la revista d'informació i denúncia *Masala*. Ara, al número 62, de desembre de 2011, ens informen que la publicació es dona “un respir”. Esperem que sigui curt i que puguin tornar amb més força. Entre les seves últimes informacions destaca la publicació dels sous de Focivesa durant els anys 2008 a 2010 i l'aprovació d'una normativa de la Generalitat a mida del lobby de pisos turístics. Publicacions com *Masala* són necessàries per a la salut social de Ciutat Vella. Desitgem que el tancament no sigui definitiu.

Gemma Aguilera

Periodista

LUIS CALDEIRO
ENTREVISTA**DANI CODINA**
FOTOGRAFIA

“Pedro Urraca es la prueba de que la Transición no fue tal”

Una línea de William Blake habla de muchachas de suave plata o de furioso oro”. La cita, de Borges, puede hallarse en el que quizá sea el único cuento de amor del escritor argentino, *Ulrica*. Pues bien, Gemma Aguilera pertenecería a esta segunda categoría de féminas. Rubia hasta decir basta, su puntiagudo peinado parece la prolongación viva de su personalidad: extrovertida, alegre, vivaracha, nerviosa. De verbo fácil y de sonrisa aún más fácil. Pero sobre todo, periodista; vale decir, periodista de raza, como lo demuestra su última obra, un excelente trabajo de investigación con el que acaba de obtener el Premio Octubre de Ensayo 2011, dedicado a un personaje que si no supiéramos con certeza que fue real, merecería pertenecer al universo de la novela negra. Se trata de Pedro Urraca Rendueles, el policía y espía a sueldo del franquismo (e increíblemente, también de la democracia) que pasará a la Historia por haber detenido e interrogado al presidente de la Generalitat Lluís Companys, amén de a numerosos republicanos, comunistas e incluso miembros de ETA.

Lo de Gemma no es flor de un día. Pese a su juventud, es ya una periodista de largo recorrido, y aún a riesgo de pecar de inmodestia, algo ha tenido que ver *La Veu del Carrer*: “mi primer artículo lo publiqué en *Carrer*, en el año 2001. Un compañero de facultad, que era colaborador, me invitó a una reunión, y me confiaron un tema. Y hasta ahora”. Tras terminar la carrera entró a trabajar en Televisió de L'Hospitalet y posteriormente colaboró con varios medios, como las revistas *Sàpiens* y *El Temps*, que es donde trabaja actualmente. Sin embargo, Gemma no es sólo articulista, sino que también ha publicado varios libros, como una biografía de Josep Lluís Carod-Rovira (cuando éste aún no era Carod-Rovira, es decir, “cuando todavía no ostentaba ningún cargo”, aclara; sólo un político que empezaba a despuntar y que pronto se convertiría en la *Gran Esperanza Blanca* del independentismo catalán) y un par de obras divulgativas: *Neandertals, una humanitat extingida* (2009) y *On-off, l'energia que mou el món* (2010).

Sin embargo, todas estas obras -encargos al fin y al cabo- no alcanzarían para la autora la importancia de *Agent 447. L'home*

que va detenir el president Companys, con la que finalmente obtendría el Premio Octubre de Ensayo. “Es que este libro es enteramente mío” -subraya- “es como un hijo: lo he hecho yo, de principio a fin”. Pero, ¿cómo se llega hasta un personaje prácticamente desconocido como Pedro Urraca? “Fue por pura casualidad” -señala- “en octubre de 2010 se celebraba el aniversario del fusilamiento del presidente Companys y se sabía que su detención había sido obra de un policía llamado Pedro Urraca. Pero nada se conocía del personaje. Ningún archivo escrito, ninguna fotografía. Era un auténtico misterio”. Y aquí es donde comienza a trabajar su olfato, su instinto de periodista: “no teníamos nada. Excepto que debía de estar muerto, porque si no, hoy tendría 104 años. Y puesto que su perfil ideológico era de derechas, empezamos la pesquisa hurgando en las esquelas del ABC”. Tras repasar cientos de ejemplares atrasados del diario madrileño, halla la esquila, y descubre que el policía tiene hijo y una nieta. Pero el misterio se interpone una vez más: “el hijo, Juan Luis Urraca, no aparecía en ningún listín telefónico. Menos mal que,

nuevamente por casualidad, lo localizamos en una localidad murciana, Los Velones”. Ahora la labor de detective se convierte en trabajo de persuasión, pues ha de conseguir la complicidad del hijo. “Opté por ir poco a poco, porque al principio era muy reticente. Imagínate: de pronto una desconocida te llama y te pregunta por tu padre”. Pero su insistencia da frutos, y finalmente Juan Luis Urraca -que prácticamente no mantenía relaciones con su padre- accede a proporcionar la información que necesita. Información entre la que se encuentra una caja, una suerte de *maleta mexicana* que heredó de su padre y en la que Gemma Aguilera halla los dietarios de Pedro Urraca. “En ese momento supe que tenía entre mis manos una gran historia. En aquellos quince dietarios había reflexiones personales, detalles sobre su labor como policía, sobre su vida privada, sobre la posición del franquismo en muchos temas -fue amigo íntimo de Serrano Súñer y estuvo presente en la reunión de Hendaya- y hasta una página entera dedicada a su prisionero, Lluís Companys, de incalculable valor histórico”. Pero, ¿quién era Pedro Urraca? “Era un policía cualquiera, en realidad. Pero que tuvo la “virtud” de situarse cerca del poder, hasta conseguir ser nombrado agregado policial en la embajada de España en París, en 1939”. Un puesto desde el que dirigió la represión contra los exiliados republicanos, hasta que en 1945 la Francia liberada le condenó a muerte. Huye entonces a Bruselas, desde donde continuará con su labor represora: primero republicanos, luego comunistas, más tarde supuestos miembros de ETA... ¡Y así hasta 1982! Es decir, seis años después de reinstaurada la democracia. Una prueba más de que la llamada *Transición* “no fue tal cosa”, en opinión de Aguilera.

Urraca, ser amoral capaz de todo con tal de escalar, conservó hasta el final de sus días la foto de un hombre como punto de libro. La obra, *La trágica muerte de Companys*; la foto, una que tomó a un hombre menudo, al que arrestó y que, a diferencia de él, nunca abjuró de sus ideas. Definitivamente, la realidad copia a Borges.

Sal i pebre

Malbaratament milionari

L'any 2009, quan el nombre d'aturats es multiplicava per milions i la crisi començava a ensenyar la seva cara més dura, la Generalitat es va posar a fer negocis, fent-se amb la línia aèria escandinava SAS. Es va voler convertir Spanair en la gran línia que unís Catalunya amb el món mundial. El capital privat va quedar en minoria, fugint com les rates salten del vaixell que s'enfonsa. La Generalitat va assolir un 25% del capital i, mitjançant empreses mixtes, amb important presència de l'Ajuntament de Barcelona, la proporció encara va ser més gran. L'empresa no va arribar mai a tenir beneficis ni liquiditat. Generalitat i Ajuntament no van parar d'injectar-hi diners públics (els últims 10 milions d'euros, fa pocs dies). Des del 2009 la companyia havia rebut 150 milions. Tot això en uns temps en què, quan reivindicues necessitats, et contesten que no hi ha diners per a res. De vegades el patriotisme no deixa veure el bosc. Els 150 milions d'euros havien d'haver cobert necessitats socials. La companyia ja no existeix. Les institucions diuen que intentaran recuperar els diners: no s'ho creuen ni ells. És moment de responsabilitats polítiques. I per què no penals?

Zeta

L'acudit

AZAGRA

